

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI ve ÖĞRETİM BİLİM DALI

UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARININ ETKİLİLİĞİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA
(İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ UZAKTAN EĞİTİM MERKEZİ İLAHİYAT
LİSANS TAMAMLAMA PROGRAMI ÖRNEĞİ)

DOKTORA TEZİ

Murat KILINÇ

Malatya-2015

T.C.

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİM PROGRAMLARI ve ÖĞRETİM BİLİM DALI

**UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARININ ETKİLİLİĞİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA
“İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ UZAKTAN EĞİTİM MERKEZİ İLAHİYAT
LİSANS TAMAMLAMA PROGRAMI ÖRNEĞİ”**

DOKTORA TEZİ

Murat KILINÇ

Danışman: Prof. Dr. Sebahattin ARIBAŞ

Malatya-2015

T.C.
İnönü Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

Murat KILINÇ tarafından hazırlanan Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Etkililiği Üzerine Bir Araştırma “İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama Programı Örneği” başlıklı bu çalışma 26.01.2015 tarihinde yapılan sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Kemal DURUHAN
Üye (Tez Danışmanı): Prof. Dr. Sebahattin ARIBAŞ
Üye : Doç. Dr. Ahmet KARA
Üye : Doç. Dr. M. Akif ÇEÇEN
Üye : Yrd. Doç. Dr. Bahadır KÖKSALAN

İmza

The image shows four handwritten signatures in blue ink, each written over a horizontal dotted line. The signatures are: 1. A stylized signature, likely Kemal Duruhan. 2. A signature that appears to be 'A. Karadağ'. 3. A signature that appears to be 'A. Çeçen'. 4. A signature that appears to be 'Bahadır Köksalan'.

ONAY

.../02/2015

Prof. Dr. Celal ÇAKAN
Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Prof. Dr. Sebahattin ARIBAŞ'ın danışmanlığında doktora tezi olarak hazırladığım **Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Etkililiği Üzerine Bir Araştırma “İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama Programı Örneği”** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Murat KILINÇ

ÖN SÖZ

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde büyük katkılar sağlayan, düşünceleri ve manevi desteğiyle yanımda olan danışmanım Prof. Dr. Sebahattin ARIBAŞ'a, destekleyici ve hoşgörülü yardımlarıyla Doç. Dr. Mehmet Akif ÇEÇEN'e, olumlu eleştirileri ve yönlendirmeleri için, Yrd. Doç. Dr. Bahadır KÖKSALAN'a, özverili ve sabırlı yardımlarıyla Yrd. Doç. Dr. Hamdi ONAY'a teşekkür ederim. Sevgili eşim Nurgül'ün sabır, anlayış ve desteği, sevgili çocuğum Ahmet'ten almış olduğum pozitif enerji olmasaydı bu çalışma tamamlanamazdı. Sizleri seviyorum. Bu çalışma süresince karşılaştığım her engel benim için motivasyon ve enerji kaynağı olmuştur. Bu anlamda, doğrudan ya da dolaylı katkısı bulunan herkese çok özel teşekkürlerimi sunuyorum.

Murat KILINÇ

ÖZET

UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARININ ETKİLİLİĞİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA “İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ UZAKTAN EĞİTİM MERKEZİ İLAHİYAT LİSANS TAMAMLAMA PROGRAMI ÖRNEĞİ”

KILINÇ, Murat

Doktora, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sebahattin ARIBAŞ
Ocak-2015, IX +106 sayfa

Bu araştırmanın genel amacı, İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama Programında yürütülen İslam Ahlak Felsefesi dersinin etkililiği ile ilgili bir görüş belirlemektir. Bu genel amacı gerçekleştirmek için, programa devam eden öğrencilerin İslam Ahlak Felsefesi Dersinde yaş, cinsiyet, meslek gibi kişisel durumları, verilen eğitimin öğrencilerin akademik başarısına etkisi, öğrencilerin akademik başarılarının cinsiyete, medeni durumlarına, mesleklerine, mezun oldukları lise türlerine, çalıştıkları yerlere, doğduğu yerlere, kıdemlerine, yaşlarına, çocuk sayılarına göre farklılıkları ve ön test son test erişimi farkları değerlendirilmiştir.

Bu araştırma, İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama Programlarının Etkililiğini ölçmeyi amaçladığından yarı deneysel olarak tasarlanmıştır. 2012-2013 akademik yılı güz döneminde Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama Programı İslam Ahlak Felsefesi Dersine katılan toplam 163 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Öğrencilerin cinsiyet, medeni durum, çocuk sayıları, meslekleri, kıdemleri, yaşları, mezun oldukları lise, çalıştıkları yer, doğum yerlerine göre akademik başarılarına etkileri araştırılmıştır. Araştırmanın alt amaçlarını test etmek için tek gruplu ön test-son test model deseni kullanılmıştır. Tek grup ön test-son test deseni için verilerin analizinde ilişkili ortalamalar t testi uygulanmıştır. t testi ön test ve son test ortalamalarının farkının manidar olup olmadığını gösterir. Her deneğin iki ayrı ölçümü bulunduğundan ilişkili t testi kullanılır.

Anahtar Sözcükler: Uzaktan Eğitim, İLİTAM (İlahiyat Lisans Tamamlama), Yarı Deneysel, Web

ABSTRACT

The overall objective of the research is to get a general opinion on the effectiveness of the courses conducted in Theology Degree Completion Program at Inonu University Distance Education Centre. To achieve this overall objective, personal status such as age, gender, occupation of the students attending the program, the effect of the given education to students' academic success, the differences between students academic successes according to gender and occupation have been evaluated.

This research has been designed to be quasi-experimental since it aims to measure the effectiveness of Theology Degree Completion program at Inonu University. 2012-2013 academic year fall semester Distance Education Centre in Theology degree Completion Program for Islamic Moral Philosophy Course, participating in a total of 163 students. Students gender, marital status, number of children, occupation, seniority, age, graduated from high school, work place, place of birth according to their impact on their academic success were investigated. In order to test the sub-problems, one group pretest-posttest study design has been used. Relational average t-test has been applied in the analysis of data related to a single group pretest-posttest design. t-test indicates whether the difference of the average pre-test and post-test whether is significant or not. Relational t-test has been used since each subject has two measures.

Keywords: Distance Learning, ILITAM (Theology Under graduation Completion Programme), Semi-Empirical, Web

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
KABUL VE ONAY SAYFASI.....	II
ONUR SÖZÜ.....	III
ÖNSÖZ.....	IV
ÖZET.....	V
ABSTRACT.....	VI

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Sayıtlar.....	4
1.5. Sınırlılıklar.....	4
1.6. Tanımlar.....	5

BÖLÜM 2

KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Uzaktan Eğitimin Tanımı.....	7
2.2. Neden Uzaktan Eğitim.....	10
2.3. Uzaktan Eğitimin Avantajları.....	12
2.4. Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları ve Dezavantajları.....	13
2.5. Uzaktan Eğitim Nasıl Verilir.....	15
2.6. Etkin Uzaktan Eğitim.....	16
2.7. Uzaktan Eğitimin Gelişmesini Sağlayan Nedenler.....	16
2.8. Uzaktan Eğitimin Öğeleri.....	17
2.8.1. Uzaktan Eğitimin Öğeleri.....	17
2.8.2. Uzaktan Eğitimde Kullanılan Sistemler.....	18
2.8.3. Uzaktan Eğitimde Kullanılan Platformlar.....	21
2.8.4. Uzaktan Eğitimde Kullanılan Yazılımlar.....	24
2.8.5. Uzaktan Eğitimle Yüz Yüze Eğitimin Karşılaştırması.....	27
2.8.6. Uzaktan Eğitimin Tarihi Gelişimi.....	36
2.9. İlgili Araştırmalar.....	63

BÖLÜM 3

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli.....	82
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu.....	82
3.3. Veri Toplama Teknikleri	83
3.4. Verilerin Çözümlemesi.....	83

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUM

4.1. Bulgular.....	85
4.2. İstatistikler.....	85
4.3. Araştırmanın Alt Amaçlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	85

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	100
5.1. Sonuçlar.....	100
5.2. Öneriler.....	102
KAYNAKLAR.....	104
EKLER.....	115
EK-A Başarı Testi Ölçeği.....	115
EK-B Araştırma İzin Yazısı.....	128

TABLolar LİSTESİ

No		Sayfa
1.	Dünya’da Uzaktan Eğitim Uygulamaları Tablosu	38
2.	Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	71
3.	Öğrencilerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı	71
4.	Öğrencilerin Çocuk Sayılarına Göre Dağılımı.....	71
5.	Öğrencilerin Mesleklerine Göre Dağılımı.....	72
6.	Öğrencilerin Mesleğindeki Görev Sürelerine Göre Dağılımı.....	72
7.	Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımı.....	72
8.	Öğrencilerin Mezun Oldukları Okullara Göre Dağılımı.....	73
9.	Öğrencilerin Çalışma Yerlerine Göre Dağılımı.....	73
10.	Öğrencilerin Doğum Yerlerine Göre Dağılımı	73
11.	Öğrencilerin Ön Test Puanları ile Cinsiyet Arasında Mann Whitney U Testi Sonuçları	73
12.	Öğrencilerin Son Test Puanları ile Cinsiyet Arasında Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	74
13.	Öğrencilerin Ön Test Puanları ile Medeni Durum Arasında Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	75
14.	Öğrencilerin Son Test Puanları ile Medeni Durum Arasında Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	75
15.	Öğrencilerin Ön Test Puanları ile Meslekleri Arasında Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları.....	75
16.	Öğrencilerin Son Test Puanları ile Meslekleri Arasında Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları.....	76
17.	Öğrencilerin Ön Test Puanları ile Mezun Oldukları Lise Türü Arasında Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları.....	76
18.	Öğrencilerin Son Test Puanları ile Mezun Oldukları Lise Türü Arasında Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları.....	77
19.	Öğrencilerin Ön Test Puanları ile Çalıştıkları Yer Arasında Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	77
20.	Öğrencilerin Son Test Puanları ile Çalıştıkları Yer Arasında Kruskal-	78

No		Sayfa
	Wallis H Testi Sonuçları.....	
21.	Öğrencilerin Ön Test Puanları ile Doğum Yerleri Arasında Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	78
22.	Öğrencilerin Ön Test Puanları ile Doğum Yerleri Arasında Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	79
23.	Öğrencilerin Ön Test Puanları ile Kıdemleri Arasında Mann Whitney U Testi Sonuçları	79
24.	Öğrencilerin Son Test Puanları ile Kıdemleri Arasında Mann Whitney U Testi Sonuçları	80
25.	Öğrencilerin Ön Test Puanları ile Yaşları Arasında Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	80
26.	Öğrencilerin Son Test Puanları ile Yaşları Arasında Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	80
27.	Öğrencilerin Ön Test Puanları ile Çocuk Sayıları Arasında Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	80
28.	Öğrencilerin Son Test Puanları ile Çocuk Sayıları Arasında Mann Whitney U Testi Sonuçları	80
29.	Öğrencilerin Ön Test Puanları ile Son Test Puanları için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları.....	80
30.	Öğrencilerin Ön Test Erişi Puanları ile Son Test Erişi Puanları İçin T Testi Sonuçları.....	81

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumuna; araştırmanın amacına, araştırmanın önemine, sayıtlara, sınırlılıklara ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Toplumların gelişimindeki en büyük pay eğitimidir. Eğitim devletlerin görkemli dönemlerini yaşamalarına da, tarih içerisinde yok olmalarına neden olmuştur. Zaman içerisinde teknolojinin gelişmesi, bilginin artması, toplumsal yapının farklılaşmasından eğitimde etkilenmiş, sürekli olarak öğrenmeyi en üst seviyeye taşıyacak olan programlar, sistemler üzerinde çalışmalara devam etmiştir ve etmektedir. Teknolojideki hızlı gelişmeler ve buluşlar eğitimi temelden etkilemiş ve her seferinde kendinden önceki sistemlere üstünlük sağlayarak yeni kavramların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Toplumların her alanda varlığını sürdürebilmesi için, başarılı ve öncü bir yaklaşım ortaya koymaları gerekmektedir. Yalnızca askerî, siyasal, kültürel, ya da ekonomik gelişim yeterli olmamaktadır. Bu unsurların birlikte geliştirilmesi, olgunlaştırılması ve üretime yansıtılması gerekmektedir. Bu anlamda başarılı olması en muhtemel olanlar bilgiyi üretebilen toplumlardır. Toplumun bilgiyi üretebilmesi ile toplumu oluşturan bireylerin eğitim düzeyleri arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Bireyler ancak bilgi düzeylerini sürekli artırıp ve güncel tuttukları zaman toplumsal bilgi üretimine de katkıda bulunabilirler. Burada da hayat boyu eğitim kavramı ortaya çıkmaktadır ve temel eğitim süreci ile başlayan kişisel gelişimin sürekli hale gelmesi böylelikle öne çıkmaktadır (Işık vd., 2008).

Eğitim teknolojileri, matbaanın icadı ve yaygın halde kullanılmaya başlanmasıyla beraber hız kazanmıştır; ne kadar uzakta olurlarsa olsunlar, birçok insan kitap içerisinde hiç tanımadıkları veya görmedikleri kişilerden ihtiyaç duydukları eğitimi alabilmiş, gerekli öğrenmeyi kazanabilmişlerdir. Eğitime matbaanın kazandırdığı bu yeni tekniğin toplumsal gelişime katkıları da göz ardı edilemez. Bugün eğitimin büyük ölçüde basılı kaynaklara dayanıyor olması bu yaklaşımı desteklemektedir (Al vd. , 2004).

Yaşanan sorunların temelinde hayat boyu eğitimin birey üzerine getirdiği yük yatmaktadır. Çünkü tüm gün bir işte çalışmakta olan bir birey, kişisel gelişimine yardımcı olan eğitim süreci ve hizmeti için yeterli vakit bulamamaktadır. Böyle bir bireyin aynı mekanı paylaşan öğrenci-sınıf-öğretmen üçlüsünün hâkim olduğu ve örgün eğitim olarak adlandırabileceğimiz geleneksel eğitim modelinden farklı bir yaklaşıma ihtiyacı vardır. Bu ihtiyacı karşılayacak olan eğitim modelinin de uzaktan eğitim olarak tanımlanması mümkündür.

Aslında uzaktan eğitimin tarihi gelişimine bakıldığında yazılı kaynakların kolay basımı, ucuz maliyetle çoğaltılması, dağıtılması ve istendiği zaman erişilebilir olması uzaktan eğitimin gelişiminde önemli rol oynamıştır. Uzaktan eğitim günümüzde örgün eğitime destek olarak kullanıldığı gibi, tek başına bir eğitim yöntemi olarak ta görülmektedir. Bu duruma sebep bilgisayar programlarının uzaktan eğitimle bütünleşmiş olması, internet üzerinden istenen bilgiye kolay, hızlı ve düşük fiyatlarla ulaşılması, çoklu ortam araç ve tekniklerinden yararlanılması ile kullanıcı etkileşiminin gelişen teknolojiler ile artması yardımcı olmuştur.

Uzaktan eğitimin gelişme sürecinde, basılı kaynakların yanı sıra, mektup, radyo, televizyon da kullanılmış ve eğitim kalitesi ve yöntemlerinin tartışılabildiği sistemler oluşturulmuştur. Anadolu Üniversitesinin ön lisans ve lisans eğitimi veren Açık Öğretim Programları ile Açık Lise olarak bilinen eğitim programları ülkemizde uzaktan eğitim ile ilgili bu sistemlere verilebilecek en güzel örneklerdendir (Al vd., 2004).

Uzaktan eğitimde istenilen eğitim kalitesini elde etmek, yeterli öğrenci, öğretmen ve eğitim materyali arasında yeterli etkileşimi sağlayabilmek, internetin ortaya çıkışı ve eğitim platformu olarak kullanılmaya başlanması ile mümkün olmuştur. Bugün kullanılan bu yeni uzaktan eğitim programı, internetin yaygın hale gelmesi, maliyetinin düşmesi ve kullanım ağının artması ile İnternete Dayalı Uzaktan Eğitim'in ortaya çıkmış ve böylece İnternet uzaktan eğitim için uygun bir platform olarak kabul görmüştür (Işık vd., 2008).

Bu çalışmada; İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi (İNUZEM) İlahiyat Lisans Tamamlama (İLİTAM) programının etkililiği araştırılmıştır. Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; araştırmanın problemi, amacı, önemi, sayılılar, sınırlılıkları ve tanımlar ortaya konulmuştur. İkinci Bölümde; uzaktan eğitimin tanımı, neden uzaktan eğitim, uzaktan eğitimin avantajları, uzaktan eğitimin sınırlılıkları ve dezavantajları, uzaktan eğitim nasıl verilir, etkin uzaktan eğitim, uzaktan eğitimin gelişmesini sağlayan nedenler, uzaktan eğitim ile ilgili kavramlar ve yapılan

araştırmalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde; yöntem, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama teknikleri ve verilerin çözümlenmesi incelenmiştir. Dördüncü bölümde; bulgular, istatistikler ve araştırmanın alt amaçlarına ilişkin bulgular ve yorumlara yer verilmiştir. Beşinci bölümde; sonuç ve önerilere değinilmiştir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama Programında yürütölen İşlam Ahlak Felsefesi dersinin etkililiği hakkında bir görüş belirlemektir. Bu genel amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1.2.1. Alt Amaçlar

Araştırmanın amacına uygun olarak aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir:

1. Programa devam eden öğrencilerin akademik başarıları, cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
2. Programa devam eden öğrencilerin akademik başarıları, medeni durumlarına göre farklılık göstermekte midir?
3. Programa devam eden öğrencilerin akademik başarıları, mesleğe göre farklılık göstermekte midir?
4. Programa devam eden öğrencilerin akademik başarıları, mezun oldukları lise türüne göre farklılık göstermekte midir?
5. Programa devam eden öğrencilerin akademik başarıları, çalıştıkları yere göre farklılık göstermekte midir?
6. Programa devam eden öğrencilerin akademik başarıları, doğum yerlerine göre farklılık göstermekte midir?
7. Programa devam eden öğrencilerin akademik başarıları, meslekteki kıdemlerine göre farklılık göstermekte midir?
8. Programa devam eden öğrencilerin akademik başarıları, yaşlarına göre farklılık göstermekte midir?
9. Programa devam eden öğrencilerin akademik başarıları, çocuk sayılarına göre farklılık göstermekte midir?
10. Programa devam eden öğrencilerin ön test-son test başarı testi erişi puanları farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Türkiye’de nüfus artışına bağlı olarak eğitim bütçesi de doğru orantılı olarak artmamaktadır. Nüfus artış oranının altında kalan eğitim ödeneği gerçeğinden hareketle, ortaya çıkan eğitim açığını kapatmak üzere, özellikle sertifika programları, ön lisans, lisans ve lisansüstü seviyelerinde web tabanlı uzaktan eğitim bir çözüm seçeneği olarak belirlemiştir.

Bu konuda Türkiye’de yapılan uygulama çalışmaları 90’lı yıllarda başlamakla birlikte, uzaktan eğitim alanında geniş ölçekli genellemelere izin veren literatür taramaları bulunmaktadır. Ülkemizde ve yurt dışında yapılmış olan Uzaktan Eğitimin Etkililiğini ölçen deneysel çalışmalardan elde edilen verilerin sentezlenmesiyle ortaya çıkacak olan bu çalışmanın, Uzaktan Eğitimin etkililiği anlamında önemli bir akademik boşluğu doldurarak ilgili alan yazınına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmayla yurt içi ve yurt dışı deneyimlerin ülkemize aktarılmasının, alandaki çalışmaların eğitimsel niteliğinin artmasına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlar

- On dört haftalık ders süresi araştırmanın durumunu ortaya koymasından bakımından yeterlidir.
- İLİTAM İslam Ahlak Felsefesi dersi materyalleri ve ders içerikleri bireysel öğrenmeyi sağlayacak niteliktedir.
- Araştırma için geliştirilen veri toplama aracı, çalışmanın amacına ulaşmasını sağlayacak yeterlidir.

1.5. Sınırlılıklar

- Araştırmada elde edilen bilgi ve bulgular; İnönü Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama Programı öğrencilerinin başarı ölçeğine verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.
- 2012-2013 Güz Döneminde öğrenim gören 163 öğrenciyle sınırlıdır.
- Başarı testi uygulama verileri ile sınırlıdır.
- Kaynakçada yer alan veri kaynakları ile sınırlıdır.
- Ders konusunun içeriği, web ortamında sunulması amacıyla hazırlanan ders notları ve yazılımlar ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

İnternet: Hızlı gelişim gösteren teknoloji bilgisayarların bir ağ sistemi üzerinden birbirine bağlanmasıyla oluşan elektronik iletişim ağı olan internet artık eğitim ortamlarında çok sık olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bilgisayarların birbirine bağlanması ile oluşan dünyanın en büyük elektronik iletişim ağıdır. Bu iletişim ağı aynı zamanda dünyanın en büyük bilgi bankasıdır. Bu ağlar sayesinde bireyler birbirleri ile karşılıklı görüşme ve toplantılar yapabilirler, hızlı olarak haberleşebilirler. Kendi bilgi kaynaklarını diğer kişilere sunabilmektedirler. İnternetin gelişim aşamalarında kullanımı oldukça zordu. Yeni teknolojiler ve bu teknolojiyi destekleyen yazılımlar sayesinde artık internet üzerinde rahatlıkla istenilen bilgiye ulaşabilmenin yanında, alış-veriş yapma, fatura ödemeleri, sınav başvuruları da yapılabilmektedir.

Araştırmanın yapıldığı İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi'nde uzaktan eğitim, internet üzerinden web tabanlı bir site üzerinden verildiğinden, internet bu araştırmada uzaktan eğitimin alt yapı bileşenlerinden biri olarak kullanılmıştır.

Uzaktan Eğitim: Farklı ortamlarda bulunan öğrenci ve öğretmenlerin, öğrenme ve öğretme faaliyetlerini, iletişim teknolojileri ve posta hizmetleri ile gerçekleştirdikleri bir eğitim sistemi modelini ifade eder (Akt: İşman, 2001).

Uzaktan Eğitim; özel organizasyonların ve uygulamaların yapılması yanında, ayrıca özel bir ders planı yapma tekniği ve özel öğretme teknikleri olan, elektronik olan veya olmayan sistemlerin kullanıldığı, özel iletişim metotları olan normal olarak öğretme faaliyetlerini farklı ortamlarda oluşturan planlı bir öğrenmedir (Moore ve Kearsly, s.2,1996).

Uzaktan eğitim, eğitim kurumuna gitmeden, öğretmenle karşılıklı iletişim kurmadan, mektup, yazılı ders notları, cd, videokaset, televizyon veya internet aracılığıyla alınan eğitim tipidir denilebilir. Günümüzde artık eğitim öğretim faaliyetleri örgün eğitim, yaygın eğitim ve uzaktan eğitim diye sınıflandırılmaktadır.

İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim: Öğretmen ve öğrencilerin coğrafi olarak aynı ortamda bulunmaması durumunda, uzaktan eğitim vermek üzere her türlü İnternet (web, e-posta, tartışma grupları, mesaj panoları, sohbet programları, tele-konferans) olanaklarının kullanılmasıyla verilen eğitimidir (Alzafiri, 2000).

Eş zamanlı Uzaktan Eğitim: On-line ya da senkron eğitim olarak bilinen bu model, genelde bir ders seansının çoklanması şeklinde gerçekleşir. Bu modelde bilgi, hedef kitleye üretildiği anda erişirilmiş olur (Özmen, Göktay, Ediz, 2002).

Bu araştırma döneminde İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama programında eş zamanlı uzaktan eğitim yapılmamaktadır.

Eş zamansız Uzaktan Eğitim: Off-line ya da asenkron olarak da bilinen bu model, bilginin önceden üretildiği ve depolandığı, daha sonra öğrencilerin dilediği zaman ve dilediği tekrarda erişebildiği bir uzaktan eğitim şeklidir (Özmen, Göktaş, Ediz, 2002).

Bu araştırma döneminde İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama programında eş zamansız uzaktan eğitim yapılmaktadır.

Yüz Yüze Eğitim: Öğretmen ve öğrencilerin birlikte aynı mekanda bulunduğu geleneksel eğitimidir.

BÖLÜM II

KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, Uzaktan Eğitimin tanımı, neden uzaktan eğitim, uzaktan eğitimin avantajları, sınırlıkları, dezavantajları, uzaktan eğitimin nasıl verildiği, etkin uzaktan eğitim, uzaktan eğitimin gelişmesini sağlayan nedenler, uzaktan eğitimle ilgili kavramlar, uzaktan eğitimin öğeleri, uzaktan eğitimde kullanılan sistemler, platformlar, yazılımlar, uzaktan eğitimle örgün eğitimin karşılaştırılması, tarihi gelişimi açıklanmıştır. Bunların yanı sıra, yurt içinde ve yurt dışında yapılan ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Uzaktan Eğitimin Tanımı

Teknolojinin gün aşırı değişimi ve gelişimi yaşamın her alanında bilginin çeşitlenip çoğalmasına neden olmuş ve ihtiyaç duyulan bilgiye ulaşmayı daha da kolaylaştırmıştır. Dünyadaki bilimsel, teknolojik ve toplumsal sistemlerde meydana gelen gelişmeler tüm kurumları sürekli değişime açık hale getirdiği gibi eğitim kurumlarında da beklenen işlevleri farklılaştırmış ve çoğaltmıştır. Bu da, eğitim ortamlarının ve bilgi kaynaklarının geleneksel öğretim anlayışının dışında kullanılabilceği bir yapıyı gerektirmiştir. Böylece bireylere eğitim gereksinimlerini esnek ve özgürce karşılayabilme olanağı sağlamasıyla birlikte bilgiye ulaşabilmede geleneksel öğretimin var olan sınırlama ve zorlamalarını ortadan kaldırmış ve eğitim araç-gereç, öğretim yöntemlerine ilişkin seçme özgürlüğü vermiştir.

Artık öğretmenin bilgiyi öğrenciye aynen ezberletmesi önemini yitirmiştir. Öğretmenin, öğrenciye bilgiyi bilgi basamağında değil kavrama, analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarında vermesi, öğrencinin de bu bilgiyi kullanan değerlendiren, düşünen ve düşünce üreten kişiler olması zorunlu hale gelmiştir. Bilgi toplumu olarak nitelendirdiğimiz günümüz dünyası, hızlı bir şekilde küreselleşmeye giderek, yeniden şekillenmektedir. Bu durum öğretmen ile yetiştirdiği öğrencinin nitelikleri ve eğitim anlayışını da değiştirmektedir.

Eğitim, bireyleri toplumun değişen ihtiyaçları doğrultusunda yetiştirmektir. Bu nedenle bilgi çağına ve teknolojilere uyum sağlayan öğrencilerin yetiştirilmesi her toplumun arzu ettiği ve eğitim politikalarını buna göre düzenlemeye çalıştığı bir gerçektir. Eğitim, topluma bilgiye erişimde gerekli araçları sunarak bireylerin bilgiye ulaşmalarına yardımcı olmaktır. Bir ülkenin gelişimi eğitilmiş birey sayısının artmasıyla

orantılı olduğundan, eğitim toplumsal gelişmişliği gösteren önemli bir gösterge olup, günlük yaşamın önemli bir parçasıdır.

Hayat boyu öğrenmenin vazgeçilmez olduğu yüzyılda dünyada hızlı-yoğun toplumsal, ekonomik ve teknolojik gelişmelere paralel olarak, fiziksel ve zaman yetersizliği gibi nedenlerle eğitime devam etme olanağı olmayan bireylere, öğrenim görebilecekleri uygun koşulları sağlamak ve eğitimde fırsat eşitsizliğini ortadan kaldırmak ülkelerin en önemli sosyal politikaları arasında yer almaktadır.

Hızlı nüfus artışı ve diğer etkenler Türk Eğitim sisteminin yapısal olarak yeniden planlanmasını da zorunlu hale getirmiştir. Eğitimde yeniden planlanma gerekliliğine tüm eğitimciler, eğitim yöneticileri, akademisyenler de inanmaktadır. Türk Eğitim sistemi içinde sürekli olarak yapısal değişimler meydana gelmiştir. En son olarak 2005-2006 eğitim-öğretim yılında tüm eğitim programlarının değiştirilmesi buna örnek gösterilebilir.

Ayrıca eğitim uzmanı, bilişim teknolojileri sayesinde müfredat programı ile ulaşılan kitle sayısının artacağını diğer ifade ile eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanacağını da belirtmektedir (İşman, 2005).

Ülkeler, eğitim gereksinmelerini karşılayabilmek amacıyla öğretmen yetiştirme, okullar açma, eğitim kurum ve donatılarını etkili kullanma, öğrenim sürelerini uzatma şeklinde çok çeşitli girişimlerde bulunuyorlar. Geleneksel nitelikteki bu girişimler, eğitim olanaklarında önemli sayılabilecek bir artış sağlasa da, bütün dünyada var olan ekonomik bunalım sonucu eğitime ayrılan kaynakların yetmemesi nedeniyle, gereksinimleri karşılamaktan uzak kalmıştır. Bu durum, ülkeleri eğitimde yeni arayışlara yöneltmiştir.

Ülkeler, geleneksel eğitim yapılarının dışına çıkarak çabalarını daha çok kişiye daha iyi ve daha ucuz eğitim sağlama yollarını bulmada yoğunlaşmıştır. Bu çabaların ürünü olarak eğitimde yeni bir yaklaşım olan uzaktan eğitim yaklaşımı geliştirilmiştir.

Uzaktan eğitim sisteminin ortaya çıkmasındaki nedenlerden birisi eğitim sistemindeki arayışlardır. “Uzaktan eğitim sisteminin en temel amacının, eğitim hizmetini yaygınlaştırarak, eğitimi belirli sosyal grupların tekelinden kurtarıp bütün bireylerin faydalanmasını sağlamaktır” (Hızal, 1983:20).

Günümüzde ise uzaktan eğitimin fırsat eşitliği temel amacının yanı sıra diğer bazı amaçları gerçekleştirmeye çalıştığı görülmektedir. Bu amaçları Sakar, şu şekilde özetlemektedir; toplumdaki tüm bireylerin eğitim olanaklarından yaşam boyu yararlanabilmelerinin olanaklı kılınması, eğitimin bireysel ve toplumsal amaçlara

katkıda bulunmasını ve eğitimin coğrafi sınırlarını, eğitim için kullanılacak medya ile aşarak çok geniş kitlelere ulaşmasını sağlamak ayrıca örgüngeneksel öğretimin yarattığı yüksek maliyetleri aşağıya çekerek eğitimde “fırsat eşitliği” yaratılmasını sağlamaktır (Sakar, 1997).

Uzaktan eğitim terimi ilk olarak Wisconsin Üniversitesinin 1892 yılı kataloğunda kullanılmış ve yine aynı üniversitenin yöneticisi William Light bu terimi 1906 yılında bir yazıda kullanmıştır (Uşun,2006).

Farklı şekillerde adlandırılan uzaktan eğitim ile ilgili bazı tanımlar şunlardır:

Uzaktan Eğitim: Öğrenci ile öğretmenin yüz yüze olmadan çeşitli iletişim araçları kullanılarak belli bir merkezden yapılan eğitim biçimidir (Büyük Türkçe Sözlük, <http://tdkterim.gov.tr>, erişim: 20.04.2013.).

Uzaktan Eğitim: Geleneksel öğrenme-öğretme yöntemlerinin sınırlılıkları nedeniyle sınıf içi etkinliklerini yürütme olanağının bulunmadığı durumlarda, eğitim etkinliklerini planlayıcılar ile öğrenciler arası, iletişim ve etkileşimin özel olarak hazırlanmış öğretim üniteleri ve çeşitli ortamlar yoluyla belirli bir merkezden bir öğretim yöntemidir (Zeki Kaya, Uzaktan Eğitim, www.canaktan.org/egitim/egitim-metodoloji/uzaktan-egitim.htm, erişim:20.04.2012, s.3-4).

Uzaktan eğitim öğretmen, öğrenci ya da öğrencilerin fiziksel anlamda birbirinden ayrı, yüz yüze iletişim yerine çoğunlukla teknolojiden yararlandığı bir eğitim modelidir (Johnson, 2003).

“Uzaktan Eğitim: Zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın öğretmen ve öğrencilerin farklı yerlerde bulunduğu bir öğrenme-öğretme etkinliği olarak tanımlanabilir.”(Atıcı, 2010).

“Uzaktan Eğitim: Farklı ortamlarda bulunan öğrenci ve öğretmenlerin, öğrenme-öğretme faaliyetlerini, iletişim teknolojileri ve posta hizmetleri ile gerçekleştirdikleri bir eğitim sistemi modelini ifade eder.”(İşman, 2006).

Uzaktan eğitime ilişkin California Distance Learning Project (CDLP 2004) tarafından yapılan tanımında, uzaktan eğitimin öğrenciyle eğitsel kaynaklar arasında bağlantı kurularak gerçekleştirilen bir eğitim sistemi olduğu belirtilmekte, uzaktan eğitim programlarının herhangi bir eğitim kurumuna kayıtlı bulunmayan kimselere de eğitim imkanı sağlamasının son dönemde öğrencilere tanınan eğitim imkanlarını artıran bir durum olduğunun altı çizilmektedir. Uzaktan eğitim programının bir başka yönü de mevcut kaynaklardan yeterince faydalanarak gelişen teknolojiyi de yakından takip etmek zorunda olmasıdır (CDLP, 2004).

United States Distance Learning Association (USDLA 2004)'in tanımı da şu şekildedir: "Uzaktan eğitim uydu, video, ses, grafik, bilgisayar, çoklu ortam teknolojisi gibi araçların yardımıyla, eğitimin uzaktaki öğrencilere ulaştırılmasıdır. USDLA, öğretmen ve öğrencinin birbirlerinden coğrafi olarak uzak olduğunu belirterek bu eğitim programında elektronik araçların ya da yazılı materyal ve matbu malzemelerinin kullanılması gerektiğinin altını çizer. Uzaktan eğitim; öğretmenleri içine alan öğretim ile öğrencileri içine alan öğrenim olmak üzere iki temel bölümden oluşmaktadır."

Bates'e göre uzaktan eğitim, diğer taraftan daha az felsefe ve daha çok eğitim metodudur. Öğrenci kendine ait bir zamanda ve kendisinin seçtiği bir yerde (ev, iş yeri veya öğrenim merkezi) öğretmenle yüz yüze kontak kurmadan ders çalışabilir. Teknoloji uzaktan eğitimde hayati bir öneme sahiptir. Bates bu tanımla beraber yukarıda adı geçen esnek öğrenme, uzaktan eğitim ve açık öğrenme arasında farklar olduğunu da söyler.

Yukarıda yapılan tanımlara bakılarak, uzaktan eğitim, aynı mekanda bulunmayan öğrenci, öğretmen ve öğretim materyallerinin iletişim teknolojileri aracılığıyla bir araya getirildiği bir eğitim-öğretim faaliyetidir, denilmektedir.

2.2. Neden Uzaktan Eğitim

- Uzaktan Eğitim Geniş Bir Öğrenci Kitlelerine Hitap Edebilir.

Uzaktan Eğitim; eğitimin sınırlarını mekân açısından sınırsız, zaman olarak istenilen zamanda, maliyet açısından ise en aza indirmektedir. Eğitim almak için çeşitli sınırlamalar yaşayan bireyler, günümüzde uzaktan eğitimi tercih ederek sınırlamalardan kurtulmuşlardır. Böylece uzaktan eğitimle birlikte geniş bir öğrenci kitlesi bu eğitim hizmetinden yararlanmaya başlamıştır.

- Uzaktan Eğitim Öğrenci Merkezlidir.

Uzaktan eğitimin gerek ortaya çıkış amacı gerekse de tüm uygulamaları, uzaktan eğitimin öğrenci merkezli bir eğitim sunduğunun temel göstergesidir. Sonuçta; birtakım nedenlerle örgün eğitim göremeyen insanların, eğitim görebilmesi adına ortaya çıkmış bir uygulama olması bile; bu açıdan öğrenciyi merkezine almış bir sistem olduğunu göstermektedir.

Örgün eğitimde her öğrenci kendi seviyesi, öğrenme hızı, öğrenme biçimine göre bir eğitim görmeyi bekleyemez. Günümüzdeki üniversitelerin şartları ve öğrenci sayıları da göz önüne alındığında öğretmenlerin, her öğrencinin öğrenme hızına ve

biçimine uygun öğretim yöntemleri geliştirebilmeleri pek de mümkün gözükmemektedir. Uzaktan eğitim, bu yönüyle de öğrenci merkezlidir diyebiliriz. Öğrenciler, kendi öğrenme hız ve biçimlerine uygun bir uzaktan eğitim sistemini seçip eğitimini alabilmektedir. Zaman ve mekândan bağımsızlığı, kullanılan uzaktan eğitim teknolojilerinin, yöntemlerinin çeşitliliği ve tüm bu faktörlerin her türlü öğrenciye ulaşabilme amacıyla olduğu dikkate alındığında; uzaktan eğitim, öğrenci merkezli bir sistemdir diyebiliriz.

- Uzaktan Eğitim Yaşam Boyu Öğrenmeyi Destekler.

Eğitim, önceleri okul sıralarında verilen örgün eğitimin dışında düşünülmemekteydi. Bazı nedenlerden dolayı eğitimini tamamlayamayan, belli bir yaştan sonra da örgün eğitim için sıralara oturup, kendisinden çok küçük öğrencilerle eğitim görmekte zorlanan insanlar, eğitimine devam etmek isteyen fakat işinden dolayı zamanı kısıtlı olan insanlar, kendini geliştirmek isteyen fakat yine birtakım nedenlerle bu fırsatı yakalayamayan bireyler açısından uzaktan eğitim, büyük faydalar sağlamaktadır. Uzaktan eğitim; zaman, mekân, öğrenci hızı vb. konulardaki esnekliğinin yanında yaş konusunda da bağımsızlık sağlamaktadır.

- Uzaktan Eğitim Zaman ve Mekân Açısından Esneklik Sağlar.

Uzaktan eğitim uygulamalarında; hem eş zamanlı (senkron) uygulamalar hem de ayrı zamanlı (asenkron) uygulamalar yer almaktadır. Öğrenciler; eğer kendi programlarına uygunsa veya istekleri doğrultusunda seçim yaparlarsa karşılıklı ve eş zamanlı yapılan eğitimlere katılabilmektedir. Bu tür uygulamaların dışındaki uzaktan eğitim uygulamaları ise; zamandan bağımsız gerçekleşmektedir. Örneğin; video şeklinde kaydedilmiş derslerden, web ortamında yazılı materyal olarak sunulan derslerden, eğitim yazılımlarından öğrenciler, istedikleri zamanlarda faydalanabilmektedir. Eğitimin, yalnızca eğitmen ve öğrencinin birbirlerine fiziksel olarak yakın oldukları ortam içerisinde örneğin aynı sınıf ortamında gerçekleştirilebileceği düşünülmemelidir. Mekân açısından esneklik “uzaktan eğitim” adında da görüldüğü üzere; öğrencinin istediği uzaklıktan dersini alabilmesidir. Bazı sistemlerde değerlendirme aşamasında zaman ve mekândan bağımsızlık faktörü ortadan kalkmaktadır. Değerlendirmenin daha sağlıklı gerçekleşebilmesi adına; sınav dönemlerinde bildirilen tarih, zaman ve mekânda öğrencilerin öğrenme dereceleri ölçülmektedir. Bu açıdan; zaman ve mekândan bağımsız olan sistemler olduğu gibi, uzaktan eğitim için de zaman ve mekân açısından esneklik sağlar diyebiliriz.

- Daha Az Bütçe ile Daha Fazla Kişi Eğitim Görebilir.

Uzaktan eğitim; kampüs yaşantısı gerektiren, ekonomik açıdan büyük sorunlar oluşturabilen örgün eğitimden bu yönüyle de farklıdır. Uzaktan eğitim; ulaşım, yiyecek, kalacak yer, herhangi bir işte çalışmama gibi birçok ekonomik etkisi olan nedenlerden kurtularak; eğitime istenilen zaman ve şartlar doğrultusunda devam etme fırsatı sağlamaktadır. İnternet üzerinden yapılan eğitim sayesinde, hem postalama masrafı ortadan kalkmakta hem de bilginin dağıtımı, baskı ve taşıma masrafları sıfırlanmış olarak internet üzerinden yapılabilmektedir (Neden Uzaktan Eğitim, <http://iibf.sdu.edu.tr/tr/calisma-ekonomisi-ve-endustri-iliskileri/neden-uzaktan-egitim-5071s.html>).

2.3. Uzaktan Eğitimin Avantajları

Birçok eğitimci, uzaktan eğitim gören kişilerin yüz yüze eğitim gören kişiler kadar öğrenip öğrenmediğini sorguluyor. Araştırma sonuçları, doğru metot ve teknoloji kullanıldığı sürece, öğrenciler arası iletişim sağlandığı sürece ve öğretmenden öğrenciye dönük olduğu sürece uzaktan eğitimin yüz yüze eğitim kadar başarılı olduğunu göstermiştir (Aldım,2013). Bu tür bir eğitimin faydaları şu şekilde gösterilebilir: (Uzaktan Eğitim, Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, <http://egitek.meb.gov.tr/UzaktanEgitim/UzaktanEgitim.html>).

- Standartlaşma; eğitimin standartlaşmasını sağlar.

Uzaktan eğitimle, öğretmenden öğretmene değişen eğitim standart hale gelmiştir. Aynı eğitim herkese, her yerde aynı nitelikte eğitim fırsatı sunarak bir standart sağlamıştır.

- Zaman; eğitim birimlerinde geçirilen zamanı azaltır.

Çalışma zorunluluğu olan ve bu sebeple eğitimine devam edemeyenler ve kendini geliştirmek isteyen bireylere, istedikleri yerde fırsat sağlayarak uzaktan eğitim zaman kaybını en aza indirger.

- Maliyet; yerleşik eğitimin maliyetinin ve eğitim için harcanan yol masraflarının azalmasını sağlar.

Örgün eğitimde aynı mekanda bulunma zorunluluğu uzaktan eğitimde olmadığından öğrenen için maliyeti azaltmış olur.

- Kolaylık; ihtiyaç duyulan zamanda ve yerde eğitimin verilebilmesini sağlar.

Öğrencinin kendini öğrenmeye hazır hissettiği ve ihtiyaç duyduğu zamanda öğrenmesi, öğrenmenin kalıcı olmasını sağlar.

- Çok yönlülük; ihtiyaca göre şekillendirilmiş, göreve özel eğitim verilebilmesini sağlar.
Herhangi bir zamanda çalışanları hizmet içi eğitime alınabilmesi açısından uzaktan eğitim ihtiyaca göre şekillendirilip, göreve özel olarak verilebilir.
- Eğitim ve gerçek hayattaki uygulamalar arasındaki zaman farkını azaltır.
Örgün eğitimde sınıf ortamında oluşan zaman kayıpları uzaktan eğitimle en aza indirilmiş olur.
- Esneklik; beklenmedik durumlarda ihtiyaca göre eğitim imkânı sağlar.
- İletişim; öğrenciler geri bildirimlerini kolayca yaparlar. Bir forum aracılığı ile veya bir sohbet ortamı ile daha rahat geri bildirim yapılabilir.
Sınıf ortamındaki disiplin ve öğrencilerin kendilerini ifade etmelerindeki çekinceleri forumlar aracılığıyla en aza indirgenir. Böylece öğrenciler kendilerini en rahat bir şekilde ifade ederler.
- Etkileşim; öğreten ve öğrenenler arasında metin, grafik iletişim gibi çeşitli öğretim teknikleriyle etkileşim sağlanır.
Örgün eğitimde kullanılan öğretim yöntemlerinden daha fazla öğretim tekniği kullanıldığından öğrenme kalıcı olur.
- Eşitlik; özürsüz, sağlıksız tüm kişiler de eğitim görebileceğinden halk arasında eşitlik sağlanır. Kırsal yerlerdeki okullar da bu imkânlardan yararlanma imkânı sağlar.
Eğitimde fırsat eşitliği sağlar. Engellilere, okula uzak yerlerde ikamet edenler için uzaktan eğitim bir fırsat eşitliğidir.

2.4. Uzaktan Eğitimin Sınırlıkları ve Dezavantajları

Uzaktan eğitimin verimliliğini, uygulanmasını bazen engelleyen, bazen azaltan yönler mevcuttur. Bunların tespiti, uygulamaları geliştirirken sonuç elde etmemizi sağlar. Yeni teknolojilerin çıkması ile kısıtlanan yönlerin giderileceği düşünülmektedir. Bunlardan bazıları; (Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, <http://egitek.meb.gov.tr/UzaktanEgitim/UzaktanEgitim.html>)

- Atölye ve uygulama gibi bazı derslerin öğrenme ortamlarında önemli görülen yüz yüze etkileşim ortam ve olanaklarının sınırlı olması

Beceri gerektiren mesleki derslerde iş ve işlemlerin öğretmen kontrolünde yapılması daha etkilidir. Bu anlamda uzaktan eğitim atölye ve uygulama derslerinde sınırlık ve dezavantaj oluşturabilir.

- Öğrenme sürecinde karşılaşılan öğrenme güçlüklerinin anında çözülememesi ve bu durumun ardından gelişebilecek sıkıntılar.
Öğrenme sürecinde öğrenende konuyla ilgili oluşacak sorulara anında cevap verilmemesi, devam eden eğitimde sıkıntılar yaşamasına sebep olabilir.
- Öğrenenin sosyalleşmesinin engellenmesi.
Okul ortamında sosyalleşen öğrenci, uzaktan eğitimle yalnız kalacağından sosyal yönü zayıf kalır.
- Anında yardım görememe ve sorunun giderilmemesinden kaynaklanan davranışların gelişimi.
Öğrencinin ihtiyaç duyduğu zamanda yardım görememesi ve sorunlarının çözülmemesi davranışlarına olumsuz olarak yansır.
- Motivasyon eksikliği, kendi kendine çalışma alışkanlığı olmayan ve bu yeteneğini geliştirmemiş bireyler için çalışma zorluğu.
Öğrenmeye motive olamayan, kendi kendine çalışma alışkanlığı olmayan ya da bu alışkanlığını geliştirememiş bireyler için uzaktan eğitim dezavantaj oluşturur.
- Çalışan bireylerin kendine ayıracakları zamanda ders çalışma zorunluluğu.
Örgün eğitimden ayrılarak çalışma zorunluluğu olan kişiler istedikleri zamanda değil de işten kalan zamanlarda ders çalışma zorunluluğu oluşur.
- Öğrenci sayısındaki fazlalık nedeni ile iletişimdeki sınırlılıklar.
İnternet alt yapısının güçlü olmadığı yer ve zamanda iletişimde sıkıntılar yaşanabilir.
- Teknolojiye yabancı bireylerin problem yaşaması.
Bilgisayar okur-yazarı olmayan kişiler internet destekli uzaktan eğitimde problem yaşayabilirler.
- Planlama, koordinasyon zorluğu.
Uzaktan eğitimin planlanması ve eş zamanlı olarak verilmesi zordur.
- Bazen maliyet kullanılması gereken teknolojiden dolayı çok yüksek olabilir.
Eş zamanlı görüntülü iletişim ile verilen uzaktan eğitim donanım bakımından yüksek maliyet gerektirir.

Yukarıdaki sorun olarak sıralanan durumların hayatımıza bilgisayar ve internetin girmesi ve giderek ucuzlaması ile problem olmaktan çıkmaya başlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda uzaktan eğitimin bilgisayar tabanlı hatta internet üzerinden devam etmesi kaçınılmaz bir hal almaktadır.

2.5. Uzaktan Eğitim Nasıl Verilir

Uzaktan eğitimin oldukça geniş ve değişik alternatiflerle verilebilir. Ancak bunlar ses, görüntü, veri, yazı olmak üzere dört ana grupta toplanırlar.

Ses: Ses dosyası olarak kaydedilmiş dijital veriler yayın yolu ile ulaştırılır. Telefon, video konferans ve radyoyu işitsel materyaller olarak sıralanabilir. Teyp ve radyo ise pasif yani tek yönlü ses araçlarıdır.

İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama Programı İslam Ahlak Felsefesi dersi konuları mp3 formatında öğrencilere e-posta yoluyla ulaştırılmıştır.

Görüntü: Önceden kaydedilmiş görüntüler televizyon aracılığıyla veya canlı yayınlanarak öğrencilere ulaştırılır. Slayt, hareketli görüntüler (film ve videokaset), ses ile birleştirilmiş gerçek zamanlı görüntüleri öğretimsel video araçları olarak örnek verilebilir.

İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi programlarında öğretim görevlilerinden bazıları derslere ait görüntüleri internet üzerinden öğrencileri ile paylaşmaktadır.

Veri: Bilgisayarlar elektronik olarak bilgiyi taşırlar. Bu nedenle, veri kelimesi öğretimsel araç olarak yaygın bir kullanıma sahip bu grubu temsil eder. Uzaktan eğitim için kullanılan bilgisayar uygulamaları çok çeşit gösterirler. Bunlardan özel ve belirli amaçlar doğrultusunda dersleri öğrenciye sunmada kullanılanlara bilgisayar destekli öğrenim CAI (Computer-assisted instruction) denir. Öğrenci kayıtlarını, başarılarını saklamak ve düzenlemek amacıyla kullanılanlara bilgisayar yönetimli öğrenim ya da CMI (Computer-managed instruction) denir. Bu sistemde öğretim bilgisayar üzerinden verilecek diye bir zorunluluk olmadığından CAI ve CMI birlikte kullanılır. İletişimi (elektronik posta, bilgisayar konferansı ve www) kolaylaştırmak için kullanılanlara bilgisayar aracılığıyla iletişim CME (Computer-mediated education) denir.

Yazı: Basılı kaynaklar uzaktan eğitim programlarının ana unsurunu oluşturur. Bu basılı kaynaklar diğer teknolojik araçlara temel sağlar. Ders kitapları, çalışma kitapları, ders planı, yardımcı kitaplar basılı kaynak türleri örnekleridir. Araştırmanın yapıldığı İnönü

Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama Programı İslam Ahlak Felsefesi Dersi notları Times New Roman formatında bir buçuk satır aralığında ve pdf formatında basılı kaynak olarak öğrencilere verilmektedir.

2.6. Etkin Uzaktan Eğitim

Etkin Uzaktan eğitim yapabilmek için öncelikle bir ekibin planlama yapması derslerin hedeflerinin belirlenmesi ve bu hedef davranışları gerçekleştirmek için internet teknolojilerinin ve araç gereçlerinin çok dikkatli hazırlanması gerekir. Dersin internet ortamından eş zamanlı veya eş zamansız verilmesi de çok önemlidir. Uzaktan eğitimin etkinliğinin sağlanmasında programın tasarımında hangi yöntemlerin kullanılacağı, kullanılacak yöntemlerin internet teknolojileriyle destekleniyor olması, teknik, kaynak ve öğretmen desteği temel noktaları oluşturmaktadır. Ayrıca bu etkinliği sağlamak için sistem geliştiricileri öğretim üyesi, asistan, öğrenci ve yöneticilerin ciddi bir işbirliğine ihtiyaç vardır.

2.7. Uzaktan Eğitimin Gelişmesini Sağlayan Nedenler

Uzaktan Eğitim uygulamalarını teşvik eden gereksinimleri şöyle sıralayabiliriz; Bireylerin farklı eğitim gereksinimi duymaları ve mevcut eğitim sisteminin bunu karşılayamadığı durumlarda yeni olanaklar geliştirerek bireysel, bağımsız öğrenme ile kitle eğitiminin sağlanması,

Geleneksel eğitim uygulamalarındaki aksaklıkları giderici yeni seçenekler yaratılması, Mevcut eğitimin dışında kalan bireylere eğitim olanağı yaratan yeni modeller yaratılması, Tüm bireylerin eğitimden eşit yararlanmasının sağlanması,

Bu durum ve gereksinimler eğitim alanında uzaktan öğretim, açık öğretim, bağımsız öğrenme, programlı öğrenme, ortamlara dayalı öğrenme, bireysel öğretim, kitlesel öğretim, sürekli öğretim, dönüşümlü eğitim, yaşam boyu eğitim, açık üniversite ve benzeri kavram ve uygulamaların gelişmesini teşvik etmektedir. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler, eğitim isteğindeki artış, maliyet, etkililik ve verimlilik, uzaktan eğitimin gelişmesini sağlayan nedenlerdir.

Uzaktan Eğitim öğrenenle öğretmenin fiziksel olarak birbirinden uzakta olduğu bir eğitim biçimi olma özelliğiyle, isteyene, istediği yasta, istediği yer ve zamanda, istediği hızda öğrenme olanağı sağlar.

Moore'a göre uzaktan eğitimde iletişimin üç elemanı vardır: Öğrenen, öğretene ve iletişim metodu. İletişim metodu öğrenen ile öğretene arasındaki bağıdır (Moore, 1973).

Bu bağ ya da ortam teknolojinin herhangi bir biçiminin kullanılışı ile oluşur. Bu; posta olabilir, radyo, TV yayını, kablolu yayın, bilgisayar ağı olabilir. Basılı materyal, ses, görüntü ve grafik uzaktan eğitim için kullanılan ürünlerdir (Granger, 1990).

2.8.1. Uzaktan Eğitimin Öğeleri

Aşağıda uzaktan eğitimin rol alan kişiler ve uzaktan eğitim uygulamaları esnasında karşılaştıkları güçlükler kısaca anlatılmıştır.

2.8.1.1 Öğrenci

Öğrencinin ihtiyaçlarına cevap verebilmek her etkili uzaktan eğitim programının amacıdır. Eğitim ortamı nasıl olursa olsun; öğrencinin görevi öğrenmektir. Bu bağlamda, en iyi koşullarda bile, motivasyon gerektirmesi planlama ve analiz yapılması ve öğretilecek materyale uygulanabilmesi açısından göz korkutan bir görevdir. Uzaktan eğitim yapıldığında hesapta olmayan, ilave sorunlar çıkabilir, çünkü öğrenci kendisiyle aynı geçmişe ve ilgiye sahip olan diğer kişilerden uzaktır ve sınıf dışında öğretmenle bir iletişimi, etkileşimi olabileceksin de bu artık en alt düzeye inmiştir ve kendinin sınıf ortamına katılımını sağlayacak teknik bağlantıya güvenmek zorundadır (Yıldırak vd., 2012).

2.8.1.2. Öğreticiler

Yüz yüze sınıf ortamında, öğretmenin görevi ders içeriğinin oluşturulması ve öğrenci ihtiyaçlarının belirlenmesinden ibarettir. Uzaktan eğitimde ise farklı sorunlar ortaya çıkar. Örneğin (Yıldırak vd., 2012);

- Çok kısıtlı yüz yüze görüşmelere rağmen öğrenci ihtiyaçları belirlenmeye çalışılmalıdır.
- Farklı öğrenci kitlelerinin ihtiyaç ve beklentilerini göz önüne alarak öğretim teknikleri geliştirilmelidir.
- Hem rehberlik hem de içerik sağlayan kişi görevinin bir arada etkili bir şekilde yürütülmesi gerekir.

2.8.1.3. Rehber (yardımcı)

Öğretmen kendisiyle öğrenci arasında iletişimi sağlamada bir rehberden yardım almayı uygun bulur. Rehber, etkili olabilmek için öğrencinin ve öğretmenin beklentilerini anlayabilmelidir. En önemlisi, rehber öğretmen tarafından belirlenen

talimatları uygulamada istekli olmalıdır. Günümüz koşullarında rehberle düşen görev giderek artmaktadır. Rehberler ödevleri toplarlar, ders için gerekli düzeneği hazırlarlar, öğretmenin gözü ve kulağı gibidirler (Yıldırak vd., 2012).

2.8.1.4. Yardımcı Görevliler

Bu kişiler uzaktan eğitim programlarının sessiz kahramanlarıdır ve programın etkili olabilmesi için gereken pek çok detayın gerçekleşmesini sağlarlar. Birçok etkin uzaktan eğitim programında yardımcı hizmetliler öğrenci kayıtları, materyallerin çoğaltılması ve dağıtılması, ders kitaplarının hazırlanması, telif haklarının korunması, ders programlarının ayarlanması, notların ilan edilmesi, teknik kaynakların kontrolü gibi işlerden sorumludurlar. Gerçekten de yardımcı hizmetliler uzaktan eğitim programına harcanan emekleri bir arada tutan ve her şeyin yolunda gitmesini sağlayan kişilerdir (Yıldırak vd., 2012).

2.8.1.5. Yöneticiler

Yöneticiler, uzaktan eğitim programı yapan kurumlarda planlama aşamasında etkili kişiler olmalarına rağmen, program başladığında ilişkilerini, irtibatı kaybederler veya teknik yöneticilere devrederler. Aslında yöneticiler sadece fikir adamı değil daha fazlasıdır. Onlar, ortak kararları sağlar, karar verir ve hakem görevi görürler. Teknik ve yardımcı hizmetler personeliyle yakın bir ilişki içinde olup teknik kaynakların, kurumun amaçları doğrultusunda kullanılmasını sağlamalıdır. En önemlisi, asıl amaçlarının öğrencinin öğretimsel ihtiyaçlarını karşılamak olduğu doğrultusundaki fikir üzerinde odaklanmalıdırlar (Aldım,2013).

2.8.2. Uzaktan Eğitimde Kullanılan Sistemler

Uzaktan eğitim denildiğinde, teknolojik dönüşüme uğramadan önce mektupla eğitim akla gelmekteydi. Şimdi ise tv üzerinden verilen eğitimler veya internet tabanlı eğitimler akla gelmektedir. Bilişim sistemlerindeki gelişimle beraber uzaktan eğitim kavramları değişikliğe uğramış, elektronik öğrenme, internet destekli eğitim, web tabanlı eğitim veya çevrimiçi-çevrimdışı eğitim olarak anılmaya başlanmıştır. Tüm bu kavramlar bazen birbirlerinin yerlerine kullanılsalar da aralarında ufak farklılıklar vardır. Biri diğerini içerecek şekilde kullanımı da söz konusu olmaktadır.

2.8.2.1. Elektronik Öğrenme (E-Learning)

E-Öğrenme doğru bilginin, doğru zamanda, doğru kişiye her yerde ulaştırılabilme işlemidir. Buradaki “e” harfini eğitimde değerlendirirken, elektronik olarak algılanmasının yanında efektif olarak algılanması da doğru olacaktır.

Firmaların, kurumların rekabetin yoğun olduğu bir ortamda, çalışanlarını uygun fiyatlarla eğitmek istemesi e-Öğrenme 'ye ilgiyi daha da arttırmaktadır. Sadece maliyet tasarrufu değil aynı zamanda zamandan da tasarruf sağlar. Elektronik öğrenme uygulamaları ve süreçleri kapsamında, web tabanlı eğitimler, bilgisayar tabanlı eğitimler, sanal sınıflar ve dijital işbirlikleri yer alır. Eğitim içeriği İnternet, intranet, extranet, görsel ya da işitsel kaset, mobil cihazlar, uydu televizyonları ve CDROM'lar aracılığı ile sunulur. Uygulanmasında ve dağıtılmasında geniş bir araç gereç imkânına sahiptir. Bazı uygulamalarda bu araç gereçlerin hepsinden faydalanılırken bazen de bir ya da birkaç tanesinin birleşiminden faydalanılmaktadır (Coşgun, 2007).

2.8.2.2. Çevrimiçi Öğrenme (Online Learning)

Bilgisayarların bir ağ yoluyla başka bilgisayarlara bağlı olmasına, çevrimiçi denir. Veriyi öğretme amaçlı olarak bilgisayarlar ve iletişim hatları (internet, intranet, telefon) yoluyla kullanıcılara dağıtan etkileşimli elektronik öğrenme sistemlerine çevrimiçi öğrenme adı verilmektedir. Çevrimiçi bir öğrenme etkinliğinde, öğrenenlerin gereksinimlerine göre içerik bilgisayar tarafından sunulmaktadır. Bu öğrenme modelinde temel araç bilgisayar ve bilgisayar ağlarıdır. Çevrimiçi olarak sisteme giriş yapan öğrenciler, öğretmenlerle veya diğer öğrencilerle etkili bir iletişim içindedir. Eğitim genelde senkron olarak sunulmaktadır (Coşgun, 2007).

2.8.2.3. Web Tabanlı Eğitim

Web tabanlı eğitim, adından da anlaşılacağı üzere web üzerinden yapılır. Bu sistemde İnternet aktif bir şekilde kullanılır. Günümüzde web denildiğinde İnternet akla gelmektedir. Halbuki yerel ağlarda da web tabanlı eğitim yapılabilir. Burada asıl önemli olan web gezginleridir. Web tabanlı eğitimde, kullanıcıları etkileyecek ve hızlı erişim sağlanabilecek bir sistem tercih edilir. Bu kullanıcının kullandığı İnternet veya intranet ile ve sistemin kurulu olduğu yer ile doğrudan ilgilidir. Genelde webin standartlaşmış dili olan HTML kullanılarak eğitim föyleri oluşturulur. HTML haricinde flash kullanarak, hareketli veya daha görsel dokümanlar hazırlanabilir. Bu sistemden ayrıca daha önceden sisteme yüklenmiş videolar, ses dosyaları da kullanılması eğitimi

kolaylaştırmaktadır. Mekan ve zaman sınırlaması olmadan gerçekleşen web tabanlı eğitim genelde tercih edilmektedir.

2.8.2.4. Mobil Öğrenme

E-Öğrenme olarak adlandırılan eğitimin, mobil cihazlar aracılığı ile gerçekleştirilmesine m-Öğrenme (mobil öğrenme) denilmektedir. Son zamanlarda Türkiye’de de artarak devam eden dizüstü kullanımı mobil öğrenme kavramını daha çok aklımıza getirmemizi sağlamaktadır. Mobil aygıtlar arasında dizüstü ve tablet bilgisayarlar, cep bilgisayarları, taşınabilir medya oynatıcıları, akıllı telefonlar vb. yer almaktadır. Mobil cihazlar kablosuz bağlantı, GPRS bağlantısı, Bluetooth veya kızılötesi kullanarak eğitim ortamına bağlanabilir.

2.8.2.5. İnternet Destekli Eğitim

İnternet destekli eğitim, eş zamanlı veya eş zamansız şekilde internet üzerinden gerçekleştirilen eğitim şekline denir. İnternet, en büyük bilgisayar ağıdır. Haberleşmesi TCP/IP üzerinden olur. Web tabanlı eğitimin genişletilmiş biçimi olarak da görebiliriz. Web tabanlı eğitimde web gezginleri aktif rol alır. İnternette sadece web gezginleri rol almaz, TCP/IP protokolü üzerinden bağlanan herhangi bir uygulama da olabilir.

2.8.2.6. Sanal Üniversiteler

Geleneksel üniversiteler haricinde eğitim-öğretimini sadece sanal ortamda yapan üniversitelere sanal üniversiteler denir. Sanal üniversitelerin Türkiye’de kurulabilmesi için YÖK tarafından yapılacak yönetmelik değişikliklerine ihtiyaç vardır. Kimi kesimler tarafından uzaktan eğitim bile kabul edilmekte zorluk çekilirken sanal üniversitelerin ülkemizde kurulması şuanda zor görünmektedir. Bir şeyi sanal yapmak demek, onun önemini keşfetmek ve sonra eski gücünü kaybettirmeden yeni bir içerikle birlikte onu yeniden yaratmak demektir. Yani verimli bir sanal üniversite yaratmak demek gerçek bir üniversitenin güç kaynaklarını keşfetmek ve sonra onu elektronik bir ortamda yeniden yaratmak demektir.

Eğitim isi ilk kısmı oluşturmaktadır ve yönetimin alt yapısını meydana getirmektedir. Şu anda “öğrenci birliğini” çeşitli yollarla sağlamış (sohbet odaları, ziyaret alanları, kütüphaneler istediğiniz her şeyi alabileceğiniz oyun odaları) sanal üniversitelerle karşılaşmak mümkün. Sadece bir kaç çevrimiçi olarak sanal danışmanlara sahiptir. Bu sanal üniversitelerde ayrıca öğrencilerin kampüsteki ya da

ilan tahtalarından toplum aktivitelerini izleyebileceği ve diğer önemli bilgileri alabileceği yayınlar yapmaktadırlar. Bu gidişle ileride resim galerileri ve diğer kültürel etkinlikler de çevrimiçi hala getirilebilecektir. Bütün bu bileşenler bir arada yürütülerek tüzel ortamda güçlü bir öğrenme deneyimi yaratılabilir. Bir sanal üniversite böylelikle sadece bilgi vermiş olmuyor tüzel kültür ve toplum kültürü ile ilgili bilgileri de bize sağlamış oluyor. Aslında var olan sanal üniversitelerin işleyişi incelendiğinde sağlam bir sanal üniversitenin nasıl olduğu görülebilir. Piyasaya çıkan iletişim teknolojilerinin eğitim sistemlerinde en hızlı şekilde kullanılması, USA'da gerçekleşmektedir. Uzaktan eğitimde bir asırdan fazla geçmişi olan Amerika, şimdi de sanal uygulamaları ile tüm ülkelerin dikkatini üzerinde toplamaktadır (Karasar,2004).

2.8.3. Uzaktan Eğitimde Kullanılan Platformlar

2.8.3.1. Senkron (Eş zamanlı) Uzaktan Eğitim

Öğrenme-öğretme faaliyeti öğrenci ile öğretmen arasında iletişimin çift yönlü olduğu bir uygulamadır. Bununla ilgili olarak; çift yönlü tele-konferans modeli, çift yönlü tv ve çift yönlü internet tabanlı konferans olmak üzere üç model bulunmaktadır. Sistemde, öğrenciler ve öğretmenler internet üzerinden birbirleri ile tele-konferans yapabilmektedir (Olçay, 2011).

2.8.3.2. Asenkron (Eş zamansız) Uzaktan Eğitim

Öğrenme-öğretme faaliyetlerinin yapıldığı mekandaki öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci grupları arasındaki iletişimin tek yönlü olduğu eğitim modelidir. Bu model içinde; öğrenciler ve öğretmenler kendi aralarında iletişim kuramazlar ve sorularına anında cevap alamazlar. Mektupla öğretim, radyo, televizyon ve tek yönlü internet bu modele örnek olarak verilebilir. Bu modelde, öğretmenler dersleri ile ilgili bilgileri web tabanlı sayfalarda öğrencilerine sunarlar. Öğrenciler, bu bilgileri istedikleri zaman alıp çalışabilirler. Bu modelde, kullanıcıların internet erişiminin olması yeterlidir (Olçay, 2011).

2.8.3.3. Uzaktan Eğitimde Kullanılan Araçlar

2.8.3.3.1.Sunucular

Uzaktan eğitimde veri tabanı sunucusu, web sunucusu, wap sunucusu, sms sunucusu, e-posta sunucuları kullanılır. Sistemin kurulumu, ayarları, çalışacak

programların yüklenmesi teknik bir ekip tarafından gerçekleştirilir ve istenilen eğitim ortamı sağlanabilir.

2.8.3.3.2. Mobil Telefonlar

Günümüzde ortalama 400 TL'ye 4G uyumlu akıllı telefonlar alınabilmekte ve bu telefonlara gerekli programlar yüklenerek, ayarlamalar yapıldığında maillere ulaşım sağlanabilmektedir. Ekran boyutlarının giderek büyümesinin yanında, internet erişim hızının her yerde aynı olmaması ve halen oldukça pahalı olması bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır (Aldım, 2013).

2.8.3.3.3. Cep Bilgisayarları PDA Avuç İçi Bilgisayarlar

Personel Digital Assistant Türkçede Kişisel Sayısal Yardımcı olarak ifade edilmektedir. PDA, Avuç içi bilgisayar dediğimiz makinelerin tümüne verilen genel addir. İlk PDAlar çoğumuzun yakından tanıdığı veri banklarıdır. Apple'ın 1993 yılında piyasaya çıkardığı Messagepad adlı ürün ve aynı yıllarda Casio firmasının 1 Mb bellekli Cassiopea adlı veri bankı ile PDA kavramı literatüre girmeye başladı. Ancak asıl gelişme 1996 yılında Palm firmasının piyasaya sürdüğü Palm Pilot adlı ürün ile gerçekleşti. Palm'ın bu ilk ürünü kullandığı Firma OS işletim sistemiyle PDA kavramına bir yazılım standardı getirdi. Kısa sürede gelişen yeni ürünler ile PDAlar hızla dünya geneline yayıldı (Aldım,2013).

Günümüzde cep bilgisayarları yerini akıllı telefonlara bırakmıştır. Cep bilgisayarlarının kullanımı artık çok da yaygın değildir ve insanlar genelde dizüstü bilgisayarları, tabletleri ve akıllı cep telefonlarını satın alma eğilimindedirler.

2.8.3.3.4. Tablet Bilgisayarlar

Tablet bilgisayarlar, boyutlarının küçüklüğü, hafifliği, taşıma kolaylığı ve Wi-Fi teknolojisi sayesinde kablosuz internet erişimine imkân veren tablet bilgisayar modelleri özellikle işleri sebebiyle devamlı seyahat eden kişiler başta olmak üzere, toplum hayatına büyük kolaylıklar getirmektedir. Tablet PC ile seyahatlerde film izlemenin yanında oyun oynanabilir, müzik dinlenebilir, uzaktan eğitimdeki dersler takip edilebilir. Bu bilgisayarlar genelde sosyal medya platformlarında çok zaman geçirenlerin kullanması yanında, uzaktan eğitimdeki ödevleri yapmak için de kullanılabilir. Günümüz tablet bilgisayarlarında en çok Android ve iOS işletim sistemleri kullanılmaktadır. Açık kaynak kodlu bir işletim sistemi olan, Android işletim

sistemi kısa zamanda büyük ilerleme kaydetmiş ve yoğun bir ilgi görek yaygınlaşmıştır (bucks.com.tr/blog/22/tabletbilgisayarnedirislevlerineler.html).

2.8.3.3.5. Dizüstü Bilgisayarlar

Günümüzde laptop olarak adlandırılan dizüstü bilgisayarlar birçok masa üstü bilgisayardan daha fazla özelliğe sahiptir. Taşınabilirliği, takılan ekstra donanımlarla hemen hemen her yerden internete bağlanma kolaylığı sağlaması sayesinde uzaktan eğitim içinde kullanılır olması tartışılmazdır. Ancak laptopların ağır olmaları ve pil ömürlerinin düşük olması halen önemli bir sorundur. Bu çerçevede cep bilgisayarlarının internet temelli uzaktan eğitimde önemli bir rol alacağı düşünülmektedir. Aslında uzaktan eğitimin en önemli cihazı olan cep bilgisayarlarının yaygınlaşması ve bunlar için geliştirilecek yazılımların artırılması internet temelli uzaktan eğitime destek olacağı düşünülmektedir (Aldım,2013).

2.8.3.3.6. Dinamik Web Sitesi

Dinamik bir web sitesi, her bireysel kullanıcı için ya da her ziyarette özel olarak oluşturulabilir. Dünya üzerindeki bireysel bir kullanıcı, bir siteye kendi kullanıcı adıyla girdiğinde diğer kullanıcılardan farklı bir içeriğe erişebilir. Bu farklı içerik, web sitesinin renkleri, teması, müzikleri, sitedeki yetki derecesi vb. şeklinde sıralanabilir. Günümüzde popüler internet siteleri dinamik sitelerdir. Bu dinamikliği oluşturmak için ASP.Net, ASP, PHP, JSP, CFM yazılım dilleri kullanılır. Bu yazılım dilleri sayfaların yapımcı veya ziyaretçi tarafından sürekli güncellenebilir olmasını sağlar. Microsoft tarafından geliştirilen ASP.Net ve ASP yazılım dilleri belli bir kesim tarafından kabul edilip kullanılmasının yanında, günümüzde PHP olarak bilinen ve belki de en çok kullanılan programlama dili hayli yaygın olarak kullanılmaktadır. Sayfalardaki içeriğin dinamikliği için kullanılan bu yazılım dillerine yardımcı ve tüm sayfaların dinamik bir şekilde kullanılmasını sağlayan JavaScript, JQuery, Flash, Silverlight gibi gerçek zamanlı veri akışı dilleri de kullanılmaktadır. 2007 yılı sonlarında Web 2.0 adlı yeni bir kavram ortaya çıkmış olup, web 2.0 terimi yeni nesil web sitesini ifade etmede kullanılmıştır. Hız ve kodlama yönünden çok farklı bir şey olmamasına rağmen; görünüm olarak renk uyumu, daha albenili geçişler, oval köşeler, kontrast renklerin bir arada bulunması gibi seçeneklerle oluşturulan sitelerdir.

Özetle, dinamik web sitesi hızlı kolay güncelleme, veri tabanına ulaşmak için bir panel üzerinden web yapımcıya bağımlı olmadan siteyi güncelleyebilme, web sunucuda

daha az yer kaplaması bakımından avantajlıdır. Fakat küçük sitelerde daha yüksek maliyet, veri tabanı sunan bir hosting (barındırma) planı gerekmesi bakımından dezavantajlıdır denilebilir (http://tr.wikipedia.org/wiki/Web_sitesi).

2.8.4. Uzaktan Eğitimde Kullanılan Yazılımlar

Donanımlar aracılığı ile gerçekleşen iletimin mimarı yazılımlar da uzaktan eğitimin olmazsa olmazlarındandır.

- Kullanılması planlanan tekniklere uygun yazılımlar kullanılmalıdır.
- Kullanılması planlanan yazılımlar Proje Yönetimi tarafından onaylanan standartlara uymalıdır.
  - Uzaktan eğitim planı bünyesindeki tüm yazılımların ara yüzleri aynı yapıda olmalıdır: Öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde kullanacakları tüm yazılımların aynı yapıda olması, değişik kurslar için hazırlanmış uygulamalara kolaylıkla adapte olabilmelerini ve bu sayede öğrenim sürecinin hızlanmasını sağlar.
  - Uzaktan eğitim planı dahilindeki yazılımlar, sistemin etkinliğini ölçer nitelikte, diagnostik öğeleri içermelidir: Uzaktan eğitim ile ölçme ve değerlendirmenin otomatize edilebilmesi amacıyla, hazırlanan uygulamaların öğrencinin tepki zamanı, en çok üzerinde durulan konu başlıkları, test sonuçları vb. gibi öğeleri ölçer nitelikte olmalıdır.
  - Uzaktan eğitim uygulama yazılımları öğrencilerin etkileşimli olarak mümkün olduğunca katılımı sağlar nitelikte ve kurslar ile ilgili basılı doküman ve referans kaynak bilgilerini içerir şekilde tasarlanmalıdır. Uygulama yazılımları kurs içeriği ile ilgili yönlendirici sorular ve aktiviteler ile zenginleştirilmelidir. Öğrencilerin motivasyonu ve öğrenme etkinliği açısından birkaç okuma sayfasından sonra, kısa soru/cevap, animasyon, ses, karikatür gibi aktiviteler uygulama yazılımlarında yer almalıdır.

Web Gezginleri, Web Editörleri, Veri Tabanı Yazılımları, Konferans Yazılımları, Sohbet Yazılımları, Görüntü Aktaran Yazılımlar (RealPlayer gibi), Yönetim Yazılımları (Yönetenler için), İletişimi Sağlayan Her Türlü Yazılımlar, genelleştirilmiş isimleridir. Örnek vermek gerekirse Web Gezginleri; İnternet Explorer, Mozilla Firefox, Opera vb. yazılımlar olarak düşünülmesi gerekir. Uzaktan eğitimde yaygın olarak kullanılan yazılımlara aşağıda kısaca değinilmiştir (Aldım,2013).

2.8.4.1. Moodle

Moodle, kolay kullanılabilen bir çevrim içi ders yönetim sistemidir. Moodle ücretsiz ve açık kaynak kodlu bir yazılımdır. Moodle “Modular Object Oriented Dynamic Learning Environment” Esnek (Modüler) Nesne Yönelimli Dinamik Öğrenme Ortamı anlamına gelmektedir. Herkes tarafından (öğretmen, öğrenci) çok kolay şekilde kullanılması en büyük özelliğidir. Yüzden fazla ülkede kullanılan Moodle’ın yüze yakın dilde desteği mevcuttur. Geniş geliştiricilere sahip olan Moodle, çevrimi hızlıdır. Yeni sürümleri çok kısa sürede geliştirilerek kullanılmaktadır. Sistem Windows ve Linux sistemleri altında çalışabilmektedir.

2.8.4.2. Adobe Connect

Adobe Connect öğretmen ile öğrencinin bir araya gelmesini sağlayan ve derslerin daha anlaşılabilir olmasına yardımcı bir yazılımdır. Özel bir yazılım aracılığıyla da eşzamanlı ve görüntülü olarak sohbet edilebilmektedir. Bu yazılımla dosya paylaşımı, görüntülü ve sesli sohbet ile geleneksel eğitimin özellikleri web tabanlı olarak gerçekleştirilebilmektedir. Öğrencilerin ilgisini çeken ve bu ilgiyi koruyan etkili içerikler adobe connect ile çabucak tasarlanabilir. Adobe Connect uzaktan eğitim veren birçok üniversitenin alt yapısında kullanılmaktadır.(Işık,2009).

2.8.4.3. Dimdim

Dimdim Moodle web tabanlı öğrenme içerik yönetim sistemidir (LCMS- based Learning Content Management System). Moodle açık kaynak kodlu bir sistemdir ve ücretsiz olarak kullanılabilir. Hatta üzerinde değişiklik yapılarak dağıtılabilir (Ajlan vd., 2008). Dimdim web tabanlıdır. Herhangi bir program yüklemeye gerek kalmadan dokümanlar, web araçlarından olan quizler, dersler, ödevler, takvim, gradebook gibi çeşitli araçlar sağlar. Ayrıca açık kaynak kodlu olan moodle Dimdim denilen gerçek zamanlı web konferansı uygulaması desteği de sağlar (Terry vd., 2009).

2.8.4.4. Enocta Eğitim Platformu

Enocta Eğitim Platformu, kurumların eğitim ve gelişim projelerinin, istenilen iş sonuçlarına, istenilen bilgi paylaşımı ve davranış gelişimi sonuçlarına ulaşım ulaşılmadığını denetlemeye ve ölçümlemeye yardımcı olan bir eğitim yönetim sistemidir. Enocta Eğitim Platformu, bugün Türkiye’nin en çok tercih edilen eğitim yönetim sistemlerinden biridir. Enocta Eğitim Platformu kapsamlı fonksiyon ve özellikler sunmaktadır. Şirketler, Enocta Eğitim Platformu ile tüm eğitim ve gelişim faaliyetlerini

tek noktadan yönetebilmektedirler. Enocta Eğitim Platformu ile eğitim kurumları, eğitim etkinlikleri için talep toplama, etkinlik planlama, eğitim ihtiyaçlarına uygun eğitim programları oluşturma, online ölçme ve değerlendirme sistemi sayesinde hızlı ölçümleme, eğitim kaynaklarının takibi ve bütçelendirilmesini tek bir merkezden yapabilirler (Aldım,2013).

2.8.5. Uzaktan Eğitim Örgün Eğitim Karşılaştırması

Uzaktan eğitimle beraber eğitim anlayışında ciddi anlamda bir sorgulama başladı. Eğitim sistemine örgün eğitim hakim iken, önceden destekçisi olan uzaktan eğitim, günümüzde ise örgün eğitimin alternatifi olarak gündeme gelmesiyle bu iki eğitim sisteminin taraflarınca tartışmalara sebep oldu. Tartışmalar tepki boyutundan, günümüzde bilimsel araştırmalar boyutuna geçmiştir. Hızla gelişen internet teknolojileri yapılan bu araştırmaların çoğunluğunu web tabanlı uzaktan eğitimi konu almasına neden olmuştur. Kimi çalışma sonuçları, uzaktan eğitimin her yönden örgün eğitime göre üstün olduğu yönünde iken, kimilerinde her iki sisteminin de eşit düzeyde artıları ve eksileri olduğu bulgularına ulaştı. Bu bilimsel çalışmalar da soruna açık bir sonuç getirememiş, iki eğitim sisteminin hangi yönlerine bakılması gerektiği yönünde belli başlıkların tespit edilmesi açısından önem taşımaktadır.

Uzaktan Eğitim ile örgün eğitimin karşılaştırılması birçok başlık altında yapılabilir. Günümüzde uzaktan eğitim içerisinde web tabanlı uzaktan eğitim öne çıkmıştır.

2.8.5.1. Kültürel Açıdan

Kitle iletişim araçları toplumları ekonomik, kültürel, siyasi ve sportif etkileşime geçmesini sağlar. Bu etkileşim toplumları yerelden evrensel boyuta taşımıştır. Komşusu hakkında bilgi sahibi olmayan kişi, kitle iletişim araçlarıyla dünyada olup biteni takip edebilmektedir.

Genelde kitle iletişim araçları, özelde internet, bireylerin ilgilerini, zevklerini, gündemlerini, yaşantılarını etkilemektedir. Bununla ilgili, sanal ortamı yönlendiren merkezlerin güç olma durumu göz ardı edilmemelidir. Devletlerin kitle iletişim araçlarıyla yıkılabileceğini kimse tahmin edemezdi.

Kitle iletişim araçları, bireylerin kişilik gelişimlerine de etki etmektedir. Bu araçlar vasıtasıyla topluma sunulan olumsuz karakterler, birçok bireyin bu kişilerle özdeşleşerek olumsuz kişilik edinmesine sebep olabilir. Ayrıca kişileri hareketsiz, pasif

ve edilgen bir hale getirerek gerçeklikten uzaklaştırabilir. İnsanları çevresinden soyutlayarak yeteneklerini körelttiği ayrıca sosyal ilişkileri zayıflattığı söylenmektedir (Tezcan, 1995).

Uzaktan eğitimin merkezinde olan kitle iletişim araçları öğrencilerin kişilik gelişimlerinde olumsuz etkilere sebep olabilir. Temelde, uzaktan eğitimde, kişinin geleneksel eğitim ortamında kuracağı ilişkilerin olmayışı, kişinin sınıfta alacağı kültür ve eksik kalacaktır (Antalyalı,2004).

İnsanlar, kendilerini anlatırken, daha çok ideal karakterler ile anlatırlar. Anlattıkları kişiler kendileri değil, olmak istedikleridir. İnsanlar arasında yüz yüze iletişim olduğu takdirde, zamanla tanınırlar ve gerçek kişilikleri görülür. Bu durumda kişiler birbirine yakınlaşır veya uzaklaşır. İnternet ortamında gerçek kişiliklerin anlaşılması çok zordur. İnternet ortamındaki dostluklar ideal tipler arası dostluklardır. Bu durum insanların hoşuna gitmekte ve internette çok fazla zaman geçirmesine sebep olmaktadır

Bununla birlikte, internet ortamında tepkilerin yok denecek kadar az gözlemlenmesi, tartışma ortamlarında, daha mantıklı düşünceler ortaya koyması açısından olumlu değerlendirilebilir. Fakat tepkisiz bir ilişki insanın bütünlüğüne zarar verebilir.

Bilgisayarın insanı insandan uzaklaştırması düşüncesi, bilgisayara yüklenen anlam ile ilişkilidir. Kimileri bilgisayar arkadaş yerine koymakta ve böylece bilgisayar araçsal özelliğini yitirmektedir. Bu da ciddi bir problemdir.

İnternet ortamında eksik olan mimik, jest, vurgu ve ahenk gibi araçlar kullanıcıları yeni araçlar aramaya yönlendirmiştir. Sanal ortamda geliştirilmeye çalışılan mimik, jest ve ahenk gibi araçların gerçeklerinin yerini tutması beklenemez.

Zaman yönünden rahatlık internet için en önemli unsurlardan biridir. İnternet ortamında istenen bilgiye, istenildiği zaman ulaşabilir olması, zaman düşüncesini ortadan kaldırmıştır. Fakat kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ve bilginin hızlı değişimi zaman yetmezliğine sebep olmuştur. Sonuçta bir yönüyle zamansal rahatlık sağladığı düşünülen internet, bir başka yönü ile büyük bir yükü de beraberinde getirmiştir. İstenilen bilgiye istenildiği zamanında ulaşılabilir olması öğrenmeyi istemeyi gerektirir.

Verilen örnekler doğru anlamlandırıldığında olumluluğa dönüşebilecek örneklerdir. Uzaktan eğitim uygulaması hizmeti veren kurum ve kuruluşlar, bu örneklerle tedbirler alabilirler.

2.8.5.2.Ekonomik Açıdan

Uzaktan eğitimde, örgün eğitimdeki gibi geniş fiziksel tesislere ihtiyaç duyulmamaktadır. Yatırım projelerinin hepsinde olduğu gibi uzaktan eğitim projesi için de belirli bir bütçeye ihtiyaç vardır. Uzaktan eğitimde sunulan hizmetin niteliği, yapına yatırımla doğrudan ilgilidir. Uzaktan eğitim yoluyla sunulacak eğitim hizmetine yönelik çalışmalar, belirli bir bütçeyle finanse edilmek zorundadır. Ekonomik sistemdeki oluşabilecek sıkıntılar sistemin işleyişini doğrudan etkileyecektir (Uluğ, 1996).

Uzaktan eğitimde öğrenci kaydından önce yüksek maliyetli yatırımların yapılması gerekmektedir. Yatırım eğitimde kalitenin ve etkileşimin artırılmasına yönelik olduğundan maliyet çok daha yüksek düzeylere ulaşabilmektedir. Bilgisayar teknolojilerinin eğitime sunulmasıyla sermaye giderlerinde önemli artışlar göstermektedir (Antalyalı,2004).

Uzaktan eğitim sisteminin maliyetinin temelini teknolojik yatırımlar oluşturmaktadır. Uzaktan eğitimde kullanılan teknolojik araçların maliyet yapıları da birbirinden farklıdır. Görüntülü ve web tabanlı dersler için maliyet farklılaşmaktadır. Kullanılan teknolojiye bağlı olarak kayıtlı öğrenci sayısının değişimi, maliyet etkinliğini değiştirmektedir. Maliyetler değerlendirilirken uzman iş gücü gereksinimi, uzaktan eğitimde üzerinde durulması gereken bir başka konudur. Bu uzman işgücü kesimi ders içeriğinin hazırlanmasından öğrenciye ulaşmasına kadar maliyetlere önemli ölçüde etkilemektedir.

Uzaktan eğitim üretim girdileri açısından, örgün eğitime göre daha çeşitli çıktıların elde edilmesine imkan vermektedir. Aynı girdilerle farklı dersler uzaktan eğitim yoluyla gerçekleştirilebilir. Mesela internet yoluyla ders sunumu için yapılan uydu donanımı yatırımı, tekrar tekrar kullanılabilir. Aynı şekilde ders bir kez hazırlandıktan sonra güncelleştirmeler dışında, kullanım kapasitesi artırılarak kullanılabilir (Girginer, 2002).

Neticede, uzaktan eğitimde zaman ve mekân kısıtlaması yoktur. Uzaktan eğitimde kayıt yapılabilecek öğrenci kapasitesi örgün eğitime göre daha fazla olduğu için, belli mevcudun üzerinde kayıt alındığında uzaktan eğitim örgün eğitime göre daha ucuza mal olabilir. Bu değerlendirme, uzaktan eğitimi veren kurum açısından düşünerek yapılabilir.

2.8.5.3. Eğitim Açısından

Öğretmenler bilgi teknolojilerinin düşünce üzerinde etkili olduğunu ve düşünce sürecine destek sağladığını gözlemlemiş ve ifade etmişlerdir. Problem çözme becerilerinin kazanılmasında bilgisayar teknolojilerinin katkıda bulunduğu öğrenciler tarafından ifade edilmiştir. Bilgisayar teknolojilerini kullanmanın diğer bir gerekçesi ise özgüveni arttırması ve güdülemedir. Pek çok bireysel tecrübe ve kaynaklardaki referanslar bilgisayar teknolojilerinin sınıf içi etkinliklerde öğrencilerin ilgisinde artış olduğunu göstermektedir. Yapılan tüm çalışmalar bilgisayar teknolojilerinin ve görsel işitsel araçların öğrenci ilgi ve güdülenmesini arttırdığı yönündedir. Teknoloji ilgiyi, ilgi başarıyı, başarı özgüveni getirir denilebilir. Teknolojiyi kullanma yeterliliği ile başarı doğru orantılıdır denilebilir (Antalyalı,2004).

İnternet kullanımı, öğrencilerin aktif katılımcı bireyler haline gelmesini sağlamakla birlikte geleceklerini planlamada yardımcı olmaktadır. Ayrıca internet öğretmenlerin ve öğrencilerin bilgiye ulaşma, kullanma ve etkili alıntı yapma becerilerini geliştirmelerini de sağlamaktadır. Bilimsel çalışmalara ilgiyi arttırmaktadır. İnternet akademisyenlerin ve öğrencilerin araştırma yapmalarına kolaylaştırmaktadır (Kıyıcı ve Balkan,2001).

Uzaktan eğitimin eğitim açısından sunulabilecek en önemli avantajı zaman ve mekan bağımsızlığıdır. Web tabanlı eğitim veren uzaktan eğitim merkezleri bilgiyi tüm dünyaya yaymaktadırlar. Öğrenciler, istedikleri yerde ve istedikleri zaman dersi alabilmekte, kendilerine gelen e-maillere ulaşabilmektedirler. Öğretim üyeleri öğrencilerle iletişimi gerçekleştiren ve uzaktan eğitimi teşvik eden sohbetler edebilmektedirler. Bu yöntem mekan ve zaman sıkıntılarından dolayı eğitim alamayan büyük bir grubun eğitim alabilmeleri için çok önemli bir fırsattır. Ayrıca, uzaktan eğitimde zaman ve mekân sınırlaması olmadığı için eğitim verilebilecek öğrenci kapasitesi, geleneksel eğitimden çok daha fazladır. Ülkemizde mevcut örgün eğitim kapasitesi eğitim ihtiyacını karşılayamamaktadır. Üniversitelere yerleştirilme oranının düşüklüğü bunu açıkça ortaya koymaktadır. Uzaktan eğitim etkin kullanıldığında bir çözüm olarak belirlemektedir (Antalyalı,2004).

Uzmanlar, online eğitimde iletişimin daha çok katılımı güdülediğini görmüşlerdir. Geleneksel yöntemlerle eğitim alanlara göre uzaktan eğitim öğrencileri daha fazla sorumluluk taşımaktadır. Bu öğrenciler sınıfta, pasif bir şekilde ders dinlemediklerinden, örgün eğitimdeki ders öğretmenleri kadar derse katılmak ve karşılıklı etkileşim kurmak zorundadırlar.

Öğrenciler birbirleriyle iletişim kurarken iletişim teknolojilerini kullandıklarında bir eğitmenin veya kitapların iletmediği bilgileri alırken oldukları gibi pasif değil aktif durumdadırlar. Öğrenciler bilgisayar teknolojilerini kullandıklarında bilgiyi alma, kullanma konusunda tercih hakkına sahiptirler. İnternet teknolojilerini kullanma, öğrencilere eğitmen yönlendirmeli eğitimden çok daha fazla düşünme, tercih yapma imkanı sağlar (Antalyalı,2004).

Teknoloji okullarda yeni bir kavram olduğundan öğrenciler konu üzerinde yarışabilirler, tartışabilirler, birbirlerine sorular sorabilirler ve işbirliği yapabilirler. Teknoloji kullanımı öğretmen ve öğrencileri birlikte üretmeye ve çalışmaya teşvik ederek bir işbirliği ortamı oluşturmaktadır (Aldım,2013).

Uzaktan eğitimde, öğretmen ile öğrencinin birbiriyle temasının olmaması sosyal alan derslerinde yeterince tartışmanın sağlanamayacağı gibi bir izlenim oluşturmuştur. Fakat etkileşimli uzaktan eğitim uygulamalarıyla bu problemi aşılabilir. Uzaktan eğitim çekingen olan öğrencilerin internet ortamında kendisini daha iyi ifade etmesini sağlayabilir. Böylece tartışmalara katılım daha yoğun olabilir (Antalyalı,2004).

Uzaktan eğitimle ilgili avantajlar sistemin etkin bir şekilde işlemesi halinde geçerlidir. Etkin bir uzaktan eğitim programı iyi bir planlama, öğrencinin ihtiyaçlarının doğru bir şekilde belirlenmesiyle olur. Başarılı bir uzaktan eğitim programı ancak öğretim sistem geliştiricileri, yöneticileri öğretim üyeleri, asistan ve öğrenci işbirliğiyle olabilir. (Antalyalı,2004).

Bununla beraber öğreticilerin, öğrencilerin bilgisayar teknolojileri ile ilgili okuy-yazar olması bir zorunluluktur. Eğer bu alt yapı olmazsa, uzaktan eğitim, eğitim açısından bir avantajdan çok bir dezavantaj olacaktır (Alkan vd 2003).

Eğitimcinin tek sorumluluğu sadece alanı ile ilgili eğitim değildir. Öğretmenlerin, sosyal hayatta öğrencilerine model olmak gibi bir yükümlülüğü vardır. Model oluşturamama eğitim açısından uzaktan eğitimin aşamadığı önemli bir sorundur. Öğrenci uzaktan eğitim ile çok daha iyi eğitilebilir olsa dahi sosyal hayatta sahip olması gereken temel özellikler örgün eğitimle daha etkili aktarılabilir. Bu tür eğitimi verirken aileden sonra öğretmenler gelmektedir. Öğretmenin yokluğu, ya da uzakta oluşu, uzaktan eğitimin şu an için aşamadığı bir sorundur (Aldım,2013).

2.8.6. Uzaktan Eğitimin Tarihi Gelişimi

2.8.6.1. Dünyada Uzaktan Eğitimin Tarihi Gelişimi

Teknolojide yaşanan hızlı gelişim, uzaktan eğitimin dünyada ve Türkiye’de yaygınlaşarak ilerlemesine neden olmuştur. Uzaktan eğitim bugünkü durumuna gelene kadar çeşitli aşamalar kaydetmiş ve dünyanın birçok yerinde uygulanmaya başlanmıştır. Uzaktan eğitimin kayıtlı ilk şeklinin mektupla eğitim olduğu görülmüştür. Genellikle 1700’lü yıllarda İngilizce eğitimi vermek için yaygınlaşmıştır. Bu tip uzaktan eğitimde, mektupları öğrencilere, yapılan ödevleri de öğretmenlere ulaştırmak için posta sistemi kullanılmıştır (Bledsoe,2008).

Almanya’da 1856 yılında Toussaint ve Langenscheidt’in Berlin’de attıkları ilk adım “Tele Kolleg”, “SchullFernsehen” ve “FernUniversität” ve “Deutsh Institut Für FernStudien” gibi kurumlarında gelişmesine yol açmıştır(Curabay ve Demiray,2002).

1900’lü yıllara gelindiğinde ise radyo,teyp gibi araçların iletişimde yer bulması ile birlikte uzaktan eğitimde de bu araçlar kullanılmaya başlanmıştır.

Avustralya ise halkın birbirinden uzakta yaşamaları nedeniyle uzaktan eğitim alanına 1914 yılında “Mektupla Eğitim Sistemi” kurarak girmiştir.

II. Dünya Savaşı sonrasında ülkelerin eğitim düzeyini arttırmak için uzaktan eğitim sistemi önem kazanmış ve ön plana çıkmıştır. Bu alanda ilk uygulamalara Avrupa, A.B.D., Avustralya gibi ülkelerde rastlanmıştır.

1946 yılında Güney Afrika Üniversitesi(UNISA) de uzaktan eğitim veren 11 üniversiteden en büyüklerinden biri olan Division of External Study isimli bir bölüm oluşmuştur (İçten,2006). Japonya’da da 1948 yılında uzaktan eğitimle ilgili çalışmalar başlatılmıştır. Çıkarılan yasa ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerini kapsamı içine almıştır. Bu yasayla askerlere ve yarı zamanlı okullara devam edemeyen veya okuldan uzakta bulunan japonlara eğitim imkânı sağlanmıştır (Arar,1999).

İngiltere ise yükseköğretim alanında “Açık Üniversite”yi kuran ilk ülkedir. Birleşik Krallıklar Açık Üniversite (Open University) patentini 1969’ da almıştır. Açık Üniversite öğretim faaliyetlerine Ocak 1971’de başlamıştır. (Scupham,1972, <http://www.open.ac.uk/about/ou/p3.shtml>). İngiltere açık üniversitesi, tam gün çalışan ve ancak evde çalışmaya vakti olan kimselere derece veren bir eğitim sunar. Açık Üniversite (Open University) kursları kredi sistemine dayanır ve öğretimde çeşitli araçlar kullanılır. Bu araçların içinde en önemlisi her kurs için özellikle yazılmış iletişim malzemeleri, televizyon ve radyo programları, seri kitaplar ve özel olarak hazırlanmış

deneysel araç gereçlerdir (Mongan,1979). Açık Üniversite diğer İngiliz üniversitelerine benzer yapıda bir üniversitedir, bağımsız bir şekilde lisans eğitimi vermektedir. Açık Üniversite’de eğitim yayınlar vasıtasıyla sağlanmaktadır. Yayınlarla ulaşma imkanı olmayan kişiler için üniversite çalışma merkezleri kurmuş ve isteyen herkese bu merkezlere katılım şansı vermiştir. Üniversitede yüz yüze eğitim eğitimin zorunlu unsurlarındandır. Açık Üniversite, ülke çapında büyük bir gereksinimi karşılamaktadır ve kullanılan yöntem bakımından da yüksek düzeyde uzmanlaşmış bir eğitim teknolojisi sağlamaktadır.

Uzaktan eğitim alanında kullanılan diğer bir teknoloji ise televizyon olmuştur. Bu alandaki ilk uygulama ise 1932-1937 yılları arasında ABD Iowa Üniversitesi’nde eğitim televizyonu yayınları ile başlamıştır (Uşun,2006).

ABD’de uzaktan eğitim alanındaki ilk girişimlerden biri Boston(Mass) “ Evde Gelişmeyi Teşvik Derneği”nin (Society to Encourage Study at Home) kurulması olmuştur (Uşun,2006).

Amerika’da her yıl 5 milyon kişi uzaktan eğitim almaktadır. 1993’te modem ve bilgisayara sahip yaklaşık 30.000 yetişkin denkliği kabul edilen çevrimiçi yüksekokullarda eğitim almışlardır. Amerika ve Kanada’da yer alan denkliği kabul görülmüş 390 yüksekokul öğrencilerle iletişim için çift yönlü bilgisayar ortamı teknolojisi kullanılmaktadır ve 1995-96 yılları arasındaki 6 aylık bir dönemde 150 uzaktan eğitim programı çeşitli okullarca oluşturulmuştur (Aker,2002).

Günümüze geldiğinde teknolojiye meydana gelen gelişmelerle birlikte uzaktan eğitim alanındaki CD-ROM, disk, internet gibi araçlarla sağlanmaktadır.

Tablo 1’de dünyada gerçekleştirilen uzaktan eğitim uygulamalarının tarih ve ülkelere göre kronolojisi gösterilmektedir.

Tablo 1. Dünya’da Uzaktan Eğitim Uygulamaları Tablosu

Tarih	Ülke	Olay
20Mart1728	İsveç	Boston gazetesinde mektupla steno dersleri verileceği ilanı yer almıştır.
1840	İngiltere	Stenograf Pitman Bath’da 1840’da mektupla steno öğretmeye başladı.
1856	Almanya	Uzaktan eğitim alanında örgütlü girişimler başladı. Uzaktan eğitim uygulayan Dil Okulu kuruldu.
1870	ABD	Illinois Wesleyen Üniversitesi bir evde öğrenim programı başlattı.
1873	ABD	Amerika mektuplaşma çalışmasının annesi olarak kabul edilen Anina Eliot Ticknor tarafından “ Evde çalışmayı Destekleme Derneği” kuruldu. Bu dernek ABD’deki ilk uzaktan eğitim girişimlerinden birisi olarak kabul edilmektedir.
1873	G. Afrika	Ümit Burnu Üniversitesi kuruldu.
1882	ABD	William Rainey Harper Chatauqua, bir mektupla öğrenim programı geliştirdi.
1883	ABD	Ithaca “mektupla Öğretim Üniversitesi” kuruldu.
1884	Almanya	Öğrencileri üniversite giriş sınavına hazırlayan Rustinehes Uzaktan Eğitim Okulu açtı.
1886	ABD	Pennsylvania Devlet Üniversitesi, Uzaktan Eğitimi organize yapıda ilk defa sunan ve ilk uzaktan öğrenme ağını kuran üniversitelerden biri oldu.
1890	ABD	Foster’in başlattığı evde öğrenim kursları “Mektupla Öğrenim Okulları” durumuna geldi.
1891	ABD	Wisconsin Üniversitesi yönetim kurulu uzaktan eğitim derslerinin yaygınlaştırılması konusunda karar aldı.
1892	ABD	Chicago Üniversitesi uzaktan eğitim bölümü açıldı.
1894	İngiltere	Dışarıdan öğretmenlik sertifikası almaya hazırlanan öğrenciler, kendi aralarında bilgi alışverişinde bulundular.
1898	İsveç	Hang Hermod kendi adıyla anılan ev uzaktan eğitim (mektupla öğretim) uygulaması yapan liseyi kurdu.
1910	Avustralya	İlk uzaktan eğitim yükseköğretim basamağında başlatıldı. Bu uygulamada üniversitenin yüz yüze eğitim gören öğrencilerine uygulanan standartlar, uzaktan eğitim öğrencileri içinde uygulandı.
1914	ABD	Çıkartılan bir yasa ile mektupla öğrenim yaygınlaştırıldı.
1915	ABD	Maddison, okullarının mektupla öğrenim kurslarını idare etmek üzere, Wisconsin’de ulusal yükseköğrenim birliği (NUCEA)’ni kurdu. NUCEA kolej düzeyinde evde öğrenim kursları başladı.
1920	ABD	1920’lerde Avusturyada da uygulanan “kampus dışında açık öğretim

		programı” Columbia Üniversitesi tarafından da gerçekleştirildi.
1920	İngiltere	BBC okul radyosu programları başladı.
1922	Yeni Zelanda	Mektupla Öğrenim okulu açıldı.
1922	Kanada, İtalya, İspanya, İsrail, Polonya, Hindistan	Örnek uzaktan projeleri geliştirilip uygulandı.
1926	ABD	Bir mektupla öğrenim kurumu olan “Ulusal Evde Öğrenme Konseyi” kuruldu.
1939	Fransa	1907’de atılan ilk adımlar neticesinde resmi nitelikte bir “Uzaktan Eğitim Merkezi” kuruldu.

2.8.6.1.1. Dünyada Bazı Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Dünyada akademik sıralamada üst sıralarda olan üniversitelerin uzaktan eğitim programlarıyla ilgili bilgilere yer verilmiştir. Araştırılan çalışmalarda bazı üniversitelerin uzaktan eğitim çalışmaları dikkat çekmiştir.

2.8.6.1.1.1. Harvard Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

2005 yılının en iyi 500 üniversite sıralamasında 1. sırada yer alan Harvard Üniversitesi 2005-2006 eğitim döneminde 100 e yakın web tabanlı kurs açmaktadır. Açılan kursların listesi ve programa katılma koşulları Harvard Üniversitesi web sayfasında duyurulmuştur. Harvard üniversitesinin uzaktan eğitim programlarına çevrimiçi kayıt yaptırmak ve harç ödeme planını belirlemek üniversitenin web sayfası aracılığıyla yapılabilmektedir. Aynı zamanda kayıt formu internet üzerinden indirildikten sonra doldurulup, üniversitenin bildirilen posta adresine gönderilerek yapılabilmektedir (Keegan,2006). Massachusetts Institute of Technology Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programı 2005 yılı akademik derecelendirme ölçütlerine göre dünyanın 5. üniversitesi olan Massachusetts Institute of Technology Üniversitesi MIT Open Course Ware (OCW) programı ile her türlü internet kullanıcılarına “açık” eğitim hizmeti vermektedir. Katılımcı herhangi bir kayıt işlemi yapmadan tamamen serbest bir şekilde kurslara katılıp, sınavlara girebilir. MIT OCW tamamen açık kaynaklı, serbestçe erişilebilir, içerisinde arama yapılabilir 1.250 kurs içeriğini web sitesinde öğrenmek isteyen herkesin hizmetine sunarak "open courseware" kavramını gerçekleştirmek istemektedir (Kaye vd.,1981).

2.8.6.1.1.2. Berkley Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Berkley Üniversitesi'nde derslerin web üzerinden takip edilmesi, sanal sınıflar, sohbet, forum, e-posta iletişimi gibi web tabanlı uzaktan eğitim araçları ile yürütülmektedir. Berkeley Üniversitesi uzaktan eğitim programlarında yarıyıl sonu sınavları da diğer üniversiteler gibi üniversitenin fiziksel denetimi altında gerçekleştirilmektedir. Ancak, eğer belirtilen sınav tarihinde öğrencinin fiziksel olarak sınava katılmama durumu var ise sınav tarihinden iki hafta kadar önce bildirilen adres ve kişilere durumu bildirme esnekliği tanınmıştır. Böyle bir durumda üniversite sizden güvenilir bir kurum veya kişinin gözetiminde sınava girmenizi istemektedir (Varol,2000).

2.8.6.1.1.3. Massachusetts Amherst Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Massachusetts Üniversitesi Mühendislik Fakültesi bölümleri 1974 yılında uzaktan eğitim programlarına başlamıştır. Mühendislik ve Uygulamalı Bilimler Profesyonel Eğitimi olarak adlandırılan bu program, üst düzey gereksinimlere yönelik çok kapsamlı bir E-öğrenme modeli olarak hayata geçirilmiştir.

Program aracılığıyla mekân sınırlaması olmaksızın sanal kampüste uzaktan eğitim ile öğrencilere ulaşılmaktadır. Öğrencilere 50 kredilik ders verilmekte fakat yaz dönemlerinde 20 kredi daha fazla ders verilmektedir.

Mühendislik Yönetimi, Elektrik ve Bilgisayar Mühendisliği ile Bilgisayar Bilimlerinde yüksek lisans diplomaları da verilmektedir. Öğrenciler e-posta, telefon ve faks aracılığıyla ilgili dersin öğretim üyelerine ulaşabilmektedir. Birçok ders içeriği internet üzerinden web siteleri aracılığıyla verilir desteklenmektedir. İki yönlü ses bağlantısı öğretim üyeleri ile uzaktan eğitim öğrencileri arasında anında iletişimi sağlamaktadır. Üniversitede Mühendislik ve Uygulamalı Bilimler Profesyonel Eğitimine katılan bölümler; Bilgisayar Bilimleri, Elektrik ve Bilgisayar Mühendisliği, Çevre Sağlığı, Matematik ve İstatistik, Mekanik ve Endüstri Mühendisliğidir. Mühendislik ve Uygulamalı Bilimler Profesyonel Eğitimi Programlarında dersler videokasetlere kaydedilmektedir. Videokasetler ve kurs kasetleri ile materyaller haftalık olarak öğrencilere gönderilmektedir. Uygun zamanda ve uygun yerde inceleme sınıfları bulunmaktadır. Fakülte ile iletişim direkt olarak elektronik posta, telefon veya faks aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. CD-ROM ve DVD ile eğitim; bir dönemlik dersleri içeren etkileşimli CD-ROM ve DVD'ler dönemin başında öğrencilere gönderilmektedir.

Öğrenciler dersleri, dönem ve ders programlarını, ev ödevlerini, sınıf geçmek için gereken sınavları diskler üzerinden takip etmektedirler. Öğrenciler fakülte ile iletişimlerini doğrudan elektronik posta, telefon veya faks aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Eğitim dönemi bittikten sonra öğrenciler CD-ROM ve DVD'leri geri göndermektedirler.

Öğrenciler ayrıca, kendi iş çevrelerine ve genel hayata yönelik olarak anahtar beceriler ve yetenekler kazanabilmektedir. Bu beceriler takım içerisindeki işbirliği becerileri, iletişim kurma yeteneği, araştırma yeteneği, yazma yeteneği, çoklu ortam olanaklarını paylaşma yeteneği ve çevrimiçi öğrenme topluluğundaki kaynaklara ulaşma yeteneği olarak sıralanabilir.

Radyo Yayını ile Eğitimde; Dersler Ulusal Teknoloji Üniversitesi'nin yardımlarıyla kurulan özel bir iletişim ağıyla öğrencilere ulaştırılmaktadır. Yazılı ders materyalleri haftalık olarak öğrencilere gönderilir. Fakülte ile iletişim doğrudan elektronik posta, telefon veya faks aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

Kısa Süreli Eğitim Kursları: Bu kursların akademik geçerliliği yoktur. Ancak, çeşitli disiplinlere yönelik hızlı ve temel hizmet içi eğitimleri vermek amacıyla tasarlanmışlardır (Yenal, 2009).

2.8.6.2. Türkiye'de Uzaktan Eğitimin Tarihi Gelişimi

Ülkemizde uzaktan eğitimin gelişimine bakıldığında zaman 1924 yılında John Dewey' in öğretmenlerin eğitiminde mektupla öğretimden yararlanması önerisiyle uzaktan eğitim konusunda bir takım adımlar atılmaya çalışılmış ancak, bu dönemdeki şartlar sebebiyle öneriler şeklinde kalmıştır.

1927 yılında "Muhabere Yoluyla Tedrisat" şeklindeki okuma yazma öğretimi için ikinci bir öneriyle uzaktan eğitim kavramı olarak ortaya çıkmıştır. 1928 yılında ise yeni Türk alfabesinin yurda hızlı bir şekilde öğretilmesi için yapılan çalışmalar uzaktan eğitimin ilk sinyallerini vermiştir. 1950 yılında Ankara Üniversitesi Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü'nün "eğitimde uzaktan öğretim yönteminden yararlanma" adlı çalışması bu konudaki üçüncü öneri olmuştur. Dördüncü öneri, 1933-34 yıllarında mektupla öğretim kurslarının açılması ile ilgilidir. Beşinci öneri; 1960 yılında orta dereceli meslek okulu mezunlarına üniversite kapılarını açmak ve bunları yetiştirmek üzere mektupla öğretim yönteminin uygulaması ile ilgilidir. Altıncı öneri ise; 1962 yılında Milli Eğitim Şurası'nın okullara devam edemeyen ve bilgilerini arttırarak daha

ileri düzeyde eğitim kademelerine devam etmek isteyenlerin mektupla öğretim yoluyla yetiştirilmeleri ile ilgili tavsiye karandır (Uşun, 2006).

Türkiye'de 1955 yılında yapılan istatistiklere göre nüfusun %59'u okuma yazma bilmemekte, ilkokul çağında bulunan öğrencilerin %32'si okuldan mahrum, ortaöğretim kurumları ihtiyacı karşılayamamakta, kalabalık sınıflarda bazı kolaylıklara rağmen öğretim standardı düşmekteydi. Yükseköğretim kurumlarında sınıf geçme durumu normalin altında bulunmaktaydı (Karayalçın, 1959). Türkiye'deki uzaktan eğitim uygulamasını, 1956 yılında Ankara Üniversitesi bankacılık alanında başlatmıştır. Bu uygulamada, bankalarda çalışanlar mektupla öğrenim görmüşlerdir (Kaya, 2002).

1960 ile 1974 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı tarafından yapılan çalışmalar ile bazı özel kurum ve kişiler yabancı dil ve meslek eğitimi alanlarında uzaktan eğitim yöntemini kullanmışlardır. 1961 yılında ise, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından "Mektupla Öğretim Merkezi" kurulmuş ve öğretim uygulamasına geçilmiştir. 1966 yılında ise bu çalışmalar genel müdürlük düzeyinde yaygınlaştırılmıştır (Alkan, 1996). 1974 yılında "Mektupla Yükseköğretim Merkezinin kurulması uzaktan eğitimin yükseköğretimdeki ilk uygulaması olmuştur. Daha sonra açılan "Deneme Yüksek Öğretmen Okulu" uzaktan eğitim yöntemini uygulamak için açılmış olan ciddi bir kurumdur. Bu uygulamalardan sonra ise YAYKUR (Yaygın Yükseköğretim Kurumu) kurulmuştur. 1974 yılında kurulan diğer bir kurum ise Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu olmuştur.

YAYKUR lise ve dengi okul çıkışlı öğrencilere, toplumumuzun ve ekonomimizin gereksinme duyduğu alanlarda modern eğitim teknolojisinin tüm gereksinimlerini kullanarak öğretim olanağı sağlamak ve böylece yükseköğretim önündeki yığılmaya yönelik çözüm yolu bulmak, iki yıllık bir ön lisans eğitimi ile ara insan gücü kademesini yetiştirmek amacıyla açılmıştır (Arar, 1999).

1982-83 öğretim yılında Açık Öğretim Fakültesi kurulmuştur. 1992 yılında Açık Öğretim Lisesi kurularak birçok öğrencinin ortaöğretim diploması almaşım sağlamıştır. 1997 yılında Açık İlköğretim Okulu kurulmuş, 1998 yılında öğretime başlamıştır. Üniversite düzeyinde uzaktan eğitim uygulamalarına 1997 yılında geçilmiştir. Günümüzde de uzaktan eğitimle ilgili çalışmalar devam etmektedir.

2.8.6.2.1. Türkiye'de Bazı Uzaktan Eğitim Uygulamaları

İnternet teknolojilerinin hızla gelişmesi ve internet kullanımının yaygınlaşması, eğitimde karşılaşılan bazı sorunların çözülmesi aşamasında büyük etkiye sahip

olmaktadır. Zaman ve mekândan bağımsız bir şekilde toplumun tüm kesimlerine eğitim sunmak her kurumun özellikle de örgün eğitim veren kurumların vazgeçilme arzularıdır. Ülkemizde de eğitim kurumlarının olanakları ve ihtiyaçtan göz önüne alındığında, öğrenim görmek isteyen bireylerin yaşı, mesleği ve bölgesel konum nedeniyle eğitim sorunlarıyla karşı karşıya kaldığı görülmektedir (Mahiroğlu ve Coşar 2008: 64).

İnternet, 1990 yılından itibaren eğitim alanında kullanılmaya başlanmış nümüzde bilgi akışının en yaygın olduğu sistem haline gelmiştir. İnternet teknolojisi yazı, video, ses ve grafiğin hızlı ve kolay bir şekilde aktarılması, paylaşımına açılması ve tüm dünyanın kullanımına sunulması eğitim etkinliklerini artırmaktadır (Akman ve Güler, 2008: 47)

Uzaktan eğitimde internet, öğrenen açısından bilgiye erişim, öğretene açısından bilgiyi iletme anlamında kullanılmaktadır. Sürekli olarak gelişim gösteren internet teknolojilerinin eğitimde kullanılan en yaygın şekli olan uzaktan eğitim ile oluşturulan sanal eğitim ortamları insanların bilgiye ulaşma konusundaki mekan ve zaman sınırlamalarını, öğretim elemanı ve kapasite sınırlılıklarını tamamen ortadan kaldırmış ve eğitime yeni bir boyut kazandırmıştır.

Gün geçtikçe, ülkemizdeki uygulamaları hızlı bir şekilde artmakta olan uzaktan eğitim yönteminde çeşitli araç ve malzemeler kullanılmaktadır. Ülkemizde de uzaklar, eğitim uygulamalarında gerekliliğine göre bu araçlar uygulamanın içinde yerini almaktadır. Uzaktan eğitim ortamlarını etkileşimli ve etkileşimsiz olarak sınıflandırmak mümkündür (Ekici,2003).

Uzaktan eğitim önce radyo ve televizyonu, daha sonra teknolojinin ilerlemesi ile birlikte bilgisayar aracılığıyla öğrenme, etkileşimli video ve diğer teknoloji çeşitlerini kullanmaya başlamıştır (Williams, 2009).

Son on yılda, açık ve uzaktan eğitim üzerinde büyük etkisi olan bilgisayar inanılmaz bir şekilde yaygınlaşması ve gelişmesi de uzaktan eğitime büyük katkılar sağlamıştır.

Uzaktan eğitim uygulamaları, kavramsal esasları yönünden; yeni eğitim olanakları yaratmaya, iş ile öğretimi bütünleştirmeye, eğitimde eşitliği gerçekleştirmeye yaşam boyu öğrenim sağlamaya, eğitim teknolojisi bütünleşmesine, çok boyutlu yaklaşıma, bireysel ve kitlesel eğitime, eğitimde etkililik ve ucuz maliyete yönelik seçenekler geliştirmeye esas olan bir yaklaşımdır (Alkan, 1997).

Uzaktan eğitim sistemine duyulan gereksinimi arttıran nedenlerin başında geleneksel eğitim sisteminin sınırlılıkları gösterilebilir. Bu sınırlılıklardan bazıları;

kalabalık sınıflar, öğretmen sayısındaki yetersizlikler, esnek olmayan eğitim zamanları eğitim görme isteğinin karşılanmasında fiziki mekan, öğretmen ve teknoloji yetersizlikleri olarak dikkati çekmektedir (Karaağaçlı,2004).

Türkiye’de uzaktan eğitim uygulamaları incelendiğinde bu uygulamaların üç farklı boyutta ilerleme kaydettiği gözlenmektedir. Öncelikle uzaktan eğitimle ilgili görüşler belirtilmiş, öneriler sunulmuştur. İkinci aşama uzaktan eğitimin ortaöğretim düzeyinde uygulamaya konması olmuştur. Son olarak ise bu uygulamaların olumlu sonuçlar vermesi ve içinde bulunulan şartların uzaktan eğitim uygulamalarının gerekliliğini ortaya koyması ile yükseköğretim düzeyinde uzaktan eğitim çalışmalar başlamış ve uygulamaya konmuştur.

Son yıllarda uzaktan eğitim teknolojisi sağladığı avantajlarından dolayı hemen hemen eğitimin her kademesinde büyük bir hızla yayılmaya başlamıştır. Yaşam boy öğrenme toplum ve insanlar açısından çok büyük bir öneme sahiptir ve bilgiyi insanlara yaşamın her anında sunmanın en kolay yolu teknolojinin nimetlerinden faydalanarak veren uzaktan eğitimidir. Bu nedenle, yükseköğretimde de tercih edilme oranı gün geçtikçe artış göstermektedir.

Ülkemizin sosyoekonomik yapısı düşünüldüğü zaman da özellikle kırsal bölgelerde yaşayan ve eğitim ortamlarında bulunamayan kişilere eğitim olanağı sağlayarak, fırsat eşitliği yarattığı için uzaktan eğitim ülkemizde de ayrı bir öneme sahiptir. Üniversiteler açısından düşünüldüğünde öğretim elemanı sayısındaki yetersizlikler dolayısıyla, uzaktan eğitim yönteminin kullanılması yine ülkemiz için önem arz etmektedir.

Toplumda önemli roller üstlenmiş olan üniversitelerin sorunları da sürekli bir tartışma konusu olmuş ve gündemde yerini almıştır. Toplumsal özlem ve istekleri dile getiren bu tartışmalar zaman zaman üniversite düzeninde değişiklik ve reform girişimlerine yol açmıştır (Baksan, 2001).

Yirminci yüzyılın sonlarında uzaktan eğitim uluslararası ekonomiyi, politik ve ideolojik değişimi yansıtmış ve teknolojik yeniliklerle şekillenmiştir. Bu değişiklikler sırayla, eğitimle ilgili açık seçik bölgesel ve uluslararası yeni politikalar üretilmesini sağlamıştır (Little, 2008).

Bilgisayar ve internet teknolojilerinin eğitimde kullanılması, görsel işitsel araç ve tekniklerin gelişiminin kaçınılmaz bir sonucudur. Bu teknolojilerinin eğitimde kullanılması; öğrenciye, öğretmene, eğitim kurumuna ve eğitim sistemine pek çok yarar ve katkı sağlamaktadır (Olçay,2011).

Büyük kitlelerin eğitilmesi için kullanılan uzaktan eğitim yaklaşık bir buçuk yüzyıldan beri yükseköğretim içerisinde çok güçlü bir konuma gelmiştir. Yükseköğretim kurulu tarafından yayınlanan 2007 Türkiye'nin Yükseköğretim stratejisi raporuna göre Türkiye'de yükseköğretim içinde uzaktan öğretimin payı (%30)' un üzerindedir (Baturay ve Bay, 2009: 18).

Türkiye için uzaktan eğitim yeni bir uygulamadır. Ancak hızlı bir ilerleme kaydetmiş ve eğitimde yerini almıştır. Bu da uzaktan eğitime verilen önemi açıkça ortaya koymaktadır. Üniversitelerde teknolojik gelişimle beraber, modern insanın kendini yenileme ihtiyacına cevap vermede uzaktan eğitim sistemini kullanmaya başlamışlardır. Üniversite düzeyinde uzaktan eğitim uygulamalarına 1997 yılında geçilmiştir. Günümüzde birçok üniversite uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik çalışmalarını sürdürmektedir (Gökçe, 2008).

M.E.B. ise Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (EGİTEK) vasıtasıyla uzaktan eğitim çalışmalarını devam ettirmektedir. 1951 yılında Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından Film Radyo Televizyonla Eğitim Başkanlığı (FRTEB)'in kurulmasıyla eğitim teknolojilerini köylere kadar ulaştırmıştır. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, Ölçme Değerlendirme ve Açık Öğretim Kurumları Dairesine bağlı bulunan Açık İlköğretim Okulu Müdürlüğü 1998-1999 öğretim yılından itibaren yurt içinde ve yurt dışında bulunan öğrencilerine uzaktan öğretim metotlarıyla hizmet vermektedir. 2012-2013 verilerine göre ülkemizde yaklaşık iki yüz bin kişi açık ilköğretim okuluna devam etmektedir (<http://aio.meb.gov.tr/tanitim.html>) .

Milli Eğitim Bakanlığı'nın uzaktan eğitim yoluyla verdiği sertifika programları mevcuttur. Bunlar, elektrik tesisatçılığı yetki belgesi sertifika programları, bilgisayar programcılığı, bilgi yönetimi sertifika programları, bilgisayar programcılığı sertifika programı, bilgi yönetimi sertifika programı, internet tabanlı emlakçılık sertifika programları, emlak danışmanlığı, Mortgage Broker'liği programlarıdır.

Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından, e-sınav, görme ve işitme engelliler için bilişim teknolojileri projesi, sanat okul projesi, bilişim teknolojileri destekli fen laboratuvarları projesi, MEB İnternete Erişim Projesi, uzaktan eğitim hizmetlerinin otomasyonu projesi, Microsoft Eğitimde İşbirliği, eğitim portalı, doküman yönetim sistemi projesi, arşiv oluşturma projesi, gibi projeleri de uzaktan eğitim kapsamında yürütülmektedir (egitek.meb.gov.tr/KapakLink/Proieler/Yurutulen.html).

Büyük kitlelerin eğitilmeleri, bilgisayar kullanıcısı olmaları geleneksel yöntemlere ek olarak uzaktan eğitim ile sağlanabilecektir. Türkiye'deki uzaktan eğitim

programlarındaki internet kullanımında büyük artış olmuştur. İnternet üzerinden kurs eğitimi artmaktadır. Kısaca, Türkiye’de uzaktan eğitim bilgi toplumuna geçiş sürecinde önemli bir rol oynamaktadır.

İnternet tabanlı uzaktan eğitimin ülkemizde yükseköğretimde ön lisans ve yüksek lisans programlarında uygulanmaya başlaması çok yeni olmasına rağmen hızla yaygınlaşmaktadır. Ön lisans ve yüksek lisans eğitimlerinde uzaktan eğitim yönteminin başarılı sonuçlar vermesi ve talebin her geçen gün artması üzerine uzaktan eğitim lisans eğitiminde de uygulanmaya başlanmıştır. 2008-2009 eğitim öğretim döneminde ise üniversitelerin açtığı yeni programlar ile uzaktan eğitim yüksek lisans eğitiminde daha da yaygınlaşmıştır. Günümüzde üniversiteler uzaktan eğitim ön lisans, lisans, yüksek lisans programları ile uzaktan eğitim kapsamındaki çalışmalarını sürdürmektedirler.

2.8.6.2.1.1. Afyon Kocatepe Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Afyon Kocatepe Üniversitesi bünyesinde uzaktan eğitim kapsamında bilgisayar programcılığı ve bilgi yönetimi ön lisans bölümleri bulunmaktadır. Bu programlarda uzaktan eğitim sistemi ile öğrenciler, ses, video, grafik, iki boyutlu veya üç boyutlu hazırlanmış animasyonlar ve anında geribildirim alınacak şekilde tasarlanmış çalışma ortamları yardımıyla, etkili ve kalıcı bir eğitim-öğretim süreci geçirmektedir. Etkileşimli ders içerikleri, elektronik mektup, dosya transferleri, sohbet odaları gibi hizmetler aracılığıyla, öğretmenler ve öğrenciler arasında eşzamanlı ve eş zamansız iletişim kurulmaktadır (<http://www.uemyo.aku.edu.tr/>).

2.8.6.2.1.2. Anadolu Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları (Açık Öğretim Sistemi)

Eskişehir Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu Anadolu Üniversitesi ve açık öğretim sisteminin çekirdeğini oluşturmuştur. 1980’li yıllarda Türkiye’de yükseköğretime olan talep git gide artış göstermiş ve mevcut üniversitelerle bu talebe karşılık verilememiştir. Bunun üzerine Açık Öğretim Fakültesi 2547 sayılı kanunun 5. ve 12. maddeleri ile Türk üniversitelerine sürekli ve açık öğretim yapmak hakkını tanınması ile 1983 yılında Anadolu Üniversitesi bünyesinde kurulmuştur. Böylece Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi 1982-83 öğretim yılında, yüksek eğitimde yüksek standartlarda fırsat eşitliği ilkesiyle ve uzaktan eğitim sistemi ile eğitim veren ilk fakülte olarak hizmete başlamıştır.

Açık öğretim sisteminde öğrenciler sınavlardan önce sınavlara daha iyi hazırlanmak amacıyla sınava hazırlık canlı yayın programları ile sorularını sorabilmektedirler. Böylelikle açık öğretim sisteminde televizyonla etkileşimli bir eğitim sistemi uygulamaya geçirilmiş ve Anadolu Üniversitesi ulusal yayın ağında canlı yayın yapan ilk üniversite olmuştur (Hakan vd., 2004).

Açık öğretim fakültesi ile çoğu kişinin ön lisans, lisans ve lisans tamamlama eğitimlerini alma fırsatları olmuştur. Açık öğretim sistemi son yıllarda Türkiye dışındaki Türk vatandaşlarına da uzaktan eğitim ile eğitim alma şansı vermiştir. Açık öğretim fakültesine olan talep git gide artış göstermektedir (www.uludagtezmerkezi.com/blog/anadolu-universitesi-uzaktan-egitim-uygulamaları, 22.08.2012'de indirildi).

2.8.6.2.1.3. Ahmet Yesevi Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Ahmet Yesevi Üniversitesinde iki tane "Uzaktan Eğitim Fakültesi" mevcuttur. Üniversitenin mütevelli heyeti, 1996 yılında Uzaktan Eğitim Fakültesinin çağdaş eğitim teknolojileriyle donatılarak ve bu teknolojileri kullanarak geliştirilmesine karar vermiştir (<http://www2.yesevi.net/>).

Ahmet Yesevi Üniversitesi 2002-2003 eğitim öğretim yılından itibaren internet ortamında uzaktan eğitim programlarını başlatmıştır. Bilgisayar mühendisliği lisans ve yüksek lisans, endüstri mühendisliği lisans, yönetim bilişim sistemleri lisans ve yüksek lisans, bilgisayar programcılığı ön lisans, eğitim yönetimi ve denetimi yüksek lisans, sağlık kurumları işletmeciliği, yerel yönetimler yüksek lisans, yönetim ve organizasyon yüksek lisans, işletme yüksek lisans gibi birçok bölümde uzaktan eğitim programları mevcuttur (Yadigar,2010).

2.8.6.2.1.4 Ankara Üniversitesinde Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Ankara Üniversitesi birikimlerini daha geniş kitlelere ulaştırmak için 2001 yılında mekan sınırı tanımayan iletişim teknolojilerini kullanmaya yöneldi. Uzaktan Eğitim Merkezi (ANKUZEM), bu yönelimin bir ürünü olarak, 2002 yılında kuruldu. Ciddi yatırımlarla, teknolojik alt yapısını hızla geliştiren merkez, 2003 yılından itibaren ürün ve hizmet üretmeye başladı (www.ankuzem.ankara.edu.tr/menuler/ozgecmis.htm).

Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi uzaktan eğitim programlarını uygulayabilmek için uzaktan eğitimle ilgili yazılımları almıştır. Bu alanda birçok uzaktan eğitim çözümleri ortaya koymuştur. Ankara Üniversitesi bilgisayar işletmenliği, ilahiyat lisans tamamlama programı, müzelerde önleyici koruma programı gibi

programların yanında yeni ön lisans ve yüksek lisans programları açarak uzaktan eğitime devam etmektedir.

2.8.6.2.1.5. Atılım Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Bilgi toplumuna geçiş süresinde, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin derslerde kullanılmasını sağlayacak yöntemlere öncelik verilmesinin ve yaygınlaştırılmasının önemi ortaya çıkmıştır. Atılım Üniversitesi de bu ihtiyaca e-kampus ile yanıt vermiştir (http://www.ue.atilim.edu.tr/atilimuzaktan_egitim.htm). Atılım Üniversitesi bilgisayar programcılığı, turizm ve konaklama işletmeciliği ön lisans programları ve işletme yüksek lisans programının yanında yeni ön lisans programları ile uzaktan eğitime devam etmektedir.

2.8.6.2.1.6. Bahçeşehir Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Bahçeşehir Üniversitesi akıllı tahta uygulamasıyla sınıfta tahtaya yazılan her bilgiyi web sayfasına aktarma özelliği olan bu uygulama ile uzaktan eğitim uygulamasına başlamıştır. Daha sonra son teknolojik gelişmelerle uyumlu akıllı sınıflar oluşturmuştur. Sosyal Bilimler Enstitüsü e-MBA işletme yüksek lisans programı ve uluslararası lojistik ön lisans programları ile başlayan uzaktan eğitim daha birçok ön lisans programı ile öğretime devam etmektedir (<https://buzeb.bahcesehir.edu.tr/>).

2.8.6.2.1.6. Balıkesir Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Balıkesir Üniversitesi bir teknoloji şirketinin çözüm ortaklığı ile 2008-2009 akademik yılından itibaren e-meslek yüksekokulu işletme bölümünü iki yüzden fazla kontenjan ile açmış ve eğitimlerini teknolojik gelişmelere paralel olarak üst düzey standartlarla başarılı şekilde yürütmektedir. Ayrıca Microsoft IT Akademi Sertifika programları, kariyer eğitimleri, teknik eğitimlerin yanında mobil eğitimlerle devam etmektedir. Bandırma Meslek Yüksekokulu bünyesinde işletme yönetimi, pazarlama, ağırlama hizmetleri bölümleri ile uzaktan eğitim vermektedir (<http://bauzem.balikesir.edu.tr/>).

2.8.6.2.1.7. Beykent Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Beykent Üniversitesi 2008-2009 eğitim-öğretim yılında iki e-mba yüksek lisans ve bir ön lisans programları ile uzaktan eğitim sistemini uygulamaya başlamıştır. Her yıl yeni programlar ekleyen merkez, 2015 yılı itibarıyla beş yüksek lisans, üç lisans ve 2 ön

lisans programı ile uzaktan eğitim yöntemini kullanmaya devam etmektedir (http://buzem.beykent.edu.tr/uzaktan_egitim_nedir.html).

2.8.6.2.1.8. Bilkent Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Bilkent Üniversitesi 1996 yılında “video konferans sistemi” ile ABD’den bazı derslerin verilmesini sağlayarak uzaktan eğitim çalışmalarına başlamıştır. Bilkent Üniversitesi’nde uzaktan etkileşimli eğitim ile öğrencilerin bazı dersleri üniversitenin New York ofisindeki profesörlerden izleme şansları bulunmaktadır. Video konferans sisteminde etkileşimli çalışma yapmak mümkün olabilmektedir. Sınırlı sayıda ders, bu yöntemle yürütülmektedir (Varol ve Bingöl, 2002).

2.8.6.2.1.9. Çukurova Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Çukurova Üniversitesi e-Çukurova platformu(öğrenim-öğretim yönetim sistemi), Eylül 2003 itibariyle ilk sürümü oluşturulmuş ve 2004 yılı itibariyle uzaktan öğretime Adana Meslek Yüksekokulu bünyesinde bilgisayar teknolojisi ve programlama ön lisans programında kullanılmıştır. Platform üç katmanlı bir web uygulaması olarak geliştirilmiştir. E-Çukurova’nın işlevleri, öğrenme araçları, iletişim araçları, verimlilik araçları, destek araçları ve yönetim araçları gibi işlev gruplarından oluşmaktadır (Nart,2007).

2.8.6.2.1.10. Doğu Akdeniz Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin etkin bir şekilde kullanılmaya başladığı günümüzde sanal öğrenme – öğretme ortamları da yaygınlaşmıştır. Bu bağlamda uzaktan eğitim, internet tabanlı öğretim/öğrenme, elektronik öğretim/öğrenme neredeyse çağımızın en fazla ön plana çıkan olguları arasında yerini almıştır. Doğu Akdeniz Üniversitesi, 2000 yılından itibaren, geliştirmiş olduğu özel yazılım ve sistemler aracılığıyla uzaktan eğitim alanında hizmet vermeye başlamıştır. Uzaktan eğitim çalışmalarında geçirmiş olduğu 13 yıllık tecrübe üniversiteyi alanın öncüleri konumuna getirmiştir. Uzaktan Eğitim Enstitüsü, öğrenme ortamını 7/24 aktif ve canlı olarak öğrencilere hizmet sunmaktadır. Kullandığımız “Öğrenme Yönetim Sistemi”, sanal sınıflar ve akıllı sınıflar ile tüm öğrenciler zenginleştirilmiş öğrenme ortamından etkili bir şekilde yararlanabilmektedirler. Ayrıca gerek geliştirmiş oldukları dersler gerekse teknolojik altyapısından diğer kurum ve kuruluşlarda hizmet alımı yapabilmektedirler.

Doğu Akdeniz Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Enstitüsü'nde hâlihazırda Yüksek Öğrenim Kurumu (YÖK) onaylı üç yüksek lisans programı bulunmaktadır. Ayrıca, farklı alanlarda birçok yeni program açılması yönünde çalışmalar devam etmektedir. Enstitüde, ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyde farklı alanlarda çağdaş yöntemlerle zenginleştirilmiş dersler sunmaktadır. Ayrıca, enstitü bünyesinde sertifika programları da düzenlenmektedir (<http://emuonline.emu.edu.tr/WEBTR/hakkımızda.html>).

2.8.6.2.1.11. Fatih Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Fatih Üniversitesi e-mba programı ile uzaktan eğitim alanındaki çalışmalarını sürdürmektedir.

2.8.6.2.1.12. Fırat Üniversitesi Uzaktan Eğitimi Uygulamaları

Fırat Üniversitesi 1988 yılında elektronik posta sistemine sahip olan ilk 8 Türk Üniversitesi içerisinde yer almıştır. Bu üniversitede 1990 yılından beri e-mail, video konferans ve Fırat Televizyonu aracılığı ile sertifikaya yönelik uzaktan eğitim yapılmaktadır (Uşun, 2006).

Fırat Üniversitesi kaliteli bir uzaktan eğitim ve öğretim sürdürmek amacıyla üniversite bünyesinde yerel bir televizyon birimi kurma kararını; 25.03.1991 tarihinde Fırat Üniversitesi Araştırma Fonu'na uydu antenin mikrobilgisayarlarla yönlendirilmesi ve yayın aktarımı başlığını taşıyan bir proje sunarak, vermiştir (Varol vd., 2002).

Türkiye üniversitelerinin ilk yerel televizyonu olan Fırat TV bilgisayar üzerine birçok sertifika programı açmıştır ve bu programlardan mezun olan öğrenciler farklı yerlerde iş imkanı bulmuşlardır.

Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) Aralık 1999'da başlattığı üniversitelerarası iletişim ve bilgi teknolojilerine dayalı uzaktan yükseköğretim çalışmaları sonucunda Fırat Üniversitesi tarafından "Robotik" isimli bir ders web ortamına aktarılmış ve uzaktan eğitim programı çerçevesinde 2000-2001 öğretim yılı bahar döneminde Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi elektrik-elektronik bölümü öğrencileri ile 2001-2002 öğretim yılı güz döneminde Sakarya Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi elektronik ve bilgisayar bölümü son sınıf öğrencilerine seçmeli ders olarak verilmiştir (Nart,2007).

2.8.6.2.1.13. İstanbul Üniversitesi ve Harran Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

İstanbul Üniversitesi ile Harran Üniversitesi, eğitimde fırsat eşitsizliğini en aza indirmek için bir proje kapsamında eş zamanlı etkileşimli eğitime başlamışlardır. İstanbul Üniversitesinde ders anlatan bir hoca aynı anda Harran Üniversitesindeki öğrencilere de dersi anlatmış oluyor. Projeyle Harran Üniversitesindeki öğrenciler dersi İstanbul Üniversitesindeki hocadan dinleyerek sorularını sorabilme, hocalar da sınıf ortamında olduğu gibi cevap verebilme imkanı bulabilmişlerdir (<http://www.harran.edu.tr/harran/interactive.htm>).

İstanbul Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu, Türk Dili ve Edebiyatı, iktisat, işletme, gazetecilik, halkla ilişkiler ve tanıtım, radyo televizyon sinema programlarının yanında yeni programlar ekleyerek uzaktan eğitimle eğitim vermeye devam etmektedir.

2.8.6.2.1.14. İstanbul Aydın Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

İstanbul Aydın Üniversitesi'nde Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından onaylanmış ülkemizin uzaktan eğitim tekniğine dayalı işletme yüksek lisans programı olan e-işletme programı, iş dünyasının stratejik alanlardaki gereksinimlerine göre tasarlanmıştır.

İstanbul Aydın Üniversitesi'nde e-işletme yüksek lisans programı ve bilgisayar programcılığı, bilgisayar teknolojileri ve programlama, ağırlama hizmetleri, turizm ve otel işletmeciliği gibi ön lisans programları yer almaktadır. Üniversite eşzamanlı online dersler, sanal sınıfların yanında android cep telefonları ile derslere ulaşım imkanı sağlamıştır (<http://ue.aydin.edu.tr>).

2.8.6.2.1.15. İstanbul Bilgi Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Bilgi Üniversitesi e-mba adıyla işletme yüksek lisans programına 15 yıl önce 2000 yılı güz döneminde başlamıştır. İstanbul Bilgi Üniversitesi e-mba programı, internet üzerinden erişilen, uzaktan öğretim tekniğine dayanan ve Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından onaylanmış ülkemizin ilk işletme yüksek lisans programıdır (<http://www.bilgiemba.net/tr/>).

Üniversite, bu programı Türkçe ve İngilizce olmak üzere iki dilde sunmaktadır. Öğrenciler mezun olabilmek için sekiz zorunlu, iki seçmeli ders ve bitirme projesini tamamlamak zorundadırlar. Program toplamda 3 yarıyıl sürmüştür. Öğrenciler mail ve

eş zamanlı sohbet hattı yoluyla öğretim elemanları ile iletişim kurabilmektedirler. Programa altı yüzden fazla öğrenci eğitime devam etmiştir. Şu ana kadar binlerce öğrenci programdan mezun olmuştur.

2.8.6.2.1.16. İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) Uzaktan Eğitim Uygulamaları

İstanbul Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi (UZEM) 1996 yılında İTÜ Rektörlüğü'ne bağlı olarak kurulmuş bir uygulama ve eğitim merkezidir (<http://www.uzem.itu.edu.tr/>).

İstanbul Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi üniversitenin uzaktan eğitim ve teknoloji ile ilgili her türlü eğitim etkinliklerini yürütmektedir. 2000 yılında Virginia Üniversitesi ile İTÜ arasında video konferans yoluyla ders alışverişi başlamıştır.

İstanbul Teknik Üniversitesi uzaktan eğitim merkezi, 2001 yılında Dünya Bankası'nın uzaktan eğitim ağı olan "Global Development Learning Network" ün (GDLN) Türkiye'deki iki merkezinden biri olarak seçilmiştir (Uşun, 2006).

Ayrıca İstanbul Teknik Üniversitesi'nde bin sekiz yüz öğrencinin ortak aldığı Bilgisayar dersi için öğrenciler kampüs içerisinde bulunan bilgisayar laboratuvarlarına gelerek sanal sınav ortamında on bin soruluk soru bankasından rastgele gelen sorular ile sınava katılmışlardır (Çallı vd., 2002).

2.8.6.2.1.17. Karabük Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Karabük Üniversitesi 2010 yılından beri 9 ön lisans 10 lisans 3yüksek lisans ve 1 sertifika programı ile uzaktan eğitim faaliyetlerine devam etmektedir.

Karabük Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezinde dersler, uzaktan öğretim sisteminde sağlanan zengin içeriğin sunulduğu asenkron derslerin yanında alanında tecrübeli öğretim elemanlarının vereceği senkron dersler yardımıyla pekiştirilmektedir. Senkron ders ortamında öğrenci-öğretim elemanı eş zamanlı olarak sistemde bulunabilecek, dersin anlaşılması açısından teknolojik imkânlardan üst düzeyde faydalanılacaktır.

Ders içerikleri, öğretim elemanları tarafından genellikle word belgesi olarak içerik geliştirme grubuna teslim edilmekte ve onların yönlendirmeleri doğrultusunda içerik HTML formatına dönüştürülmekte ve hazırlanan senaryo doğrultusunda animasyonlar hazırlanmaktadır. Hazırlanan dokümanlara öğrenciler web ortamından ulaşabilmekte ve dersleri takip edebilmektedirler. Uzaktan öğretim teknolojileri, ses

veya görüntüye dayalı optik ve basılı malzemenin öğrencilere ulaştırılması ya da etkileşimsiz olarak sunulmasıdır.

Ayrıca öğretim de başarının artması için sınırlı ya da tam etkileşimli ders sunumları yapılmaktadır. Kullanılan ders sunum senkron, asenkron ve etkileşimsiz sunumdur. Ders, öğrenci destek hizmetleri, iletişim, etkileşim ve ölçme değerlendirme aktiviteleri de genellikle web üzerinden gerçekleştirilir.

Karabük Üniversitesi uzaktan öğretimde, ara sınavların ve yıl sonu sınavlarının, yapılış şekli ve tarihi yüksekokul müdürlükleri veya fakülte yönetim kurulu tarafından belirlenmektedir. Ders izleme ve değerlendirme esasları, öğrencilerin ödev, tartışma, ders içeriği izleme, sohbet saatlerine katılımları öğrenci değerlendirme süreçleri kapsamında sorumlu öğretim elemanları tarafından kolayca takip edilebilmektedir. Mutlak öğrenme ve değerlendirme modeli uygulanacaktır. Öğrencinin derslerden geçmesi için ortalamasının 60 ve üzeri olması gerekmektedir (<http://kbuzem.karabuk.edu.tr/>).

2.8.6.2.1.18. Kırıkkale Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Kırıkkale Üniversitesi Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi (KUZEM), 10 Haziran 2009 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak faaliyetine başlamıştır. Merkezin amacı; uzaktan eğitim ile ilgili araştırma, geliştirme ve uygulama çalışmalarının yapılmasına ve uzaktan eğitim sistemlerinin geliştirilmesine katkıda bulunmak ve konu ile ilgili disiplinler arası çalışmalar yapmaktır.

Elektronik haberleşme teknolojileri, kontrol ve otomasyon teknikleri, bilgisayar programcılığı, halkla ilişkiler, çocuk gelişimi, iş sağlığı ve güvenliği alanlarında uzaktan eğitim faaliyetlerini sürdürmektedir (<http://kuzem.kku.edu.tr/>).

2.8.6.2.1.19. Maltepe Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Maltepe Üniversitesi uzaktan eğitimde, geliştirdiği MUDES (Maltepe University Distance Education System) Öğrenim Yönetim Sistemini kullanmaktadır. Öğrenci MUDES'e giriş yaparak dersin materyallerine her gün istediği saatte ulaşabilir. Sanal sınıf uygulaması yoluyla öğretim elemanı ile öğrenciler sanal sınıf ortamında sesli ve görüntülü iletişim kurabilirler. Bunların dışında ödevlerini sistem üzerinden gönderebilir, sınıf arkadaşları ve dersin öğretim elemanı ile mesajlaşabilir, tartışma forumlarına katılabilirler.

Maltepe Üniversitesi uzaktan eğitim içerik geliştirme ekibi, ders içeriklerini görsel olarak zenginleştirerek, öğrenimi kolay olacak şekilde senaryolaştırarak öğrencilerin ilgiyle takip edebileceği hale getirmektedir. Maltepe Üniversitesi uzaktan eğitim programlarında öğrencilerimizin bitirme sınavları dışında yerleşkeye gelmeleri gerekmemektedir. Ara sınavlar dahil diğer tüm öğrenme etkinlikleri MUDES'e giriş yapılarak internet üzerinden gerçekleştirilmektedir.

Maltepe Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezinde bilgisayar programcılığı, işletme yönetimi, muhasebe ve vergi uygulamaları önlisans programları, işletme, halkla ilişkiler ve tanıtım lisans programları, işletme yüksek lisans (Türkçe-İngilizce) programları ve elive English Temel İngilizce Eğitimi sertifika programları uygulanmaktadır (<http://muzeb.maltepe.edu.tr/>).

2.8.6.2.1.20. Mersin Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Mersin Üniversitesi Mersin Meslek Yüksekokulu bünyesinde 2002 yılında uzaktan eğitim birimi kurulmuştur. Merkezin amacı, iletişim ve bilgi teknolojilerine dayalı olarak Üniversitedeki ön lisans, lisans, yüksek lisans, sürekli eğitim ve yaşam boyu eğitim dahil tüm eğitim programları kapsamında uzaktan yapılan eğitim için plan, program, koordinasyon ve uygulama faaliyetlerine destek sağlamak, bu eğitimlerin etkin yapılabilmesi için gereken ders içeriklerini geliştirmek, uzaktan öğretim ile ilgili araştırma-geliştirme ve uygulama çalışmaları gerçekleştirmek, Üniversite içinde ve dışındaki birim, kurum ve kuruluşların uzaktan eğitim ihtiyaç ve isteklerine yardımcı olmak, yurt içi ve yurt dışındaki diğer uzaktan eğitim birim ve merkezleriyle işbirliği yapmak, uzaktan eğitim konusunda oluşan bilgi birikimi ve tecrübeyi ilgili kurum ve kuruluşlara aktarmak ve uzaktan eğitim konusunda yayınlar yapmaktır. Mersin Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezinde lisans ve ön lisans programlarında uzaktan eğitim verilmektedir (http://meruzem.mersin.edu.tr/index.php?page=sayfalar&s_id=31).

2.8.6.2.1.21. Ortadoğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Ortadoğu Teknik Üniversitesi uzaktan eğitim alanındaki uygulamaları ülkemizde internet üzerinden radyo yayınları ile başlatan ilk üniversitedir. 1997 yılında ODTÜ "Enformatik Enstitüsü" kurarak web üzerinden uzaktan eğitim çalışmalarını ve 1998 yılında "IDE-A" projesi kapsamında bilgi teknolojileri sertifika programını ilk uygulama olarak başlatmıştır. Web üzerinden bilişim alanında birçok derse yönelik sertifika programları açılmış ve dışarıdan öğretim elemanları bu programları takip

etmiştir. 2000 yılında ODTÜ'de muhtelif üniversitelerin hazırladıkları derslerden meydana gelen web tabanlı a-senkron eğitim (WTAE) programı hazırlanmıştır. Yine ODTÜ, 2001'de internet üzerinden etkileşimli uzaktan İngilizce dil eğitimi programı başlatmıştır. 2003 yılında ise ODTÜ, Enformatik Enstitüsü tarafından e-ders tasarım geliştirme sertifika programı ile kişisel yazılım süreci sertifika programlarını açmış ve faaliyetlerine devam etmektedir (Zırhlıoğlu, 2006).

ODTÜ üniversitelerarası iletişim ve bilgi teknolojilerine dayalı yükseköğretim yönetmeliği kapsamında diğer üniversitelere Türkçe ve İngilizce olarak iki farklı dilde lisans ve lisansüstü düzeyde web destekli sunumlarla asenkron olarak derslerde vermektedir. Ayrıca ODTÜ Yabancı Diller Yüksele Okulu İngilizce Bölümü öğretim elemanları çeşitli sınavlara hazırlanmaya yönelik uzaktan etkileşimli bir İngilizce dil eğitimi programı hazırlamışlardır. ODTÜ internet üzerinden bilişim yüksek lisans programı ile de uzaktan eğitim çalışmalarını sürdürmektedir (Yadigar, 2010).

2.8.6.2.1.22. Sakarya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Sakarya Üniversitesi 1998'li yıllarda enformatik bölümlerine eleman yetiştirmek için ODTÜ tarafından düzenlenen sertifika programlarına eleman gönderen bir üniversitemizdir (Varol ve Bingöl, 2002:10).

Sakarya Üniversitesi 1999 yılından itibaren teknoloji ve internetin gelişimiyle birlikte derslerin bir kısmını internet üzerinden vermeye başlamıştır.

Sakarya Üniversitesi uzaktan eğitim projesi Temmuz 2000 tarihinde başlatılmıştır. Türkiye'deki en kapasiteli web tabanlı eğitimi veren ve 2 sunucu üniversite dersine sahip olan Sakarya Üniversitesi, 2001-2002 eğitim ve öğretim yılında bilgisayar programcılığı ve bilgi yönetimi uzaktan öğretim ön lisans programlarını devreye sokmuştur (Uşun, 2006).

Tüm dünyada lisans eğitiminde yaygın olarak kullanılan e-öğrenme programları ülkemizde ilk olarak Sakarya Üniversitesi tarafından gerçekleştirilmiştir. Sakarya Üniversitesi uzaktan lisans eğitimini Türkiye'ye getiren ilk üniversite olmuştur. Bu lisans programları bilgisayar mühendisliği, endüstri mühendisliği ve insan kaynakları lisans programlarıdır. Bu programlar blended learning olarak bilinen karma öğretim metodu ile sunulmaktadır. Karma öğretim adını örgün eğitim ile uzaktan eğitimin birlikte kullanılmasından almaktadır (<http://www.ido.sakarya.edu.tr/Admin>).

Yüksek Öğretim Kurulu sadece karma öğretim için onay vermektedir. Karma öğretimde derslerin bir kısmı örgün eğitim şeklinde yüz yüze verilir. Bununla birlikte

derslerin tamamı internet üzerinden çevrimiçi olarak verilmektedir. Bu yöntem sayesinde öğrenciler hem uzaktan eğitimin kolaylıklarından faydalanırken hem de yüz yüze eğitim alarak üniversite ortamında yerleşke olanaklarından faydalanmaktadırlar.

2.8.6.2.1.23. Selçuk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Selçuk Üniversitesi Fırat Üniversitesi'ne benzer olarak radyo ve televizyon yayınları ile uzaktan eğitim uygulamalarına başlamıştır. Resmi web sitesinde de Selçuk Üniversitesi uzaktan eğitim programı adı altında verdikleri derslerle uzaktan eğitim uygulamalarını devam ettirmektedir.

Selçuk Üniversitesi'nde yürütülmekte olan uzaktan eğitim programı, 14 Aralık 1999 tarih ve 23906 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren üniversitelerarası iletişim ve bilgi teknolojilerine dayalı uzaktan yükseköğretim yönetmeliği çerçevesinde çalışmalarına devam etmektedir. Uzaktan yükseköğretim uygulamaları, 1 Mart 2000 tarih ve 23980 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Enformatik Milli Komitesi Yönetmeliği çerçevesinde faaliyet gösteren Enformatik Milli Komitesi (EMK) tarafından yürütülmektedir. Selçuk Üniversitesi uzaktan eğitim programı (SUZEP) olarak belirlenmiş ve 2000- 2001 eğitim öğretim yılı güz yarıyılında çalışmalarına başlamıştır (Can ve Gülnar, 2002: 6-7).

Bu proje kapsamında, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, Türk Dili ve Yabancı Dil dersleri uzaktan eğitim yöntemiyle verilmektedir. Bu dersler hem internet ortamından hem de televizyon aracılığıyla verilmektedir. Bu derslerle ilgili dokümanlara ayrıca internette web sitesinden ulaşılabilir.

2.8.6.2.1.24. Süleyman Demirel Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Süleyman Demirel Üniversitesi Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu 2008 yılında kurulmuş olup bilgi ve iletişim teknolojilerine dayalı uzaktan eğitime ilk olarak 2008-2009 eğitim-öğretim yılında başlamıştır.

Yüksekokul bünyesinde bilgisayar programcılığı, bilgi yönetimi, büro yönetimi ve sekreterlik, tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik ön lisans programları ile eğitim-öğretime devam etmektedir (<http://uzem.sdu.edu.tr/index.php?dosya:=uzaktan&tur=02>).

2.8.6.2.1.25. Trakya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Üniversite Senatosunun 3 Mayıs 2006 tarihli toplantısında alınan 08 numaralı karar ile Trakya Üniversitesi uzaktan eğitim araştırma ve uygulama merkezi, "TÜZEM"

kurulmasına karar verilmiş ve yönetmelik taslağı da kabul edilerek Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'na sunulmuştur. Merkezin kuruluşu, 6 Eylül 2006 tarihli Resmi Gazete' de yayınlanarak onaylanmıştır.

TUZEM 2006-2007 eğitim-öğretim yılı bahar döneminden itibaren e-Trakya yerleşke içi dersler açmış olup, Tunca Meslek Yüksekokulunun derslerine 2013-2014 tarihi dâhil olmak üzere içerik geliştirerek e-Trakya platformu üzerinden yayımlamaya devam etmektedir. Tunca Meslek Yüksekokulunun Uzaktan Eğitim yolu ile 2012-2013 Eğitim-Öğretim döneminde de Bilgisayar Teknolojileri, İşletme ve Bilgi Yönetimi Programlarının ve 2013-2014 Eğitim-Öğretim döneminde de Bilgisayar Programcılığı Programının bütün ders içeriklerinin geliştirilmesi Uzaktan Eğitim Merkezi tarafından gerçekleştirilmektedir.

TUZEM, İşletme Anabilim dalı ve Muhasebe ve Denetim Anabilim dalında e-öğrenme platformu uzaktan eğitim sistemi ile tezsiz yüksek lisans programları açmış olup, 2013-2014 Eğitim-Öğretim Güz döneminde öğrenci almaya başlamıştır. 2014-2015 Güz döneminde yaklaşık 190 öğrenci ile eğitim vermeye devam etmektedir.

TUZEM, 2013-2014 Eğitim-Öğretim Güz döneminde itibaren Trakya Üniversitesi öğrencilerine Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, Türk Dili ve Yabancı Dil ortak zorunlu derslerini Uzaktan Eğitim sistemi ile eğitim vermeye başlamıştır. 2014-2015 Güz döneminde yaklaşık 1500 öğrenci ile eğitim vermeye devam etmektedir.

TUZEM, Trakya Üniversitesi öğrencilerine alan dışı seçmeli derslerde 2013-2014 Eğitim-Öğretim Güz döneminden itibaren 2000 öğrenciye eğitim vermiş ve 2014-2015 Güz döneminde yaklaşık 4000 öğrenci ile eğitim vermeye devam etmektedir.

Üniversite Balkan Araştırma Enstitüsü ve TUZEM işbirliği ile açılacak olan Türkçe eğitimi ile ilgili uygulanılacak kitapların LMS üzerinde yayınlanması için çalışmalar son aşamasına gelmiştir. Üniversite Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı ile uzaktan eğitim sistemi ile e-öğrenme platformu üzerinden “Sağlık Ekonomisi Politikaları ve Yönetimi” Anabilim dalında açılması planlanan tezsiz yüksek lisans için ders içeriği hazırlıkları tamamlanmış olup YÖK'ten açılış onayı beklenmektedir. Üniversite Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı ile uzaktan eğitim sistemi ile e-öğrenme platformu üzerinden açılması planlanan “Hastanelerde Kaynak Yönetimi, Veri Toplama Yöntemleri, Etkinlik ve Verimlilik Analizleri” sertifika programına ders içeriği hazırlanmaktadır. Üniversite İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanlığı ile uzaktan eğitim sistemi ile e-öğrenme platformu üzerinden açılması planlanan “İnsan Kaynakları Yönetimi” sertifika programına ders içeriği hazırlanmaktadır. Üniversite ve Edirne İl

Milli Eğitim Müdürlüğü arasında, 4 Mart 2013 tarihinde imzalanan “Okullara Hayat Olsun Projesi” kapsamında, “Eğitimde işbirliği” protokolü imzalanmış olup, TUZEM tarafından açılması planlanan kurs programlarına ait ders içerikleri internet ortamında yayınlanabilecek şekilde ses, görüntü ve animasyonlar ile zenginleştirilerek hazırlanmaktadır. Ders içeriklerinin internet ortamında yayınlanabilmesi için gerekli olan Eğitim Yönetim Sistemi (LMS) yazılımı, tüm teknik destek TUZEM tarafından sağlanarak 7/24 çalışır halde kursiyerlerin kullanımına sunulmaktadır. Bilgisayar işletim sistemleri, bilgisayar programları, paket yazılımlar vb. konulara ait dersler için etkileşimli ders içerikleri hazırlanmaktadır. Ayrıca kursiyer ve öğretim elemanlarımızın e-stüdyo aracılığı ile Perculus Sanal Sınıf ortamında buldukları ortamdan ayrılmadan canlı ders yapma imkânı sunmaktadır. TUZEM kursiyerlerin devam, dersin yüzde kaçını görüntülediklerini veya sisteme en son ne zaman giriş yapıp ders çalıştıkları vb. durumları Eğitim Yönetim Sistemi (LMS) üzerinden raporlayabilmektedir.

Edirne Milli Eğitim Müdürlüğünün “Eğitimde Teknolojinin Önemi” konulu TUBİTAK ortak projesi kapsamında, TUZEM tarafından öğretmenlerin eğitimi sağlanmaktadır. Fiziksel uzaklık boyutunu eğitim sürecinden kaldırarak, bilgiyi daha fazla kitleye aktararak, eğitim maliyetini ve masraflarını önemli ölçüde düşüren TUZEM; tezsiz yüksek lisans, internet destekli Sertifika Programları, e-ön lisans, e-MBA ve hazırlık kurs projeleri ile ilgili faaliyetlerini devam ettirmektedir (<http://tuzem.trakya.edu.tr/pages/hakkimizda>).

2.8.6.2.1.26. Uşak Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Uşak Üniversitesi enformatik bölümü tarafından yürütülen çalışmalar tamamlanmış ve 2009 yılında Uzaktan Eğitim Meslek Yüksek Okulu (UZEMYO) adıyla kurulmuştur. 2006 yılından sonra kurulan üniversiteler arasında uzaktan eğitim sistemine geçen ilk üniversite Uşak Üniversitesi olmuştur. UZEMYO, 2009-2010 eğitim-öğretim döneminde işletme yönetimi programına ve ön lisans programına kayıt alarak eğitim faaliyetlerine başlamıştır (<http://ue.usak.edu.tr/>).

2.8.6.2.1.27. Gazi Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Gazi Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezinin kuruluş amacı; uzaktan eğitim ile ilgili araştırma ve geliştirme çalışmaları yapmak. Ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitimindeki e-öğrenme temelli ders ve programlar ile faaliyetleri düzenlemek ve Üniversitede verilmekte olan dersleri e-öğrenme ile desteklemektir. Teknolojinin

sağladığı çoklu ve etkileşimli ortam imkanları ile eğitim ve öğretimin başarısını artırmak. Uzaktan eğitim yoluyla mezuniyet sonrası eğitim programları düzenleyerek mesleki bilginin güncellenmesine yardımcı olmak. İhtiyaç duyulan alanlarda toplumun her kesimine yönelik diploma, sertifika vb. programları düzenleyerek bilgiyi topluma yaymak ve yaşam boyu öğrenim ilkesini topluma benimsetmektir. Ayrıca, bilişim teknolojileri destekli uzaktan eğitim faaliyetlerini planlamak ve diğer programlarla işbirliği içerisinde ulusal ve uluslararası eğitim ihtiyaçlarını giderecek uzaktan eğitim çözümlerini tasarlamak yürütmektir. Kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektör kuruluşlarının eğitim programlarını e-öğrenmeye uyarlamalarına ve uzaktan eğitim sistemleri geliştirmelerine katkıda bulunmak ve merkezin bilgi birikimini ilgili kurum ve kuruluşlara aktarmaktır diye özetlenebilir (<http://guzem.gazi.edu.tr/posts/view/title/gazi-universitesi-uzem-yonetmelik-114708?siteUri=guzem>).

Gazi Üniversitesi, 2006-2007 öğretim yılında iki ön lisans programı açarak başlamış ve ilk mezunlarını 2008 yılında vermiştir.

Gazi Üniversitesi'nde uzaktan eğitime ön lisans programları ile başlanmış daha sonra, ön lisans program sayısı artırılarak toplam beş program üzerinden yürütülmüştür. 2013-2014 eğitim öğretim yılı bahar dönemi itibariyle sekizden fazla ön lisans programı ve çeşitli sertifika programları ile eğitim faaliyetlerini sürdürmektedir.

Gazi Üniversitesi uzaktan eğitim programlarında ders içerikleri ses, görüntü, gibi araçlarla zenginleştirilerek programlarda kayıtlı öğrencilere sunulmaktadır. Öğrenciler günün her saatinde istedikleri zamanlarda ders içeriklerini takip edebilmektedirler.

Gazi Üniversitesi'nde uzaktan eğitim kapsamında meslek yüksekokulunda, işletme yönetimi, web teknolojileri ve programlama, bilgi yönetimi, bilgisayar programcılığı, muhasebe ve vergi uygulamaları, perakende satış ve mağaza yönetimi, lojistik, kontrol ve otomasyon teknolojisi, bölümleri yer almaktadır.

Ayrıca Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi ve Gazi Üniversitesi Yaşam Bilimleri Uygulama ve Araştırma Merkeziyle İşbirliği Protokolü imzalamıştır. Gazi Üniversitesi e-Bilgi Yönetimi, e-Bilgisayar Teknolojileri ve Programlama, e-İşletme, e-Muhasebe, e-Web Teknolojileri ve Programlama, programlarında e- sertifika vermektedir.

Gazi Üniversitesi'nin uzaktan eğitim alanındaki çalışmaları sadece ön lisans programları ile sınırlı kalmamıştır ve Bilişim Enstitüsü'ne bağlı bilişim sistemleri uzaktan eğitim tezsiz yüksek lisans ve Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne bağlı sağlık

kurumları yönetimi uzaktan eğitim tezsiz yüksek lisans programları ile yüksek lisans kapsamında da çalışmalarını sürdürmektedir.

2.8.6.2.1.28. İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi 2009 yılında yönetmeliği resmi gazetede yayınlanarak kurulmuştur. Yayınlanan yönetmelik dört bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde; amaç, kapsam, dayanak, tanımlar, ikinci bölümde; İNUZEM'in amacı, faaliyet alanları, üçüncü bölümde; İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezinin yönetim organları, görevleri, personel ihtiyaçları, dördüncü bölümde; çeşitli ve son hükümlere yer verilmiştir. 2009 yılında Sağlık Eğitimi Lisans Tamamlama (3+1) programı ile eğitim faaliyetine başlamıştır. 2010 yılında Sağlık Eğitimi Lisans Tamamlama (3+1) ve İlahiyat Lisans Tamamlama (2+2) programları ile devam etmiştir. 2011 yılında ise merkezimiz beş tane program ile öğretim faaliyetine devam eden İNUZEM, 2015 yılında 2 ön lisans, 4 lisans, 2 lisans tamamlama ve 3 yüksek lisans programı ile uzaktan eğitimine devam etmektedir.

İNUZEM, bugün ön lisans, lisans, yüksek lisans ve lisans tamamlama programlarını bünyesinde geliştirdiği EYS Eğitim yönetim sistemi portalı üzerinden eğitim vermektedir.

İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi'nde uzaktan eğitim; fiziki engel, coğrafi koşullar, zaman ve mekân darlığı gibi sebeplerle klasik örgün eğitim programlarından yararlanamayanlar için alternatif eğitim programları olarak sunulmaktadır.

2.9. İlgili Araştırmalar

Teknolojik gelişmeler ve modern eğilimlerin, sınırları ortadan kaldırarak sanal bir dönemi başlatması, gelecekte “uzaktan eğitim” veren kuruluşların daha etkin olacaklarını göstermektedir. Bu bağlamda, ülkemiz açısından da özellikle internet ile uzaktan eğitim çalışmalarının başlatılıp, yaygınlaştırılması önem kazanmıştır. Özellikle bu alanda ilk çalışmaları başlatan kurumlar üniversiteler olmuştur. Bu bölümde sırasıyla, yurt içinde yurt dışında yapılan çalışmalara kısaca yer verilmiştir.

2.9.1. Uzaktan Eğitimle İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Çallı (2002) “Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Geleceği ve E-Üniversite” adlı bildirisinde, Sakarya Üniversitesi örneği temel alınarak, uzaktan eğitim ve özellikle e-

öğrenmenin var olan durumunun saptanması amaçlanmıştır. Tarama modelindeki çalışmanın bulguları şunlardır:

- E-öğrenim sayesinde, eğitimdeki bina, derslik, eğitmen, malzeme, maddi kaynak kapasitesi çok yüksek oranda artırılabilir.
- Her sektörden ara eleman gereksinimini karşılamak üzere e-öğrenim kullanılabilir.
- E-öğrenim sayesinde, gelişmiş ekonomiler ile ülkemiz arasındaki eğitim açığı kısa zamanda kapatılabilir.
- Kısıtlı internet ve ağ alt yapısı ile gerçekleştirilen asenkron uzaktan eğitim, uydu ve geniş bant teknolojileri ile stabil hale geldiğinde, senkron eğitim gerçek anlamda uygulanabilecektir ve böylelikle iletişim ve etkileşim sorunlarının ortadan kalkarak, örgün öğretimden çok daha kaliteli ve zengin bir eğitim ortamı sağlanabilecektir.

Tanyıldız (2003), “Çevrimiçi Eğitim Uygulamalarına İlişkin Öğretim Elemanı ve Öğrenci Görüşlerinin Belirlenmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında, çevrimiçi eğitim uygulamaları hakkında, öğrencilerin ve öğretim elemanlarının görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya Anadolu, Fırat, Ortadoğu Teknik ve Sakarya Üniversitelerinde 2001-2002 öğretim yılında çevrimiçi eğitim uygulamalarına katılan 143 öğretim elemanı ile 2367 öğrenci katılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar şunlardır:

- Öğretim elemanlarının görüşlerine göre, çevrimiçi eğitim uygulamaları başarılı sonuçlar doğurmuştur. Çevrimiçi eğitim uygulamalarının başarıları, öğrencilerin cinsiyetine ve okudukları üniversiteye göre değişmemiştir.
- Çevrimiçi eğitim uygulamalarında kullanılan teknolojiye ilişkin sonuçlar, öğrencilerin cinsiyetine, üniversite ve programlara göre değişmemiştir.
- Çevrimiçi eğitim uygulamalarında, anlatım, soru-yanıt, gösteri, tartışma en sık kullanılan yöntem ve tekniklerdir.
- Öğretim elemanları ve öğrenciler, çevrimiçi eğitim uygulamalarında öğrencilerin başarılarını değerlendirmek için kullanılan sınavları kısmen geçerli bulduklarını belirtmişlerdir.
- Çevrimiçi eğitim uygulamalarının geleneksel eğitimden farklılıklarına ilişkin sonuçlarda, öğretim elemanları çevrimiçi eğitimin sınıf içi eğitimden daha fazla zaman aldığı ve çevrimiçi eğitimin geleneksel eğitime destek olabileceğini

belirtmişlerdir. Öğrenciler ise, çevrimiçi eğitim uygulamalarının geleneksel eğitim uygulamalarından daha etkili olmadığını belirtmişlerdir.

Şahin (2004) “İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitimin Etkililiği: Bir Meta-Analiz Çalışması” adlı yüksek lisans tezinde internet tabanlı uzaktan eğitimin etkililiği üzerine yapılan çalışmaları karşılaştırmıştır. Araştırmacı, internet temelli eğitimin etkililiği üzerine yapmış olduğu meta-analiz çalışmasında deneysel desenli bir grup çalışmayı incelemiştir. Yüz-yüze yapılan eğitim ile internet tabanlı eğitimin karşılaştırılması üzerine yapılan çalışmaların analizinde “internet tabanlı uzaktan eğitimin küçük ölçüde de olsa yüz-yüze eğitime göre daha etkili olduğunu göstermektedir” bulgusuna ulaşılmıştır. Gelecekte internet teknolojilerinin daha da gelişmesiyle bu farkın internet tabanlı eğitim lehinde açılacağı ifade edilmiştir.

Çekerol (2005) “Açıköğretim Fakültesinde Akademik Danışmanlık Hizmetler” adlı çalışmasında “Akademik Danışmanlık ve Uygulama Hizmetleri” nin işleyişinin ana hatlarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Ayrıca, öğrencilerin profili çıkartılmış ve öğrencilerin sistemin işleyişine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi düşünülmüştür. Çalışma, Türkiye’de 18 farklı ilde danışmanlık derslerine katılan 4133 öğrenciye uygulanan anketin değerlendirilmesine dayanmaktadır. Araştırma bulguları şu şekildedir:

- Öğrenciler akademik danışmanlık hizmetlerinden büyük oranda memnun olduklarını ifade etmişlerdir.
- Öğrenciler akademik danışmanlık hizmetlerinden eğitsel olarak yararlanmalarının yanında, bu hizmetler sayesinde, uzaktan eğitim öğrencisinin karşı karşıya kaldığı yalıtılmışlık / yalnızlık duygusundan uzaklaşmakta, bir gruba ait olma hissini tadabilmekte, üniversite havasını teneffüs edebilmektedirler.
- Danışmanlık sisteminin işleyişi ile ilgili genel bir istek veya sorun görülmemektedir.
- Öğrencilerin çoğunluğu danışmanlık ders sayısının ve ders sürelerinin artırılmasını istemektedir.

Kandilli, Ünal, Kandilli ve Ellez (2005), bilgisayar ve internet destekli fizik öğretiminin lise düzeyinde “Fotoelektrik Olay” konusunda öğrencilerin başarıları ve fizik dersine karşı tutumları üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla 40 öğrenci (22 deney, 18 kontrol grubu) üzerinde yaptıkları araştırmada “Fotoelektrik Olay” konusu,

kontrol grubuna geleneksel yöntemle, deney grubuna ise bilgisayar ve internet destekli fizik öğretimi yöntemi ile verilmiştir. Araştırma sonunda, internet destekli fizik öğretiminin öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerinde daha fazla sorumluluk almalarını, farkındalık düzeylerinin yükselmesini, problem çözme ve yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesini sağladığı, kullanılan ders materyallerinin (ders kitapları, video kasetleri, CD'ler vb.) dersin tekrar izlenmesine-dinlenmesine olanak verdiği ve öğrencilerin başarı ve tutumları üzerinde olumlu bir etki oluşturduğu ortaya konulmuştur (Kandilli vd. 2005).

Arıcı ve Yekta (2005), web tabanlı öğretimin öğrenci başarısına etkilerini belirlemek amacıyla, Hacettepe Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Endüstriyel Elektronik Bölümünde öğrenim gören 30 öğrenci (15 deney, 15 kontrol grubu) üzerinde yaptıkları araştırma sonunda, geleneksel mesleki teknik eğitimde karşılaşılan zaman, mekan, araç-gereç, öğretim elemanı eksikliği vb. sorunlara “çoklu ortam destekli web tabanlı mesleki teknik eğitim” ile çözüm bulunabileceği bu nedenle, bazı derslerin web tabanlı olarak hazırlanabileceği ve verilebileceği sonucuna ulaşmışlardır (Arıcı ve Yekta 2005).

Rüzgar (2005), kişilerin uzaktan eğitim eğilimlerini ve beklentilerini saptamak amacıyla, Marmara Bölgesinde bulunan 6 ilden rasgele seçtiği ve yüz yüze görüştüğü 347 kişi ile gerçekleştirdiği araştırma sonunda, açık öğretim programına kayıtlı olanlardan 106 kişinin ders çalışırken ağırlıklı olarak interneti kullandıkları sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca katılımcıların büyük çoğunluğu, uzaktan eğitimde ders çalışmak için zaman ve mekan kısıtlaması olmadığını, verilen derslerin video görüntüleri ile bir yere kaydedilip istenildiği zaman ders tekrarı yapılabildiğini, sınıf ortamında yaşanan baskıların olmaması nedeniyle öğrenmenin daha sorunsuz ve kolay olduğunu, derslerin içeriğinin daha açık, herkes tarafından anlaşılabilir ve sade olduğunu vurgulamışlardır.

Ancak yine katılımcıların büyük çoğunluğu, uzaktan eğitim ile verilen eğitimin yeterli olmadığını, bu nedenle de uzaktan eğitim gören kişi ile örgün eğitim gören kişi arasında bilgi farkı olduğunu, örgün eğitimde alınan eğitimin uzaktan eğitimdeki öğrenmeye göre daha kalıcı olacağını, uzaktan eğitim ile alınan diplomanın, örgün eğitimden alınan diplomayla eş değerde olmadığını, iş başvurularında, uzaktan eğitimle alınan diplomanın örgün eğitimden alınan diplomaya göre değerlerinin farklı olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcıların uzaktan eğitimin ev-iş ortamında da yürütülebileceğini, bu nedenle hem çalışıp hem de okuma fırsatı verdiği için uzaktan eğitimle öğrenim görmek istediklerini ifade ettikleri belirlenmiştir (Rüzgar 2005).

İşman, Dabaj ve Gümüş (2006), Doğu Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde yüksek lisans ve doktora programına devam eden ve araştırmaya katılmayı kabul eden 61 öğrencinin yüksek lisans ve doktora çalışmaları ve araştırmaları sırasında interneti kullanma düzeylerini ve nedenlerini belirledikleri araştırma sonunda, öğrencilerin interneti sıklıkla araştırma yapmak, ders/ödev hazırlamak, e-posta ve iletişim kurmak için kullandıkları sonucuna ulaşmışlardır (İşman ve ark. 2006).

Akça, (2006) “Sakarya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin İletişim Engelleri ile İlgili Öğrenci Görüşleri” adlı araştırmasında, Sakarya Üniversitesi uzaktan eğitim öğrencilerinin yaşadığı iletişim engellerinin belirlenmiş, yaşadığı iletişim sorunlarının incelenmiş, iletişimin temel ögesi olan öğrencilerin bu sorunlara bakış açılarına başvurulmuştur.

Koç (2006), 128 hemşirelik öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmada, öğrencilerin %26,6'sının bilgisayarının olduğunu, %85,9'unun bilgisayar kullandığını, %76,6'sının da bilgisayardan yararlanmaya gereksinim duyduğunu belirlemiştir. Bilgisayar kullanan öğrencilerin %16,4'ünün evde, %30,9'unun okulda, %20,0'sinin okul ve evde, %32,7'sinin de internet kafede bilgisayar kullandıklarını, %33,6'sının video/bilgisayar oyunu oynamak, %66,4'ünün yazı yazmak, %68,2'sinin e-posta, %89,0'ının da internet aracılığı ile bilgi elde etmek amacıyla bilgisayar kullandıklarını ifade ettikleri belirlenmiştir. Bilgisayar kullanmayı bilen öğrencilerin, %23,4'ünün bilgisayar yazılımı ve donanımı, %24,2'sinin bilgisayar programları, %32,8'inin bilgisayar sistemini kullanma, %34,4'ünün bilgisayarlarla ilgili işlem ve uygulamalar konusunda kendilerini yeterli hissettiklerini ifade ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca araştırma sonunda öğrencilerin %46,9'unun bilgisayarların hemşirelik uygulamalarında hümaniter olmayan bir bakım sağladığını düşündükleri de belirlenmiştir (Koç 2006).

Çardak'ın (2006) “Çevrimiçi Derslerde Öğretme-Öğrenme Sürecinin Etkililiğinin Değerlendirmesi (Anadolu Üniversitesi Örneği) isimli yüksek lisans tezinde, Anadolu Üniversitesinde 2005-2006 öğretim yılı güz döneminde çevrimiçi olarak yürütülen derslerde öğretme-öğrenme süreçlerinin etkili bir çevrimiçi öğretimin öğelerine sahip olup olmadığını, öğrenci ve öğretim elemanlarının görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, 2005-2006 öğretim yılı güz döneminde uygulanan çevrimiçi dersleri alan 150 öğrenci ve söz konusu dersleri yürüten 17 öğretim elemanı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular şu şekildedir:

- Öğretme -öğrenme sürecinin etkililiğini sağlayan öğelerden öğretim öncesi etkinliklere ve içeriğin sunumu ilkelerine büyük oranda yer verilmektedir.
- Öğrenci katılımı ve etkileşimi sağlayıcı uygulamalara yeterli düzeyde yer verilmemektedir.
- Pekiştirme, dönüt ve düzeltme etkinliklerine orta düzeyde yer verilmektedir
- Çevrimiçi derslerdeki teknik yeterliliği sağlayan öğelerden uygun internet teknolojileri ve uygulamalarına ve eğitsel amaçlı internet sitesinin tasarım ilkelerine büyük oranda yer verilmektedir.
- Teknik desteğe yeterince yer verilmemektedir.

Tuncay (2006) “Akıllı Sınıfların Yüksek Öğretim Öğrencilerinin Akademik Başarı ve Tutumları Üzerindeki Etkisi” isimli doktora tez çalışmasında, akıllı sınıflarda ve geleneksel eğitim ortamlarında ders alan öğrencilerin akademik başarıları karşılaştırılmıştır. Akıllı sınıflara ilişkin örnek model oluşturulması ve bu model sınıfın özelliklerinin neler olması gerektiği ayrıntılı olarak incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda şu bulgular elde edilmiştir:

- Geleneksel eğitim sistemlerine alternatif olarak düşünülecek ve öğrenmede verimliliğin artacağı yeni bir boyut olarak akıllı sınıflar, uzaktan eğitime yeni bir boyut katmıştır.
- Akıllı sınıfların geleneksel eğitim sistemlerine kıyasla daha başarılı sonuçlar vermektedir.
- Akıllı sınıflar, öğrencilerin derse ilgi, motivasyon ve güdülenmelerini arttırmıştır.

Balcı (2007), “Web-Tabanlı Uzaktan Eğitim ve Bir Altyapı Tasarımı” adlı araştırmasında, e-öğrenime olan ihtiyaç nedenleri temel alınarak, e-eğitimin öğretmen ve öğrenciye katkıları; e-eğitimde içerik geliştirme süreç ve metotları; içeriğin paylaşımı ve yeniden kullanımı gibi konular 3 incelenmiştir. İçeriğin elektronik ortamda hazırlanması sırasında yapılan en büyük hata, Aggarwal’ın (2003) da incelediği gibi geleneksel öğretimdeki saydamları İnternet’e koymaktır. Oysa günümüzde İnternet, veri bankaları ve veri tabanı sistemleri web-tabanlı uzaktan eğitimin temellerini oluşturmakta; öğrenme nesnelere, öğrenme nesnesi (ÖN) içerik paketleri ve ÖN havuzlarının kullanımı ise yaygınlaşmaktadır. Bu konularda elde edilen veriler ışığında “ülkemizde web tabanlı uzaktan eğitimi nasıl bir adım daha ileriye götürebiliriz?” sorusuna cevap aranmıştır. Web-tabanlı bir uzaktan eğitim altyapı tasarımı yapılması

yönünde ilerlenmiş; tasarım sürecinde, ilgili konularda geniş bir kaynak taraması yapılmıştır. Demirel ve arkadaşlarının (2001) belirttiği gibi öğretilecek materyal ve yazılımların hazırlanmasının web-tabanlı eğitimde süreci etkileyen en önemli noktalardan biri olduğu görülmüş ve “web-tabanlı eğitimde içerik oluşturma ve oluşturulan içeriğin platform bağımsız olarak kullanımı”nın bu çalışmanın konusunun temelini oluşturmasına karar verilmiştir.

Bu kapsamda, çalışmalar incelenmiş, e-eğitimde içerik oluşturmak ve içeriğin platform bağımsız olarak kullanımını sağlamak için gerekli standart ve şartnameler incelenerek bilgi verilmiş, tasarlanan platformun özellikleri ve benzerlerinden farklılıkları açıklanmıştır. Platformun tasarımı, modüller arasındaki ilişkiler, tasarlanan platform benzer işlevleri yerine getiren diğer sistemlerle ve yazarlık araçları ile karşılaştırılmış ve öğrenme modelleri, iletişim araçları, eğitim yazılımlarının özellikleri gibi farklı kriterlere göre değerlendirilmiştir. Hazırlanan platforma ait sonuçlar özetlenmiş ve çalışmalarla ilişkili olarak önerilerde bulunulmuştur.

Özarslan, Kubat ve Bay (2007) “Uzaktan Eğitim İçin Entegre Ofis Dersi’nin İnternet Tabanlı İçeriğinin Geliştirilmesi ve Üretilmesi” adlı araştırmalarında Gazi Üniversitesi Atatürk Meslek Yüksekokulu Bilgisayar Bölümü’nde okutulan Entegre Ofis dersinin internet tabanlı içeriğinin hazırlanması ve üretilmesi üzerine çalışmışlardır. Elektronik ortamda içeriğin yapılandırılmasında, kişiler için özel anlatım biçimi oluşturulmasına ve algılama süreçlerinin değerlendirilmesine, öğrenen kişinin bilgisayar ile olan etkileşiminin sağlanmasına dikkat edilmiştir. Hazırlanan içerik tasarımı, belirlenen pilot kullanıcılara uygulanmış, oluşan teknik sorunlar giderildikten sonra uygulamaya başlanmıştır. Yapılan uygulamanın değerlendirilmesinde görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırma verileri hedef kitle ile sohbet saatlerinde yapılan görüşmelerden elde edilmiştir. Elde edilen verilere göre öğrencilerin içerik ile ilgili görüşleri şunlardır:

- İçerik anlaşılırdır.
- Canlandırmalar konunun anlatılmasında etkilidir.
- Öğrencilerin öğrenme seviyelerinin denetlenebilmesi için, eğitim sonunda yer alan değerlendirme soruları ile birlikte öğrencilere verilen ödevler, tartışma konuları geri bildirim için kullanılmaktadır.

- Öğrenen kişinin bilgisayar ile olan etkileşiminin sağlanması, öğrencilerin zihinsel olarak etkin bir şekilde dersi işlemelerini ve öğrenmelerini kolaylaşmaktadır.

Usta (2007) “Harmanlanmış Öğrenme ve Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarının Akademik Başarı ve Doyuma Etkisi” adlı doktora çalışmasında, harmanlanmış öğrenme ile internet tabanlı öğrenme ortamlarında eğitim alan öğrencilerin akademik başarılarını karşılaştırmıştır. Deneysel desenli çalışmaya Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi öğrencileri katılmıştır. Gruplardan, deney grubu olarak alınan öğrenciler harmanlanmış öğrenme ortamında, kontrol grubu olarak alınan öğrenciler de çevrimiçi öğrenme ortamında 4 hafta çalışmışlardır. Araştırmada akademik başarı analizinde öntest-sontest-izleme-testli kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Katılımcıların uzaktan eğitimde öğrenme doyumunu analizinde “Uzaktan Eğitim Doyum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonuçları, öğrencilerin çevrimiçi ve harmanlanmış öğrenme ortamında öğrenme deneyimlerinden genel olarak memnun olduklarının göstermiştir. Yapılan araştırma sonunda;

- Harmanlanmış öğrenme ortamlarının, öğrencilerde akademik başarı sağlama açısından çevrimiçi öğrenme ortamlarına göre daha etkili olduğu,
- Harmanlanmış öğrenme ortamlarının çevrimiçi öğrenme ortamlarına göre öğrencilerde daha fazla akademik başarı sağlamanın yanında, bilginin kalıcılığını sağlama açısından da daha olumlu sonuçlar verdiği,
- Eş zamanlı veya eş zamansız iletişim araç ve olanaklarını barındıran ve çevrimiçi teknolojiye dayalı olarak tasarlanan uzaktan eğitim uygulamasının öğrenciler tarafından kabul gördüğü ve onlara ilginç geldiği,
- Harmanlanmış öğrenme ortamında öğrenen öğrenciler, çevrimiçi öğrenme ortamında öğrenen öğrencilere göre, öğrenci-öğretmen etkileşimi, öğretmen desteği, ders içeriği, ders hedefleri ve kurumsal destek bakımından daha fazla doyum elde ettiği bulgularına ulaşılmıştır.

Demir (2008) “Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Akademik Güdülenme Düzeyleri” adlı yüksek lisans çalışmasında, uzaktan eğitim öğrencilerinin akademik güdülenme düzeylerini araştırmıştır. Sakarya Üniversitesi Adapazarı Meslek Yüksek Okulunda öğrenim gören 1560 uzaktan eğitim öğrencisinin Akademik Güdülenme Ölçeğine verdikleri yanıtlara göre;

- Uzaktan eğitim öğrencilerinin akademik güdülenme düzeylerinin, -18 ile +18 arasında derecelendirildiğinde 8,2083 olduğu görülmüştür.
- Uzaktan eğitim öğrencilerinin akademik güdülenme düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı fark bulunmamıştır.
- Birinci sınıftaki uzaktan eğitim öğrencilerinin güdülenme düzeyleri, ikinci sınıftaki uzaktan eğitim öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur.
- Yaşı büyük olan öğrencilerin akademik güdülenme düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.
- Uzaktan eğitim öğrencilerinin akademik güdülenme düzeyleri mezun oldukları lise türüne göre değişmektedir. Açık Öğretim lisesinden mezun olan öğrencilerin akademik güdülenme düzeyleri daha yüksektir.

Şahin (2008) “Web Tabanlı Yükseköğretimde Öğrenen Özellikleri, Öğrenme stilleri, Öğrenen Memnuniyeti ve Öğrenme Algıları Arasındaki İlişki” başlıklı araştırmasında, öğrenenlerin demografik özellikleri ve öğrenme biçimleri ile öğrenme algıları ve öğrenme memnuniyetleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma, Midwestern Üniversitesindeki beş bölümde okuyan 279 öğrenciye uygulanan 5’li likert tipi anket verilerinin analizi ile elde edilen bulgulara dayanmaktadır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; erkek öğrenciler kız öğrencilere, büyük yaştaki öğrenciler de genç öğrencilere oranla soyut kavramsallaştırmaları daha fazla tercih etmektedirler. Kız öğrenciler geri bildirimleri erkek öğrencilere oranla daha yetersiz bulmaktadırlar.

Karaaslan (2008), “Uzaktan Eğitimde Etkin Erişim Sitesi Tasarım Modeli ve Bir Uygulama” adlı araştırmasında; üniversitelerde yükseköğretim kurulu tarafından zorunlu olarak okutulan Temel Bilgisayar Teknolojileri dersi web tabanlı eğitim teknolojisi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Ülkemizde ve dünyada bu konuda yapılan çalışmalar göz önüne alınmış, daha etkin, daha verimli, hem öğrenciye hem de öğreticiye daha kolay kullanma ve yönetebilme imkânları sunan etkin bir eğitim sistemi tasarlanmış ve geliştirmiştir.

Eğitim ve gelişen teknolojilerin hayatımızdaki öneminden, günümüzde yaygın olarak kullanılan internetin eğitsel ve etkileşim olanaklarından bahsetmiştir. Gelişmekte olan uzaktan eğitimin avantaj ile dezavantajlarının neler olduğu incelemiştir; dünyada ve Türkiye’de uzaktan eğitimin gelişim süreci üzerinde durmuştur. Web tabanlı öğrenmenin çeşitleri, özellikleri ve bileşenleri inceleyerek, öğrenen ve öğretici

arasındaki iletişim modellerine değinmiş, getirdiği avantajlara yer vermiştir. Geleneksel ve web tabanlı uzaktan eğitimler, öğrenme becerileri, öğrenme stilleri ve eğitim rolleri bakımından karşılaştırmıştır. Sistemin tasarlanmasında önemli bir yere sahip olan eğitim yönetim sistemlerine de değinmiştir. Web tabanlı uzaktan eğitimin, başarısı tasarımıyla ilişkili olduğundan, sistemlerin özellikleri ve tasarımında dikkate edilecek noktaların neler olduğu incelemiştir. Öğrencilerin öğrenme başarılarının ölçülmesini sağlayan web tabanlı değerlendirme, sınav ve geribildirim üzerinde durmuştur. Ayrıca, eğitim açısından öğrencinin dersle olan ilgisini ölçmek için önemli olan öğrenci takip yöntemleri de incelemiştir. Günümüzde dünyada ve Türkiye’de kullanılan eğitim yazılımları ticari ve açık kaynak kodlu olarak sınıflandırılmış özellikleri bakımından detaylı olarak inceleyerek karşılaştırmış ve örnekler vermiştir. Çalışmada donanım, yazılım gereksinimleri, sistemin işleyişi ile ilgili bilgiler verilmiş, sistemde yer alan öğrenci, öğretim üyesi ve yönetici bölümleri ekran görüntüleri verilerek detaylı olarak incelenmiştir. Öğrencilerin, öğretim üyelerinin, yöneticilerin sistemi hangi amaçla ve nasıl kullandıklarına ilişkin bilgiler verilmiştir.

Küçük (2010) “Çevrimiçi Öğrenenlerin Öğrenme Biçimi, Öğrenme Stratejileri ve Eşzamansız Tartışmalara Katılımları Arasındaki İlişki” adlı doktora tez çalışmasında öğrencilerin öğrenme biçimleri, kullandıkları öğrenme stratejileri ve eşzamansız tartışma ortamlarına katılma ve katılmama nedenleri belirlenmeye çalışılmıştır. Nicel veriler anket tekniğinden, nitel veriler ise görüşme tekniğinden yararlanılarak elde edilmiştir. Veriler Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Lisans Programında öğrenim gören üçüncü sınıf öğrencilerinden toplanmıştır. Araştırma sorucunda elde edilen bulgular şunlardır:

- Öğrencilerin eş zamansız tartışma ortamına çoğunlukla eğitsel destek almak amacıyla katıldıkları ancak bu desteğe ulaşma zamanı ve niteliği konusunda bazı sorunlar yaşandığı belirlenmiştir.
- Bilgisayar aracılı iletişim ortamlarında, önemi çeşitli araştırmalarla ispatlanmış olan sosyal destek konusunun göz ardı edildiği ortaya konulmuştur.
- Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun pasif katılımı tercih ettikleri belirlenmiş, tartışma ortamlarına katılmamanın birçok farklı nedenden kaynaklandığı görülmüştür.
- Öğrenme biçiminin katılım düzeyini belirleyen değişkenlerden biri olduğu ortaya konulmuştur.

- Öğrenme stratejilerinin kullanımı ile öğrenme biçimleri arasında herhangi bir ilişki bulunamazken, çevrimiçi öğrenenlerin öğrenme stratejilerini yeterli düzeyde kullandıkları belirlenmiştir.

2.9.2. Uzaktan Eğitim İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Tüm dünyada eğitime olan ihtiyaç gün geçtikçe artmaktadır. Oluşan bu eğitim ihtiyacını karşılamak için ülkeler örgün ya da geleneksel eğitime alternatif olarak uzaktan eğitime yönelmektedirler. Özellikle internetin çok güçlü iletişim olanaklarıyla ortaya çıkması bu ilgiyi de internet üzerine çekmiştir. Dünyada birçok üniversite İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim alanında eğitim vermektedir (Long ve Javidi, 2001).

Dünya çapında internet üzerinden online üniversite eğitim ağı oluşturmayı hedefleyen GNA (Global Network Academy), gnacademy.org, accrediteddldegrees.com web sayfalarından bu eğitim kurumlarının adreslerini paylaşmaktadır. Bu eğitim kurumları sosyal, tıp ve fen bilimleri ile ilgili eğitimlerini, kurslarını ve başarı değerlendirmelerini sanal ortamda yapmaktadırlar.

Uzaktan Eğitimin etkililiği hakkında literatür taramaları alanda yapılan deneysel çalışmaların artmasına bağlı olarak, yapılmaya başlanmıştır. Uzaktan eğitim alanında benzer amaçlarla yapılmış bilimsel çalışmalar uzaktan eğitimi kapsadığından ilgili çalışmalar aşağıda paylaşılmıştır.

Morabito'nun (1999) "Çevrimiçi Uzaktan Eğitim: Tarihsel Perspektif ve Pratik Uygulamalar" başlıklı doktora çalışmasında alan yazın taramasına dayalı olarak çevrimiçi uzaktan eğitim sistemlerinin çerçevesini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda; araştırmanın ilk bölümde problem durumu tanımlanarak, uzaktan eğitim yöneticilerinin, eğitimcilerin ve halkın çevrimiçi eğitimin uygulamadaki etkililiği hakkında bilgi sahibi olmalarının gerekliliği belirtilmiştir. İkinci bölümde uzaktan eğitimin tarihsel süreçleri teknolojik gelişmeler bağlamında mektupla eğitimden, 1990'larda internetin hayata girmesi ve online üniversitelerin açılmasına kadar olan süreç betimlemiştir. Üçüncü bölümde uzaktan eğitimde planlama ve düzenleme boyutu ele alınmaktadır. Yetişkin eğitiminden yükseköğrenime internet temelli eğitim uygulamaları modellerinin önemi belirtilmiştir. Dördüncü bölümde ise, uzaktan eğitim eğitimcisi için öğrenme kuramlarına ve kullanılan güncel yöntemlere değinilmektedir. Beşinci bölümde öğrenciler ve onların eğitim hedefleri üzerinde durulmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre; internet tabanlı uzaktan eğitimin etkinliğini tarihsel süreçte

ispatlamış olduğu ve uygun yöntemler kullanıldığında eğitim ve öğretimde etkili olacağı vurgulanmıştır.

Bontempi (2003) “Motivasyon ve Uzaktan Eğitim: Şimdiye Kadar Ne Bilebiliyoruz” adlı çalışmasında uzaktan eğitimde güdülenme sorununu ele almış ve bu konuda yapılmış olan çalışmaları derleyerek, elde ettiği sonuçları araştırmasında tartışmıştır. Öğrenci güdülenmesi üzerinde etkili olduğu düşünülen etkenler; öğrencilerin demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, meslek), çalışma koşulları (meslek, sosyal mevki), arayüz tasarımı (renk kullanımı, kullanım kolaylığı, güncellik) başlıklarında gruplandırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre;

- Güdülenme sorunu uzaktan eğitim öğrencileri için önem sırasında öncelik kazanmaktadır.
- Uzaktan eğitim öğrencilerin eğitimleri boyunca; coğrafi uzaklık, öğretmenden uzaklık, odaklanma sorunu engelleriyle karşılaşmaktadırlar.
- Cinsiyet değişkeni uzaktan eğitim öğrencilerinin programlara olan güdülenmeleri üzerinde etkilidir. Kadın öğrenenlerin güdülenmeleri, sosyal sorumluluklarının fazlalığı ve elektronik öğrenme ortamları ile olan alakalarının zayıflığı sebebiyle erkek öğrencilere oranla daha düşüktür.
- Uzaktan eğitim öğrencilerinin güdülenmelerini sağlamak için internet tabanlı eğitim alan öğrencilere klasik eğitimlerde öğrencilere sağlanan; kütüphane, teknik ve finansal yardım, özel dersler ve akademik danışma gibi desteklerin sağlanması gerekmektedir.

Adams ve Timmis (2006), 44 hemşirelik öğrencisi üzerinde yaptıkları araştırmada, öğrencilerin % 29,9’unun bilgisayar araştırma yapmak, %90,6’sının eposta amacıyla kullandıklarını belirlemişlerdir. Araştırma sonunda, web tabanlı eğitimlerin, öğrenci-öğrenci ve öğrenci -eğitimci arasında iletişim kurmada, tartışmada, sorunlara çözüm bulmada sorunlara neden olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrenciler, okula gelmek için harcanan zamanda, gereksinim duyulan eğitimlerin web tabanlı uzaktan eğitim yoluyla alınabileceğini vurgulamışlardır (Adams ve Timmis 2006).

Halter, Kleiner ve Hess (2006) tarafından 45 öğrenci üzerinde yapılan araştırmada, çalışan ve ailelerinden ayrılmak istemeyen öğrenciler, web tabanlı olarak yapılan bir eğitime katılmaktan memnun olduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun web tabanlı eğitimin, çalışan kişilerin eğitimlerine evden ya da işyerlerinden devam etmelerine fırsat vermesinin, kendi öğrenmelerinde sorumluluk

almalarının, kendi öğrenme hızlarına göre çalışabilmelerinin, konu ile ilgili internet kaynaklarında kolay gezinme fırsatı vermesinin, konu uzmanları ile elektronik ortamda iletişim kurulmasının, etkileşimli öğrenme materyallerinin kullanılmasının, kendi çalışma zamanlarını belirleyebilme esnekliğinin, öğrenmeyi kolaylaştırıcı eğitim materyallerinin (video klip, animasyon, grafik vb.) kullanılmasının öğrenme isteklerini arttırdığını, ancak eğitimcilerden düzenli olarak geribildirim alınamamasının da eksiklerini/hatalarını görmelerini engellediğini ifade ettikleri belirlenmiştir (Halter ve ark. 2006).

Mc Greal, Davis, Murphy ve Smith (2006), web tabanlı olarak hazırladıkları ve Web-Ct üzerinden verdikleri epidemiyoloji dersine kayıt yaptıran 48 öğrenciden derse devam eden 43 öğrenci üzerinde yaptıkları araştırma sonunda öğrenciler, web tabanlı öğrenme çevrelerinde yaşanan değişme ve gelişmelerin, teknik sorunların, tartışma alanlarının düzenli olarak kullanılamamasının, eğitimcilerle kurulan minimum etkileşimin, içerik ve değerlendirme arasında kısa geliştirme zamanının olmasının ve öğrenci-eğitimci oranının (43:1) yetersizliği nedeniyle geribildirimlerin yapılamamasının ya da çok geç yapılmasının web tabanlı öğrenmede yaşadıkları en önemli sorunlar olduğunu ifade etmişlerdir (Mc Greal ve ark. 2006).

Yu ve Yang (2006), Taiwan'daki 369 sağlık merkezinde çalışan 2398 hemşirenin bilgisayar becerilerini, web tabanlı öğrenmeye ilişkin deneyimlerini ve görüşlerini belirledikleri 4'lü likert tipi araştırmada, hemşirelerin web tabanlı öğrenmeye karşı olumlu tutum içinde oldukları ve hizmet içi eğitimde web tabanlı eğitimin kullanılabilmesi sonucuna ulaşmışlardır. Özellikle kırsal kesimdeki sağlık merkezlerinde çalışan hemşirelerin şehir merkezinde çalışan hemşirelere oranla web tabanlı eğitimin gerekliliği konusunda daha olumlu tutum içinde olduklarını belirlemişlerdir. Hemşireler, kırsal kesimlerde çalışan hemşirelerin dergi, kitap vb.kaynaklara yeterince ulaşamamaları nedeniyle web tabanlı olarak sunulan hizmet içi eğitime olan taleplerinin çok daha fazla olduğunu, bu nedenle bilgisayar kullanım düzeylerinin ve yeterliklerinin de daha yüksek olduğunu, şehir merkezindeki sağlık merkezlerinde çalışan hemşirelerin hizmet içi eğitimde yararlanacakları başka kaynakların ve fırsatların olması nedeniyle web tabanlı eğitime olan isteklerinin ve bilgisayar kullanım oranlarının daha düşük olduğunu ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan hemşireler, web tabanlı öğrenme modelinin en güçlü yanlarını; zamanda esneklik sağlama, yer/zaman sınırlılığının düşük olması, öğrenme seçeneklerinin fazla olması ve farklı kaynaklara ulaşabilme esnekliği ve kolaylığı

sağlaması olarak ifade etmişlerdir. Ayrıca hemşirelerin büyük çoğunluğu web tabanlı eğitimin yeni hemşirelik bilgilerine ulaşmasını sağladığını (3,93), almak istediği dersleri seçmesine olanak verdiğini (3,91), daha fazla bilgiye ulaşmayı sağladığını (3,90), özgürce kendi çalışma zamanlarını seçebildiğini (3,83), çalışma sırasında karşılaştığı problemlerin çözümünde sınıf arkadaşları ve eğitimcilerle online etkileşim sağladığını (3,67), ailesi ile birlikte yaşayabilmesine fırsat verdiğini (3,44), geleneksel sınıf eğitiminden daha fazla öğrenme etkinliği sağladığını (3,31), ancak bireysel hemşirelik bakım yeterliliklerini geliştirebilmek/ilerleyebilmek için yardım alamadığını (3,46), zaman zaman sınıf arkadaşlarından ve eğitimcilerden izole hissettiğini (2,93) ifade etmişlerdir (Yu ve Yang 2006).

Ternus, Palmer ve Faulk (2007) “Online Öğretme ve Öğrenmede Kalite Ölçütleri: Ders Tasarımı ve Değerlendirme” başlıklı çalışmalarında online öğretim tasarımını “yapı, içerik, süreç ve çıktı” başlıklarında değerlendirebilmek için puan yönergesi hazırlamışlardır. Araştırmacılar, teknolojiye ilerlemelerin ve tüketicilerin istemlerinin eğitim yöntemlerinde sürekli değişimlere yol açacağını, internet tabanlı eğitimin de gelişmeye devam edeceğini vurguladıktan sonra, internet tabanlı eğitimde etkili bir değerlendirme sürecinin geliştirilmesinin ve işbirlikli öğrenme çevresinin oluşturulmasının online öğrenme ve öğretme için en önemli adımlardan biri olduğunu ifade etmişlerdir.

Dimri ve Chaturvedi (2009) “Öğrenen Girdileriyle Öğrenci Destek Hizmetlerinin Analizi: Hindistan Örneği” adlı çalışmalarında, Indira Gandhi Ulusal Açık Üniversitesindeki öğrenci destek hizmetlerinin başarılı öğrencilerin algıları dikkate alınarak eleştirel analizinin yapılması amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında danışmanlık etkinlikleri ve cinsiyete göre görüşler arasındaki farklılıklar da değerlendirilmektedir. Araştırmanın bulguları şu şekildedir:

- Çalışmaya katılan öğrencilerin % 62,64 ü erkek ve % 37,36’sı kız öğrencilerden oluşmaktadır.
- Öğrencilerin %38,81 i çalışmakta %61,19 u çalışmamaktadır.
- Öğrencilerin %54,3’ü 25-35 yaş aralığındadır.
- Erkek öğrenciler kız öğrencilere oranla danışmanlık hizmetlerine daha düzenli katılmaktadır.
- Katılımcılar yüz yüze olan danışmanlık hizmetlerini tele-konferans vb. ortamlara oranla daha fazla tercih etmektedir.

- Öğrencilerin büyük çoğunluğu üniversitedeki öğrenme deneyimlerinden memnun olduklarını ifade etmişlerdir ve kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.
- Erkek öğrenciler danışmanlık hizmetlerinden kız öğrencilere oranla daha memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

Chaudry ve Rahman'ın (2010) “Uzaktan Eğitim Sisteminde Öğretim Tasarımı Sürecinin Eleştirel Bir İncelemesi” adlı çalışmaları tarama desenli olup öğretim sisteminin planlama, geliştirme, uygulama ve değerlendirme süreçlerinin gözden geçirilmesini amaçlamaktadır. Çalışmanın verileri, Allama Iqbal Açık Üniversitesindeki 120 akademisyene uygulanan 18 maddeli 5’li likert tipi anket formundan elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular şunlardır:

- Derslerin ana hatları belirlenmeden önce gereksinim analizi çalışması yapılmamıştır.
- Değerlendirme soruları ders hedeflerini tam olarak desteklememektedir.
- Ders hedefleri anlaşılırdır.
- İçerik düzenli bir biçimde sıralanmaktadır.
- İçerikte görsel öğeler yeterli düzeyde kullanılmamaktadır.
- Öğretim elemanları uzaktan eğitim hakkında bir eğitim almamışlardır.
- Dersler uygun değerlendirme materyallerini içermemektedir.
- Aktiviteler düzenlenirken ders hedefleri dikkate alınmamıştır.

Hunte (2010) “Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Profili” adlı çalışmasında öğrencilerin öğrenme ve öğretim açısından eğitim programlarına olan uyumlarında etkili olan değişkenler irdelenmiştir. Araştırma sonunda bu faktörler “kişisel kazanım, bilgi edinme, ailesel sorumluluklar” başlıkları altında toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular şu şekildedir:

- Kişisel kazanım başlığında, iş yaşamına devam ederken okuyabilme olanağı ağır basmaktadır.
- Bilgi edinme başlığında, kariyer gelişimlerinde güncel yeterliliklere sahip olma isteği öne çıkmaktadır.
- Ailesel sorumluluklar açısından, örgün eğitime devam edememe problemi öğrencilerin uzaktan eğitimde olan ilgilerini artırmaktadır.

Salyers, V., Carter, L., Barrett ve Williams, L. (2010) “Pedagojik Bir Çerçeve de Öğrenci ve Fakülte Memnuniyetinin Değerlendirilmesi” adlı çalışmalarının amacı, öğrenci ve öğretim elemanlarının pedagojik bir çerçeve kullanılarak internet tabanında yapılandırılmış derslerin yapısına ilişkin algılarında farklılık olup olmadığını, derslerin yarar ve sınırlılıklarını belirlemek ve öğretim tasarımı önerileri getirmektir. Örnek dersin yapısını oluşturan bölümler şunlardır: öğrenme hedeflerinin bulunduğu giriş bölümü, ders materyalleri ve bilgileriyle ilgili bağlantı bölümü, öğrencilerin özgeçmişleriyle birlikte yapacakları başvurularla ilgili bölüm, öğrencilerin (meslekleriyle ilgili) yeni geliştirecekleri bilgi ve becerileri yansıtabilecekleri uygulama bölümü ve son olarak da gerçek dünyadaki mesleklerine ilişkin uygulamaları yansıtan makalelerle ilgili bölüm. Araştırma; dersler sonunda öğretmen ve öğrencilerden oluşan 37 katılımcıya uygulanan 13 maddelik 5’li likert tip anket maddesi ve 2 adet açık uçlu sorudan elde edilen verilere dayanmaktadır. Araştırma bulguları şu şekildedir:

- Öğrenci ve öğretim elemanı görüşleri karşılaştırıldığında görüşler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ve gruplar aşağıda belirtilen konularda olumlu katılım göstermektedirler:
- İnternet tabanlı ders formatı (video konferans vb.) öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır ve önerilmektedir,
- İçerik öğrenmeyi kolaylaştırıcı şekilde düzenlenmiştir,
- Teknolojik yapıyı öğrenmek için fazla zaman harcanmaktadır,
- Teknik destek için yeterli erişim vardır,
- Değerlendirme etkinlikleri (ödevler vb.) yaratıcılığı geliştirmektedir.
- Öğrenci ve öğretmenler arasındaki iletişimin kalitesi ve miktarı ders hedeflerinin gerçekleştirilmesinde etkili ve yeterlidir,
- Öğrencilere göre ders materyallerinin kullanılabilir ve erişilebilir olması, öğrenme etkinliklerinin zamanlamasında esneklik, coğrafi engellerin olmaması internet tabanlı ders programının yararları; öğretmenlere erişim zorluğu ve teknolojik sorunlar ise sınırlılıklarıdır,
- Öğretmenlere göre her türlü öğrenme yönetim sistemiyle kullanılabilir olması, çevrimiçi öğrenme etkinliklerini kullanmada esneklik sağlaması, tutarlı ve düzenli içerik tasarımı sağlaması, ders içinde kolay gezinebilme sağlaması, internet tabanlı ders programının yararları; dersin her bir birleşeni için uygun durumlar bulma gücü, teknolojik güçlükler, ders modüllerinin her bir

parçasında öğrencilerin öğrenme fırsatlarının tamamını kullanamaması ise sınırlılıklarıdır.

Hawkins, A., Barbour, M. K., ve Graham, C. (2011) “ Sadece İş: Etkileşimli Sanal Sınıflara İlişkin Öğretmen Yaklaşımları” adlı çalışmalarında, birbirinden farklı tipteki sekiz sanal sınıftaki öğrenci ve öğretmenlerin doğal etkileşimlerinin nasıl olduğunu ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırmada öğretmen görüşlerine dayalı durum saptanması çalışması yapılmıştır. Veriler, öğretmenlerle yapılan yarı yapılandırılmış telefon görüşmelerinden elde edilmiştir. Tüm görüşmeler dijital ortamda kaydedilmiştir. Verilerin içerik analizi yapılmış ve görüşler arasındaki benzerlik ve farklılıklar tanımlanmıştır. Etkileşim biçimleri; öğretimsel, yönetsel ve sosyal olmak üzere üç alanda gruplanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular şu şekildedir:

- Öğretmenler ve öğrenciler arasındaki etkileşim, birinci ve en yoğun kısmını öğrencilerin ödevlerine verilen geribildirimler, sorulara verilen yanıtlarla sağlanmaktadır. İkinci olarak ise süreç ile ilgili (not sistemi, mezuniyet, dersler arasındaki ilişkiler, destek etkinlikler) görüşmeler, üçüncü olarak da kişisel-sosyal konularla ilgili görüşmeler yer almaktadır.
- Öğretmen ve öğrenci etkileşimini öğrenciler çeşitli konularda sordukları sorularla başlatmaktadır ve öğretmenlerin beklentileri de bu yöndedir.
- Öğretmenler başarının öğrenci sorumluluğunda olduğuna inanmaktadır ve “bağımsız” ve “kendi kendini güdüleyen” öğrencileri “başarılı” olarak tanımlamaktadır.
- Öğretmenler öğrencileri “kendi kendine öğrenme” konusunda güdülemektedir.
- Sınıfların kalabalık olması öğrencilere ayrılan zamanı ve öğrenci çalışmalarını değerlendirip geribildirim verme çalışmalarını olumsuz yönde etkilemektedir.
- Fiziksel ipuçlarının yokluğu öğretmenlerin öğrencilerin durumları hakkında bilgi sahibi olmalarını engellemektedir.
- Öğretmenler ve öğrenciler yüz yüze etkileşime, göz teması kurmaya gereksinim duydukları yönde görüş bildirmişlerdir.
- Öğretmen ve öğrenciler arasındaki etkileşimi artırıcı etkinlikler, onların mesafe, yalnızlık duygularını azaltma yönünde olumlu etkiye sahiptir.

BÖLÜM III

3. Yöntem

Bu bölümde; araştırma modeli, çalışma grupları, araştırma evreni ve örneklem, soruların hazırlanması ve uygulanması, verilerin toplanması ile verilerin çözümlenmesi yer almaktadır.

3.1.Araştırma Modeli

Bu araştırmada uzaktan eğitim yöntemi ile geleneksel öğretim yönteminin öğrenci başarısına etkisi ön test -son test kontrol grupsuz yarı deneysel modeliyle araştırılmıştır. Araştırmanın alt amaçlarını test etmek için kontrol grupsuz öntest-sontest model deseni kullanılmıştır. Tek grup öntest-sontest deseni için verilerin analizinde ilişkili ortalamalar Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Mann Whitney U test ön test ve son test ortalamalarının farkının manidar olup olmadığını gösterir. Her deneğin iki ayrı ölçümü bulunduğundan ilişkili t testi kullanılır.

Bu model, Karasar (1995, 87) tarafından şöyle tanımlanmıştır: “Deneme modeli, neden-sonuç ilişkilerini belirlemeye çalışmak amacı ile doğrudan araştırmacının kontrolü Bu çalışma, yarı deneysel araştırma modeli gereği çeşitli ölçütler kullanılarak yansızlık prensibiyle bir çalışma grubu oluşturulmak suretiyle yürütülmüştür. Bu grubun özellikleri şunlardır:

Çalışma Grubu: İnönü Üniversitesi İlahiyat Lisans Tamamlama Programı İslam Ahlak Felsefesi dersini uzaktan eğitim yöntemi ile gören öğrenciler.

Yansızlığı sağlanan gruba dönem başında ön test ve dönem sonunda son test başarı testi (EK-1) uygulanmıştır. Bu doğrultuda araştırmada grup üzerinde deney öncesi ve deney sonrası ölçümler yapılmıştır.

3.2.Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu; yansızlık ölçütüne göre seçilen 163 öğrenciden oluşturulmuştur.

Çalışma Grubunun Seçilmesi

Deney ve kontrol grupları aynı gruptan oluşturulmuştur. Tek grup olduğundan yansızlık sağlanmıştır. Yansızlığın sağlanması önemlidir.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Özellikleri

Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Etkililiği Üzerine Bir Araştırma “İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama Programı Örneği” isimli bu çalışmada veriler; çalışma grubuna uygulama öncesi ve sonrası uygulanan başarı testi verilerinden elde edilmiştir. Başarı testi hazırlanırken, öncelikle ilgili literatür taranmış, İslam Ahlak Felsefesi öğretim programının konu ve içerikleri belirlenmiştir. Belirtke tablosu oluşturulmuştur. Daha sonra 45’i çoktan seçmeli soru biçiminde olmak üzere başarı testi hazırlanmıştır. Soruların içeriği ve seçenekleri hazırlanırken literatürdeki ölçme-değerlendirme ilkeleri göz önünde bulundurulmuş, farklı zorluk derecelerine (çok zor, zor ve kolay) göre sorular hazırlanmıştır. Hazırlanan bu başarı testi, içerik ve teknik olarak konunun uzmanı iki öğretim üyesi tarafından onaylanmıştır. Bundan sonra güvenilirliğin sağlanması için, kırk beş maddeden oluşan başarı testi, çalışma grubu ile benzer başarı özelliklerine sahip, derslerin işlenmesi açısından aynı 50 kişilik, İlahiyat Lisans Tamamlama Programı öğrencileri üzerinde pilot uygulaması yapılmıştır. Bu pilot uygulama sonucunda elde edilen veriler SPSS 16.0 programına girildikten sonra, Başarı testi ile ilgili soru ifadelerinin güvenilirlik (İçsel Tutarlılık) analizi için, Cronbach Alfa değerine bakılmıştır. Güvenilirlik analizi, herhangi bir konuda örnekleme oluşturan birimler üzerinden veri toplamak amacıyla geliştirilen ölçme aracını oluşturan ifadelerin (yargı, önerme, soru vb.) kendi aralarında tutarlılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla kullanılır (Ural ve Kılıç, 2005, 258). Buna göre Cronbach Alfa değeri 0,77 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlik katsayısı 0,70 ve üzerinde olan ölçeklerin güvenilir olduğu kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2010). Buna göre, kullanılan başarı testinin yeterli düzeyde güvenilir olduğu söylenebilir.

3.4. Verilerin Çözümlemesi

Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Etkililiği Üzerine İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama Programının etkisini belirlemek amacıyla İslam Ahlak Felsefesi Dersinde uygulanan ölçeklerden elde edilen veriler için bağımlı gruplar için t testi, Mann Whitney U ve Kruskal-Wallis H Testi analizi, öğrencilerin kişisel bilgileri için ise frekans ve yüzde kullanılmıştır.

Araştırmada, öğrencilerin ön test son test puan ortalamaları arasındaki fark ile cinsiyete, medeni durumlarına, mesleklerine, mezun oldukları lise, çalıştıkları yer,

doğdukları yer, kıdemlerine, yaşlarına, çocuk sayılarına göre değişip değişmediğine yönelik sorunun cevabını bulmak için Mann Whitney U testine göre değişip değişmediğine yönelik analiz yapılmıştır. Analizlerin yorumlanmasında, anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak alınmıştır. Elde edilen verilerin analiz edilmesinde, SPSS15 İstatistik paket programı kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt amaçları test edilerek elde edilen veriler çözümlenmiştir. Bulguların elde edilmesinde Başarı Testi ölçeği verileri kullanılmıştır.

4.1. Bulgular

Bu bölümde Başarı Testinden elde edilen bulgular çözümlenerek aşağıdaki alt amaçlar test edilmiş ve elde edilen bulgular ve istatistik değerleri tablolar halinde sunulmuştur.

4.2. İstatistikler

Tablo 2. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	%
Erkek	83	50,9
Kadın	80	49,1
Toplam	163	100,0

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin %50,9'u (n=83 kişi) erkek, %49,1'i (n=80 kişi) kadındır. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin uygulamada cinsiyetleri açısından sayıları hemen hemen birbirine eşit olduğu görülmüştür.

Tablo 3. Öğrencilerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

Medeni durum	Frekans	%
Evli	117	71,8
Bekar	46	28,2
Toplam	163	100,0

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin % 71,8'i (117 kişi) evli, %28,2'si (46 kişi) bekarıdır. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin medeni durumları açısından evli olanların bekar olanlardan iki kat fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 4. Öğrencilerin Mesleklerine Göre Dağılımı

Meslek	Frekans	%
İmam	78	47,9
Müezzin	3	1,8
Kuran kursu öğreticisi	48	29,4
Çalışmayan	34	20,9
Toplam	163	100,0

Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin, % 47,9'u (78 kişi) imam, % 1,8'i (3 kişi) müezzin, % 29,4'ü (48 kişi) Kuran Kursu öğreticisi, % 20,9'u (34 kişi) çalışmayanlardır. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerden imam ve müezzinlerin toplamı, Kuran Kursu öğreticileri ve çalışmayanların toplamına eşit olduğu görülmüştür.

Tablo 5. Öğrencilerin Mezun Oldukları Okullara Göre Dağılımı

Mezuniyet	Frekans	%
Genel lise	41	25,2
İmam hatip	122	74,8
Toplam	163	100,0

Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin, % 25,2'si (41 kişi) genel lise mezunu, %74,8'i (122 kişi) İmam Hatip lisesi mezunudur. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin mezun oldukları lise bakımından üçte ikisinin İmam Hatip Lisesi mezunu olduğu görülmüştür.

Tablo 6. Öğrencilerin Çalışma Yerlerine Göre Dağılımı

Çalışma Yeri	Frekans	%
Köy	54	33,1
Belde	14	8,6
İlçe	39	23,9
İl merkezi	53	32,5
Diğer	3	1,8
Toplam	163	100,0

Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin, % 33,1'i (54 kişi) köyde çalıştığı, %8,6'sı (14 kişi) beldede çalıştığı, %23,9'u (39 kişi) ilçede çalıştığı, % 32,5'i (53 kişi) il merkezinde çalıştığı, % 1,8'i (3 kişi) diğer yerlerde çalıştığı görülmüştür.

Tablo 7. Öğrencilerin Doğum Yerlerine Göre Dağılımı

Doğum Yeri	Frekans	%
Köy	40	24,5
Belde	8	4,9
İlçe	30	18,4
İl merkezi	85	52,1
Toplam	163	100,0

Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin, % 24,5'i (40 kişi) köyde doğduğu, %4,9'u (8 kişi) beldede doğduğu, %18,4'ü (30 kişi) ilçede doğduğu, % 52,1'i (85 kişi) il merkezinde doğduğu belirlenmiştir. Buna göre İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama Programı İslam Ahlak Felsefesi dersine katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun il ve ilçe merkezinde doğduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin Mesleğindeki Görev Sürelerine Göre Dağılımı

Kıdem	Frekans	%
1-2 Yıl	141	86,5
3-4 Yıl	22	13,5
Toplam	163	100,0

Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin, % 86,5 (141 kişi) 1-2 yıl kıdemli , %13,5'i (22 kişi) 3-4yıl kıdemlidir. Buna göre İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama Programı İslam Ahlak Felsefesi dersine katılan öğrencilerin tamamına yakını yeni işe başlamış olduğu ve bir üst öğrenime devam ettiği görülmüştür.

Tablo 9. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımı

Yaş	Frekans	%
20-30 Yaş	81	49,7
31-40 Yaş	72	44,2
41-50 Yaş	10	6,1
Toplam	163	100,0

Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin, % 49,7'si (81 kişi) 20-30 yaş aralığında, %44,2'si (72 kişi) 31-40 yaş aralığında, % 6,1'i (10 kişi) 41-50 yaş aralığındadır. Buna göre İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama Programı İslam Ahlak Felsefesi dersine katılan öğrencilerin tamamı elli yaşın altındadır.

Tablo 10. Öğrencilerin Çocuk Sayılarına Göre Dağılımı

Çocuk sayısı	Frekans	%
0 Çocuk	105	64,4
2-3 Çocuk	58	35,6
Toplam	163	100,0

Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin, %64,4'ü (105 kişi) çocuk sahibi değil, %35,6'sı (58 kişi) 2-3 çocuk sahibidir. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin üçte ikisinin çocuğunun olmadığı belirlenmiştir.

4.3. Araştırmanın Birinci Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın birinci alt amacı olan “Programa devam eden öğrencilerin akademik başarıları, cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?” sorusunun yanıtlanması için yapılan Mann Whitney U testinin sonucu aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 11. Öğrencilerin Ön Test Puanları ile Cinsiyetleri Arasında Mann Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	83	79,66	6612	3126	,509
Erkek	80	84,43	6754		

Yukarıdaki tabloya göre öğrencilerin ön test puanları arasında cinsiyet bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($U=3126$, $p>.05$). Buna göre İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama Programı İslam Ahlak Felsefesi dersine katılan öğrencilerin ön uygulamada cinsiyetleri ön testinde anlamlı fark olmadığı, başka bir ifadeyle cinsiyet açısından başarı testinde öğrencilerin denk olduğu görülmüştür.

Tablo 12. Öğrencilerin Son Test Puanları ile Cinsiyetleri Arasında Mann Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Erkek	83	79,16	6570,00	3084	,429
Kadın	80	84,95	6796,00		

Yukarıdaki tabloya göre öğrencilerin son test puanları arasında cinsiyet bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($U=3084$, $p>.05$). Uzaktan eğitim öğrencilerinin İslam Ahlak Felsefesi Dersinde kadın öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında bir farklılaşmanın oluşmamasını sağlamıştır. Buna göre uzaktan eğitim kadın ve erkek öğrencileri aynı düzeyde etkilediği söylenebilir.

Ateş, (2008) Bilgisayar Öğretmeni Adaylarının Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi başlıklı çalışmada; BÖTE öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Bu sonuçlar yapılan çalışmanın sonuçlarını desteklemektedir.

Staehr, Martin ve Byrne (2001), La Trobe Üniversitesinde bilgisayar kursuna katılan öğrencilerle 3 yıl süren boylamsal çalışmalarında öğrencilerin bilgisayara yönelik tutumlarını, bilgisayarla ilgili kariyer konusundaki algılarını incelemiştir. Araştırma sonucunda, bilgisayar deneyiminin ve kendine güvenin tutumlar üzerinde olumlu etkisi olduğu ve bilgisayara karşı tutumlar açısından cinsiyetler arasında kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır.

Staehr ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada, İlahiyat Lisans Tamamlama Eğitimi İslam Ahlak Felsefesi dersinde yapılan çalışmadan farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlar araştırmamızı desteklememektedir.

Spiegel (2001) , öğretmenlerin teknoloji kullanımları ve teknoloji hakkındaki hislerini öğrenmek için yaptığı çalışmada, öğretmenlerin teknoloji kullanım

alışkanlıklarını ve tutumlarını incelemiştir. Çalışma sonucunda, yaş ve kullanım arasında negatif korelasyon; tutum ve kullanım arasında pozitif korelasyon bulunmuş, yaş ve tutum arasında korelasyon bulunmamıştır.

Zırhlıoğlu, Ç. (2006), Türkiye Geneline ve Bölgeler Arasında Bilgisayar Kullanımı ve Uzaktan Eğitim İle ilgili istatistiksel analiz çalışmasında; ankete katılan erkeklerin %53,09'u, bayanların ise %54,66'sı uzaktan eğitim hakkında bilgisi bulunmaktadır.

4.4. Araştırmanın İkinci Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt amacı olan “Programa devam eden öğrencilerin akademik başarıları, medeni durumlarına göre farklılık göstermekte midir?” sorusunun yanıtlanması için yapılan Mann Whitney U testinin sonucu aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 13. Öğrencilerin Ön Test Puanları ile Medeni Durumları Arasında Mann Whitney U Testi Sonuçları

Medeni Durum	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Evli	117	79,58	9310,50	2407,500	,284
Bekar	46	88,16	4055,50		

Yukarıdaki tabloya göre öğrencilerin ön test puanları arasında medeni durum bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($U=2407,5$, $p>.05$). Buna göre İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama Programı İslam Ahlak Felsefesi dersine katılan öğrencilerin ön uygulamada medeni durumları açısından İslam Ahlak Felsefesi dersinin başarı testinde anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 14. Öğrencilerin Son Test Puanları ile Medeni Durumları Arasında Mann Whitney Testi Sonuçları

Medeni Durum	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Evli	117	80,32	9397,00	2494	,464
Bekar	46	86,28	3969,00		

Yukarıdaki tabloya göre öğrencilerin son test puanları arasında medeni durum bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($U=2494$, $p>.05$). Buna göre İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama Programı İslam Ahlak Felsefesi dersine katılan öğrencilerin son uygulamada medeni durumları açısından İslam Ahlak Felsefesi dersinin başarı testinde anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir.

4.5. Araştırmanın Üçüncü Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü alt amacı olan “Programa devam eden öğrencilerin akademik başarıları, mesleklerine göre farklılık göstermekte midir?” sorusunun yanıtlanması için yapılan Kruskal-Wallis H testinin sonucu aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 15. Öğrencilerin Ön Test Puanları ile Meslekleri Arasında Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Meslek	n	Sıra Ortalamaları	Sd	X^2	p	Anlamı Fark
İmam	78	79,31	3	2,471	,480	Yok
Müezzin	3	70,33				
Kuran kursu öğreticisi	48	90,51				
Çalışmayan	34	77,18				

Analiz sonuçları, öğrencilerin Ön testten aldıkları puanları arasında, meslekleri bakımından anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir (X^2 (sd=3, n=163) = 2,471 $p>.05$). Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin ön uygulamada meslekleri açısından İslam Ahlak Felsefesi dersinin başarı testinde anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 16. Öğrencilerin Son Test Puanları ile Meslekleri Arasında Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Meslek	n	Sıra Ortalamaları	Sd	X ²	p	Anlamı Fark
İmam	78	82,58	3	4,120	,249	Yok
Müezzin	3	76,50				
Kuran kursu öğreticisi	48	90,41				
Çalışmayan	34	69,28				

Analiz sonuçları, öğrencilerin son testten aldıkları puanları arasında, meslekleri bakımından anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir (X^2 (sd=3, n=163)=4,120 $p>,05$).

Sinç (2004) tarafından yürütülen uzaktan öğretim yöntemiyle ilköğretim öğretmenlerinin hizmet-içi eğitimi konulu tez çalışmasında, çalışmaya katılan 64 sınıf ve branş öğretmenine “Kullanıcı Özellikleri Anketi” uygulanmış ve hedef kitlenin özellikleri dikkate alınarak “Eğitim Teknolojileri Ve Sunum Becerileri” içerikli web-tabanlı uzaktan hizmet-içi eğitimi hazırlanmıştır. Eğitime başlamadan önce öğretmenlere içeriği kapsayan 50 soruluk bir ön-test uygulaması yapılmıştır. Daha sonra eğitim öğretmenlere sunulmuş eğitim sonunda öğretmenlere son-test uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucunda, uzaktan eğitim yöntemiyle tasarlanan eğitimi alan öğretmenlerin akademik başarı ön-test ve son-test sonuçları arasında anlamlı farklılık bulunmuş ayrıca sınıf öğretmenlerinin internet kullanırken kendileri rahat hissetmedikleri ortaya çıkmıştır. Buna göre yapılan araştırmalarda mesleklerin bilimsel çalışmalara etki ettiği ve meslek gruplarının farklılaşmasının araştırmanın sonucuna etki ettiği belirlenmiştir.

Sinç tarafından yapılan çalışmada, mesleklerin bilimsel çalışmalara ettiği yönünde sonuca ulaşmış ve meslek gruplarının farklılaşmasının araştırmanın sonucuna etki ettiğini belirlemiştir. İlahiyat Lisans Tamamlama Eğitimi İslam Ahlak Felsefesi dersinde yapılan çalışmadan farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlar araştırmamızı desteklememektedir.

4.6. Araştırmanın Dördüncü Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın dördüncü alt amacı olan “Programa devam eden öğrencilerin akademik başarıları, mezun oldukları lise türüne göre farklılık göstermekte midir?” sorusunun yanıtlanması için yapılan Kruskal-Wallis H testinin sonucu aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 17. Öğrencilerin Ön Test Puanları ile Mezun Oldukları Lise Türü Arasında Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Lise türü	n	Sıra Ortalamaları	Sd	X^2	p	Anlamı Fark
Genel lise	41	73,12	1	2,037	,154	Yok
İmam hatip	122	84,98				

Analiz sonuçları, öğrencilerin ön testten aldıkları puanları arasında, mezun oldukları lise türü bakımından anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir (X^2 (sd=1, n=163) =2,037, p>,05). Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin ön uygulamada mezun oldukları lise türü açısından İslam Ahlak Felsefesi dersinin başarı testinde anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 18. Öğrencilerin Son Test Puanları ile Mezun Oldukları Lise Türü Arasında Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Lise Türü	n	Sıra Ortalamaları	Sd	X^2	p	Anlamı Fark
Genel lise	41	73,12	1	1,574	,210	Yok
İmam hatip	122	84,98				

Analiz sonuçları, öğrencilerin son testten aldıkları puanları arasında, mezun oldukları lise türü bakımından anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir (X^2 (sd=1, n=163) = 1,574, p>,05). Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin son uygulamada mezun oldukları lise açısından İslam Ahlak Felsefesi dersinin başarı testinde anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir.

Zırhlıoğlu,Ç.(2006), Türkiye Geneline ve Bölgeler Arasında Bilgisayar Kullanımı ve Uzaktan Eğitim İle ilgili istatistiksel analiz çalışmasında; eğitim durumu arttıkça bilgisayar kullanım oranı da artmaktadır.

Zirhlioğlu'nun yaptığı çalışmada, eğitim durumu arttıkça bilgisayar kullanım oranı artmaktadır sonucuna ulaşmıştır. İlahiyat Lisans Tamamlama Eğitimi İslam Ahlak Felsefesi dersinde yapılan çalışmadan farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlar araştırmamızı desteklememektedir.

4.7. Araştırmanın Beşinci Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın beşinci alt amacı olan “Programa devam eden öğrencilerin akademik başarıları, çalıştıkları yere göre farklılık göstermekte midir?” sorusunun yanıtlanması için yapılan Kruskal-Wallis H testinin sonucu aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 19. Öğrencilerin Ön Test Puanları ile Çalıştıkları Yer Arasında Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Çalıştıkları yer	n	Sıra Ortalamaları	Sd	X^2	p	Anlamı Fark
Köy	54	81,73	4	6,390	,172	Yok
Belde	14	108,39				
İlçe	39	80,21				
İl merkezi	53	75,42				
Diğer	3	103,33				

Analiz sonuçları, öğrencilerin Ön testten aldıkları puanları arasında, çalıştıkları yer bakımından anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir (X^2 (sd=4, n=163)=6,390, p>.05). Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin ön uygulamada çalıştıkları yer açısından İslam Ahlak Felsefesi dersinin başarı testinde anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 20. Öğrencilerin Son test puanları ile çalıştıkları yer arasında Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Çalıştıkları yer	n	Sıra Ortalamaları	Sd	X ²	p	Anlamı Fark
Köy	54	82,40	4	3,852	,426	Yok
Belde	14	102,64				
İlçe	39	81,03				
İl merkezi	53	76,08				
Diğer	3	95,67				

Analiz sonuçları, öğrencilerin son testten aldıkları puanları arasında, çalıştıkları yer bakımından anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir (X^2 (sd=4, n=163)=3,852, p>,05). Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin son uygulamada çalıştıkları yer açısından İslam Ahlak Felsefesi dersinin başarı testinde anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir.

Zırhlioğlu, Ç. (2006), Türkiye Geneline ve Bölgeler Arasında Bilgisayar Kullanımı ve Uzaktan Eğitim İle ilgili istatistiksel analiz çalışmasında; uzaktan eğitim gören kişi ile örgün eğitim gören kişiler arasında bilgi farkı vardır ile örgün eğitimde alınan öğrenim, uzaktan eğitimdeki öğrenmeye göre daha kalıcıdır ifadeleri için yaşanan yer açısından anlamlı fark vardır.

Zırhlioğlunun yaptığı çalışmada, uzaktan eğitim gören kişi ile örgün eğitim gören kişiler arasında bilgi farkı vardır ile örgün eğitimde alınan öğrenim, uzaktan eğitimdeki öğrenmeye göre daha kalıcıdır ifadeleri için yaşanan yer açısından anlamlı fark vardır sonucuna ulaşmıştır. İlahiyat Lisans Tamamlama Eğitimi İslam Ahlak Felsefesi dersinde yapılan çalışmadan farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlar araştırmamızı desteklememektedir.

4.8. Araştırmanın Altıncı Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın altıncı alt amacı olan “Programa devam eden öğrencilerin akademik başarıları, doğum yerlerine göre farklılık göstermekte midir?” sorusunun yanıtlanması için yapılan Kruskal-Wallis H testinin sonucu aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 21. Öğrencilerin Ön Test Puanları ile Doğum Yerleri Arasında Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Doğum Yeri	n	Sıra Ortalamaları	Sd	X ²	p	Anlamı Fark
Köy	40	85,06	3	5,834	,120	Yok
Belde	8	58,69				
İlçe	30	68,87				
İl merkezi	85	87,39				
Köy	40	85,06				

Analiz sonuçları, öğrencilerin ön testten aldıkları puanları arasında, doğum yerleri bakımından anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir (X^2 (sd=3, n=163)=5,384, $p>,05$). Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin ön uygulamada doğum yerleri açısından İslam Ahlak Felsefesi dersinin başarı testinde anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 22. Öğrencilerin Son Test Puanları ile Doğum Yerleri Arasında Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Doğum Yeri	n	Sıra Ortalamaları	Sd	X ²	p	Anlamı Fark
Köy	40	87,48	3	3,900	,273	Yok
Belde	8	59,94				
İlçe	30	72,45				
İl merkezi	85	84,87				
Köy	40	87,48				

Analiz sonuçları, öğrencilerin son testten aldıkları puanları arasında, doğum yerleri bakımından anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir (X^2 (sd=3, n=163)=3,900, $p>,05$). Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin son uygulamada doğum yerleri açısından İslam Ahlak Felsefesi dersinin başarı testinde anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir.

Zırhlıoğlu,Ç.(2006), Türkiye Geneline ve Bölgeler Arasında Bilgisayar Kullanımı ve Uzaktan Eğitim İle ilgili istatistiksel analiz çalışmasında; uzaktan eğitim gören kişi doğum yeri açısından anlamlı fark yoktur sonucuna ulaşmıştır.

Zirhlioğlu'nun yaptığı çalışmada, uzaktan eğitim gören kişi doğum yeri açısından anlamlı fark yoktur sonucuna ulaşmıştır. İlahiyat Lisans Tamamlama Eğitimi İslam Ahlak Felsefesi dersinde yapılan çalışmayla aynı sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlar araştırmamızı desteklemektedir.

4.9. Araştırmanın Yedinci Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın yedinci alt amacı olan “Programa devam eden öğrencilerin akademik başarıları, meslekteki kıdemlerine göre farklılık göstermekte midir?” sorusunun yanıtlanması için yapılan Mann Whitney U testinin sonucu aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 23. Öğrencilerin Ön Test Puanları ile Kıdemleri Arasında Mann Whitney U Testi Sonuçları

Kıdem	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
1-2 Yıl	141	83,11	11718,00	1395,000	,437
3-4 Yıl	22	74,91	1648,00		

Yukarıdaki tabloya göre öğrencilerin ön test puanları arasında kıdemleri bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($U=1395$, $p>.05$). Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin ön uygulamada kıdemleri açısından İslam Ahlak Felsefesi dersinin başarı testinde anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 24. Öğrencilerin Son Test Puanları ile Kıdemleri Arasında Mann Whitney Testi Sonuçları

Kıdem	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
1-2 Yıl	141	81,76	11527,50	1516,500	,866
3-4 Yıl	22	83,57	1838,50		

Yukarıdaki tabloya göre öğrencilerin son test puanları arasında kıdemleri bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($U=1516,500$, $p>.05$). Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin son uygulamada kıdemleri açısından İslam Ahlak Felsefesi dersinin başarı testinde anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir.

4.10. Araştırmanın Sekizinci Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın sekizinci alt amacı olan “Programa devam eden öğrencilerin akademik başarıları, yaşlarına göre farklılık göstermekte midir?” sorusunun yanıtlanması için yapılan Kruskal-Wallis H testinin sonucu aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 25. Öğrencilerin Ön Test Puanları ile Yaşları Arasında Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Yaş	n	Sıra Ortalamaları	Sd	X ²	p	Anlamı Fark
20-30 Yaş	81	90,25	2	5,511	,064	Yok
31-40 Yaş	72	74,97				
41-50 Yaş	10	65,85				

Analiz sonuçları, öğrencilerin son testten aldıkları puanları arasında, yaşları bakımından anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir (X² (sd=2, n=163)=5,511, p>.05). Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin ön uygulamada yaşları açısından İslam Ahlak Felsefesi dersinin başarı testinde anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 26. Öğrencilerin Son test puanları ile yaşları arasında Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Yaş	n	Sıra Ortalamaları	Sd	X ²	p	Anlamı Fark
20-30 Yaş	81	87,79	2	3,002	,223	Yok
31-40 Yaş	72	77,69				
41-50 Yaş	10	66,15				

Analiz sonuçları, öğrencilerin son testten aldıkları puanları arasında, yaşları bakımından anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir (X² (sd=2, n=163)=3,002, p>.05). Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin son uygulamada yaşları açısından İslam Ahlak Felsefesi dersinin başarı testinde anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir.

4.11. Araştırmanın Dokuzuncu Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın dokuzuncu alt amacı olan “Programa devam eden öğrencilerin akademik başarıları, çocuk sayılarına göre farklılık göstermekte midir?” sorusunun yanıtlanması için yapılan Mann Whitney U testinin sonucu aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 27. Öğrencilerin Ön Test Puanları ile Çocuk Sayıları Arasında Mann Whitney U Testi Sonuçları

Çocuk sayısı	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
0 Çocuk	105	88,83	9327,50	2327,500	,011*
1-3 Çocuk	58	69,63	4038,50		

*p<,05

Yukarıdaki tabloya göre öğrencilerin ön test puanları arasında çocuk sayıları bakımından anlamlı bir fark bulunmuştur (U=2327,500, p<.05). Bu fark çocuk sayısı 0 olanlar lehinedir. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin ön uygulamada çocuk sayıları açısından İslam Ahlak Felsefesi dersinin başarı testinde anlamlı farkın çocukları olmayanların lehine olduğu belirlenmiştir.

Tablo 28. Öğrencilerin Son Test Puanları ile Çocuk Sayıları Arasında Mann Whitney U Testi Sonuçları

Çocuk sayısı	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
0 Çocuk	105	89,47	9394,50	2260,500	,006*
1-3 Çocuk	58	68,47	3971,50		

*p<,05

Yukarıdaki tabloya göre öğrencilerin son test puanları arasında çocuk sayıları bakımından anlamlı bir fark bulunmuştur (U=2260,500 p<.05). Bu fark çocuk sayısı 0 olanlar lehinedir. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin son uygulamada çocuk sayıları açısından İslam Ahlak Felsefesi dersinin başarı testinde anlamlı farkın çocuk sayıları sıfır olanların lehine olduğu belirlenmiştir.

Tablo 29. Öğrencilerin Ön Test Puanları ile Son Test Puanları İçin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Son test-Ön Test	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Negatif sıra	13	49,35	641,50	8,788	,000*
Pozitif sıra	121	69,45	8403,50		
Eşit	29				

*p<,05

Öğrencilerin ön testten ve son testten aldıkları puanları arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. $z=8,788$, $p<,05$. Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son test puanı lehine olduğu görülmektedir.

4.12. Araştırmanın Onuncu Alt Amacına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın onuncu alt amacı olan “Programa devam eden öğrencilerin ön test-son test başarı testi erişim puanları farklılık göstermekte midir?” sorusunun yanıtlanması için yapılan T testinin sonucu aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 30. Öğrencilerin Ön Test Erişim Puanları ile Son Test Erişim Puanları İçin T Testi Sonuçları

İşlemler	N	$\bar{x}$	ss	$\bar{x}_2 - \bar{x}_1$	Sd	t	p	Anlam
Ön Test	163	8,29	2,311	3,583	162	5,639	0,000	*
Son Test	163	11,87	2,947					

p<0.05

Tablo 30’da da görüldüğü gibi öğrencilerin ön test puan ortalaması $\bar{x}=8,29$ iken son test puan ortalaması $\bar{x}=11,87$ ’ye ulaşmıştır. Öğrencilerin ön test-son test puanları arasındaki bu artış (erişim), $\alpha=0.05$ düzeyinde manidar bulunmuştur [$t=5,639$, $p<0.05$]. Buna göre, uzaktan eğitim uygulamalarını içeren İslam Ahlak felsefesi dersine yönelik yapılan öğretiminin öğrencilerin erişimlerinde anlamlı bir artış sağladığı söylenebilir.

BÖLÜM V

SONUÇ

Bu bölümde; İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama Programında yer alan ‘İslam Ahlak Felsefesi’ dersinin uzaktan eğitim yöntemi ile öğrencilerin başarısı üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlayan bu araştırmadan elde edilen sonuçlar ile daha önce yapılmış çalışma ve araştırma sonuçları doğrultusunda yorumlanması yer almaktadır.

5.1. Sonuçlar

Araştırmanın bulgularından hareketle Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Etkililiği Üzerine Bir Araştırma “İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama Programı Örneği” araştırmanın uygulanması sonucu aşağıdaki sonuçlara yer verilmiştir:

- Çalışma grubunun ön test puanları arasında cinsiyet bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır (U=3126, p>.05).
- Çalışma grubunun son test puanları arasında cinsiyet bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır. (U=3084, p>.05)
- Çalışma grubunun ön test puanları arasında medeni durum bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır (U=2407,5, p>.05).
- Çalışma grubunun son test puanları arasında medeni durum bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır. (U=2494, p>.05)
- Analiz sonuçları, çalışma grubunun ön testten aldıkları puanları arasında, meslekleri bakımından anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir (X^2 (sd=3, n=163)=2,471, p>.05).
- Analiz sonuçları, çalışma grubunun son testten aldıkları puanları arasında, meslekleri bakımından anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir (X^2 (sd=3, n=163)=4,120, p>.05).
- Analiz sonuçları, çalışma grubunun ön testten aldıkları puanları arasında, mezun oldukları lise türü bakımından anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir (X^2 (sd=1, n=163)=2,037, p>.05).

- Analiz sonuçları, çalışma grubunun son testten aldıkları puanları arasında, mezun oldukları lise türü bakımından anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir (X^2 (sd=1, n=163)=1,574, $p>,05$).
- Analiz sonuçları, çalışma grubunun ön testten aldıkları puanları arasında, çalıştıkları yer bakımından anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir (X^2 (sd=4, n=163)=6,390, $p>,05$).
- Analiz sonuçları, çalışma grubunun son testten aldıkları puanları arasında, çalıştıkları yer bakımından anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir (X^2 (sd=4, n=163)=3,852, $p>,05$).
- Analiz sonuçları, çalışma grubunun ön testten aldıkları puanları arasında, doğum yerleri bakımından anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir (X^2 (sd=3, n=163)=5,384, $p>,05$).
- Analiz sonuçları, çalışma grubunun son testten aldıkları puanları arasında, doğum yerleri bakımından anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir (X^2 (sd=3, n=163)=3,900, $p>,05$).
- Çalışma grubunun ön test puanları arasında kıdemleri bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($U=1395$, $p>,05$).
- Çalışma grubunun son test puanları arasında kıdemleri bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($U=1516,500$, $p>,05$).
- Analiz sonuçları, çalışma grubunun son testten aldıkları puanları arasında, yaşları bakımından anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir (X^2 (sd=2, n=163)=5,511, $p>,05$).
- Analiz sonuçları, çalışma grubunun son testten aldıkları puanları arasında, yaşları bakımından anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir (X^2 (sd=2, n=163)=3,002, $p>,05$).
- Çalışma grubunun ön test puanları arasında çocuk sayıları bakımından anlamlı bir fark bulunmuştur ($U=2327,500$, $p<,05$). Bu fark çocuk sayısı 0 olanlar lehinedir.
- Çalışma grubunun son test puanları arasında çocuk sayıları bakımından anlamlı bir fark bulunmuştur ($U=2260,500$, $p<,05$). Bu fark çocuk sayısı 0 olanlar lehinedir.

İnönü Üniversitesi İlahiyat Lisans Tamamlama Programı İslam Ahlak Felsefesi dersinde uzaktan eğitimin etkililiğini belirlemek amacıyla geliştirilen Başarı Testinden çalışma grubu öğrencilerinin uygulama öncesi ve sonrası aldıkları toplam puan

ortalamaları incelendiğinde, ön test-son test toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Bu bulgu, uygulama öncesi ile uygulama sonrasında gösterdikleri başarı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın gerçekleştiği, başarılarında olumsuz bir gelişim yaşanmadığı şeklinde değerlendirilmiştir.

Buna göre, çalışma grubu öğrencilerinin başarı gelişiminin benzer düzeyde olduğu söylenebilir. Bu durum geleneksel öğretim yöntemi ile uzaktan öğretim yöntemi aynı düzeyde başarı gelişimi sağladığının bir göstergesi şeklinde yorumlanabilir.

5.2. Öneriler

Bu bölümde; İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama Eğitimi programlarında yer alan ‘İslam Ahlak Felsefesi’ dersinin uzaktan eğitim yöntemi ile öğrencilerin başarıları üzerindeki etkisini karşılaştırmayı amaçlayan bu araştırmadan elde edilen sonuçlar paralelinde geliştirilen öneriler yer almaktadır. Öneriler; araştırmaya yönelik öneriler ve araştırmacılara yönelik öneriler olmak üzere iki başlık altında ele alınmıştır.

5.2.1. Araştırmaya Yönelik Öneriler

- Web tabanlı verilen uzaktan eğitime uygun teknolojiler kullanılmalıdır. Teknolojiler öğrenci beklentilerine uygun, zaman ve para tasarrufu sağlayacak nitelikte olmalıdır.
- Web tabanlı uzaktan eğitimde yazılımların seçimine ve hazırlanacak sayfanın tasarımı, işlevselliğine dikkat edilmelidir.
- Web tabanlı uzaktan eğitimde sayfaların güncellenmesi kolay ve hızlı olmalıdır.
- Web tabanlı hazırlanacak derslerde bilgilendirme biçimlerinin tasarlanmasında yeni teknolojilerin kullanılmalıdır.
- Web tabanlı hazırlanan dersler kalıcı öğrenme sağlayacak şekilde hazırlanmalıdır.
- Web tabanlı hazırlanan derslerde, öğretim üyeleri ve öğrenciler arasında iletişim ve etkileşim sağlayacak nitelikte olmalıdır.
- Web tabanlı uzaktan eğitimle verilecek dersler; bilgisayar programcısı, eğitim teknolojisi uzmanı, tasarımcı ve dersin uzmanı öğretim elemanlarından oluşan uzman bir ekiple hazırlanmalıdır.

- Ders içeriği ve ders materyalleri; öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini izleme, hatalarını görüp düzeltebilmesine olanak sağlayacak şekilde hazırlanmalıdır.
- Ders içeriği öğrencilerin istek ve beklentilerini karşılayabilecek şekilde hazırlanmalıdır.
- Öğrencilerin iyi bir bilgisayar okur-yazarı olması önceden sağlanmalıdır.
- Öğrenciler teknolojiyi yeterince kullanabilmelidirler.
- Öğrenciler ihtiyaç duyulan bilgilere internet üzerinden kolayca ulaşabilme, araştırma alışkanlığı kazandırma konularında cesaretlendirilmeli ve yönlendirilmelidir.
- İnternet tabanlı öğretim yöntemiyle verilen derslere öğrencinin gereken önem ve disiplini vermesi mutlaka sağlanmalıdır. Haftada belli bir saat süreyle siteye girmeyen, dersleri takip etmeyen öğrenci banlanabilir ve bu durum öğretim elemanına sistem tarafından gönderilecek otomatik bir mesajla anında bildirilmesinin sağlanması faydalı olacaktır.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Web tabanlı öğretim yönteminin uygulamaya dayalı ön lisans, lisans ve yüksek lisans dersleri üzerindeki etkilerinin araştırılmasına yönelik araştırma ve çalışmalar yapılabilir.
- Web tabanlı öğretim yönteminin ortaöğretim öğrencilerinin başarısı üzerindeki etkilerinin araştırılması faydalı olacaktır.
- İnternet tabanlı öğretim yöntemi konusunda yapılacak araştırmalarda, Web tabanlı öğretim yönteminin teorik altyapısı ile uygulamaya yönelik alt yapısı hakkında daha çok çalışma ve araştırma yapılması gerekmektedir.
- İnternet Temelli uzaktan eğitimle ilgili ekipler kurularak uzaktan eğitim programı tasarlanması yapılabilir.
- İnternet tabanlı uzaktan eğitimin maliyet analizi ile ilgili çalışmalar yapılabilir.
- Uzaktan eğitim teknolojileri, yazılımları, web tasarımları ile ilgili çalışmalar yapılabilir.

5. KAYNAKLAR

- Adams, A. ve Timmis, F. (2006). *Students views of integrating web-based learning technology into the nursing curriculum-A descriptive survey*. Nurse Education in Practice, 6, 2-21.
- Ahmet Yesevi Üniversitesi (2012). *Sıkça Sorulan Sorular*. Web: <http://www.yesevi.net> adresinden 20 Temmuz 2012'de indirildi.
- Ajlan, A.A., Zedan, H. (2008). *Why Moodle*, 12th IEEE International Workshop on Future Trends of Distributed Computing Systems, Kunming, China, 58-64.
- Akça, Ö. (2006). *SAÜ Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin İletişim Engelleri İle İlgili Öğrenci Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.
- Aker, M. B. (2002). *Hipermedya Destekli Uzaktan Eğitimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Akman, E., Güler, İ.(2008). *Biyomedikal Mühendisliğinde Uzaktan Eğitim Çalışmaları. Bilişim Teknolojileri Dergisi. S.2,s.47.*
- Al, U. , Madran, R.O. (2004). *Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sistemleri "Sahip Olması Gereken Özellikler ve Standartlar"*. Bilgi Dünyası, 5(2): 259-271, Ekim 2004. Web:<http://yunus.hacettepe.edu.tr/~umutal/publications/webbaseddistanceeducation.pdf> adresinden 22 Temmuz 2012'de indirildi.
- Aldım, Ü. F. (2013). *Uzaktan Eğitim ve Tarihsel Gelişimi*. Doktora Semineri. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Sınıf Öğretmenliği Bölümü. Malatya.
- Alkan, C. (1987). *Açık öğretim "Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi"*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Alkan, C. (1996, 12-15 Kasım). *Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi*. Türkiye Birinci Uluslararası Uzaktan Eğitim Sempozyumunda sunuldu, Ankara.
- Alkan, C. (1997). *Eğitim Teknolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Alkan, M., Genç, Ö., Tekeder, H. (2003). *İletişim Teknolojileri ile Bütünleşik Bir Uzaktan Öğretim Ortamının Geleneksel Sınıf Öğretimine Göre Üstünlükleri ve Sınırlamaları*. Elektrik-Elektronik-Bilgisayar Mühendislikleri Eğitimi 1. Ulusal Sempozyumu, Mayıs, Ankara.
- Altan, E. (1996). *Uzaktan Eğitimde Teknoloji Kullanımı ve Geleceğin Teknolojileri*. Türkiye 1. Uluslararası Uzaktan Eğitim Sempozyumunda sunuldu, Ankara.
- Alzafiri, F. M. (2000). *An Experimental Investigation On The Effects Of Web-Based Instruction-Training On Cognitive And Psychomotor Learning*, Doktora Tezi. University Of North Texas, USA.

- Anadolu Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları. (2012). Web: <http://www.uludagtezmerkezi.com/blog/anadolu-universitesi-uzaktan-egitim-uygulamalari> adresinden 22 Ağustos 2012’de indirildi.
- Arar, A. (1999, 15-16 Kasım).*Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi, Uzaktan Eğitim Uygulama Modelleri ve Maliyetleri*, 1. Uzaktan Eğitim Sempozyumunda sunuldu, Ankara,
- Arıcı, N., Yekta, M. (2005, 21-23 Eylül). “*Mesleki ve Teknik Eğitimde Çoklu Ortam Araçları Kullanılmış Web Tabanlı Öğretimin Öğrenci Başarısına Etkisi*”. V. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu Bildiri Kitabı. Sakarya.
- Aslantürk, O. (2002). *Bir Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sisteminin Tasarlanması ve Gerçekleştirilmesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Atıcı, B. (2012). *Uzaktan Eğitim*. Web: <http://web.firat.edu.tr/uzem/pdf/m2.pdf> adresinden 30 Eylül 2012’de indirildi.
- Aydın Üniversitesi. (2013). *Uzaktan Eğitim Merkezi*. Web: <http://ue.aydin.edu.tr/> adresinden 29 Eylül 2013 tarihinde indirildi.
- Bahçeşehir Üniversitesi. (2013). *Uzaktan Eğitim Merkezi*. Web: www.buzeb.bahcesehir.edu.tr/ adresinden 30 Eylül 2013’de indirildi.
- Baksan, G. A. (2001). *Türkiye Yükseköğretimin Gelişimi*. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27(1), 21-32
- Balıkesir Üniversitesi. (2013). *Uzaktan Eğitim Merkezi*. Web: <http://bauzem.balikesir.edu.tr/> adresinden 30 Eylül 2013 tarihinde indirildi.
- Baturay, M., Bay, Ö.F. (2009). Uzaktan Öğretimi Tercih Eden Öğrencilerin Demografik Özellikleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 17-26
- Bates, T. (2000). *Managing Technological Change*, San Fransisco: Jossey Boss Inc.
- Bates, W. (2005). *Technology, E-learning and Distance Education*. Web: <http://www.google.com/books?id=OpH1aOuopC&printsec=frontcover&hl=tr#v=onepage&q=&f=false> adresinden 20 Temmuz 2012’de indirildi.
- Beykent Üniversitesi. (2013). *Uzaktan Eğitim Merkezi, Uzaktan Eğitim nedir?* Web: http://buzem.beykent.edu.tr/uzaktan_egitim_nedir.html.
- Birinci, K. (2010). *Uzaktan Eğitim ve Din Öğretiminde Bir Uygulama Örneği “İlahiyat Lisans Tamamlama Örneği”*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.

- Bledsoe, C. A. (2008). *Distance Education Financial Expenditures in North Carolina Community Colleges*, Unpublished Doctorate's thesis, The University of North Carolina, Greensboro. U.S.A.
- Bontempi, E. (2003). *Motivation and Distance Learning: What we Knows So Far*. Web: <http://www.xplanazine.com/2003/11/motivation-and-distance-learning-what-we-know-so-far> adresinden 27.11.2013'de alınmıştır.
- Can, A. Gülnar, B. (2002). *Eğitim İletişiminde Teknolojik Araç Olarak Selçuk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programı (SUZEP)*. Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu. Eskişehir.
- California Distance Learning Project. *Uzaktan Eğitim*. Web: <http://www.cdllonline.org/index.cfm?fuseaction=whatis> adresinden 20 Temmuz 2012'de indirildi.
- Chaudry, M. A. and Rahman, F. (2010). *A Critical Review of Instructional Design Process of Distance Learning System*, Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE, ISSN 1302-6488 11(3), Article 11.
- Comer, D. E.,(1997). *Computer Networks and Internets*, New Jersey: Prentice Hall.
- Coşgun, C. (2007). *Uzaktan Eğitim için Web Tabanlı Bir Platform Geliştirilmesi ve Mekanik Derslerine Uygulanması*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Curabay, Ş., Demiray, E. (2002). *20. Kuruluş Yılında Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Sistemi ve Açık Öğretim Fakültesi Eğitim Televizyonu (ETV)*. Eskişehir. Anadolu Üniversitesi Yayınları. Eskişehir.
- Çallı, İ., Bayam, Y., Karacadağ, M. C. (2002, 23-25 Mayıs). *Türkiye'de Uzaktan Eğitimin Geleceği ve E-Üniversite*. Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumunda sunuldu, Eskişehir.
- Çardak, Ç.S. (2006). *Çevrimiçi Derslerde Öğretme-Öğrenme Sürecinin Etkililiğinin Değerlendirmesi (Anadolu Üniversitesi Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Çekerol, K. (2005). *Açıköğretim Fakültesinde Akademik Danışmanlık Hizmetleri*, 5th International Educational Technology Conference, Sakarya.
- Çukadar, S.,Çelik,S. (2003). *İnternete Dayalı Uzaktan Öğretim Ve Üniversite Kütüphaneleri*. Doğu Üniversitesi Dergisi, 31-42.

- Demir, Z. (2008). *Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Akademik Güdülenme Düzeyleri (Sarı Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Demiray, U. (1999). *Kuruluşunun 5. Yılında Açık öğretim Lisesi ile İlgili Çalışmalar Kaynakçası 1992-1997*, Ankara: Eğitim Teknolojisi Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Dimri, K., A. and Chaturvedi, A. (2009). *Analysis With Learner Input of Student Support Services in India*, The Asian Society of Open and Distance Education ISSN 1347-9008, 7(2), pp 4 – 16.
- Doğu Akdeniz Üniversitesi. (2013). *Uzaktan Eğitim Enstitüsü. Enstitü Hakkında*. Web: <http://emuonline.emu.edu.tr/WEBTR/hakkımızda.html> adresinden 30 Eylül 2013 tarihinde indirildi.
- Economist Intelligence Unit, (2012). *Uzaktan Eğitim Teknolojileri*. Web: <http://globaltechforum.eiu.com> adresinden 20 Temmuz 2012’de indirildi.
- Eğitim ve Teknoloji Bülteni. (2012). *Uzaktan Eğitim*. Web: <http://www.egitek.meb.gov.tr/bulten/evt/evt4.html> adresinden 20 Temmuz 2012’de indirildi.
- Ekici, O. (2003). *Uzaktan Eğitim Ortamlarının Seçiminde Öğrencilerin Öğrenme Stilllerinin Önemi*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24. 49.
- Elmas, Ç. (2008). *Uzaktan Eğitim Uygulamaları*. Bilişim Teknolojileri Dergisi, S.2.s.42.
- Granger, D. (1990). *Anadolu Üniversitesi Uzaktan Öğretim Bilgi Sistemi*. (çev:N. Şakar) Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.
- Girginer, N. (2002). *Uzaktan Eğitim Ekonomisi*. 1.Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, Kocaeli Üniversitesi.
- Gürbüz, A., Kaptan, H., Buldu, A., (2001). *Yeni Bir Eğitim Olgusu Olarak Web Tabanlı Eğitime Kısa Bir Bakış*, Uluslar Arası Eğitim Teknolojileri Sempozyum ve Fuar Bildirileri, Sakarya, 28-29-30 Kasım.
- Gürol, M., Sevindik, T. (2001). *İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim Uygulamaları*. İnternette Eğitim Konferansları VII, 1-3 Kasım, İstanbul.
- Gökçe, A. T. (2008). *Küreselleşme Sürecinde Uzaktan Eğitim*. D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi. 11, 1-12
- Hakan, A., Özgür, A. Z., Kara, E., Kürüm, D. ve Özkanal, B., (2004). *Açık Öğretim Sistemi Lisans Programlarının Değerlendirilmesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları

- Halicı, V., Uğur, D. (2012). *İnternet Üzerinde Uzaktan Eğitim: ODTÜ’de Java Tabanlı Bir Görüntü İşleme*. Web: <http://www.cs.bilkent.edu.tr/desymposium/Turkeycd/papers.htm> adresinden 16 Haziran 2012’de indirildi.
- Halter, J.M., Kleiner, C. ve Hess, R.F. (2006). *The experience of nursing students in an online doctoral program in nursing : A phenomenological study*. International Journal of Nursing Studies, 43, 99-105.
- Hawkins, A., Barbour, M. K., and Graham, C. (2011). *Strictly Business: Teacher Perceptions Of Interaction İn Virtual Schooling*. In M. Koehler & P. Mishra (eds.), Proceedings of the Annual Conference of the Society for Information Technology and Teacher Education. Norfolk, VA: AACE.
- Hızal, A. (1982). *Programlı Öğretim Yönteminin Etkililiği*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları, Ankara.
- Hızal, A. (1983). *Uzaktan Öğretim Süreçleri ve Yazılı Gereçler*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları, Ankara.
- Holmberg,B.(1995). *Theory and Practice of Distance Education*, Routledge, London, 1995.
- Hunte, S. (2010). *Profile Of The Uwi Distance Learners: The Implications For Online Curriculum Development, Teaching And Learning At The University*, Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE, ISSN 1302-6488 11(3), Article 4
- İşık, A.H., Güler, İ. (2008). *Uzaktan Eğitimde Üç Boyutlu Web Teknolojilerinin Kullanılması*. Bilişim Teknolojileri Dergisi, S:2 s:75.
- İşık, A.H. (2009). “*Solution Offers Directed Towards Encountered Problems in Distance Learning Vocational High Schools.*” 1st International 5th National Vocational Schools Of Higher Education Symposium, 27-29 Mayıs.Konya.
- İçten, T. (2006). *Uzaktan Eğitim Öğrencileri İçin Web Tabanlı Çevrimiçi Sınav Sistemi Uygulaması Geliştirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İşman, A. (1998). *Uzaktan Eğitim*. Sakarya: Değişim Yayınları.
- İşman, A. (2003). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Sakarya. Değişim Yayınları.
- İşman, A. (2001). *Sakarya Üniversitesinde Uzaktan Eğitimin Dünü Bugünü Ve Geleceği*, Sakarya Kongresi. Web: www.ef.sakarya.edu.tr/sayfa/bildiri/sayi3/12.doc adresinden 25 Ağustos 2012’de indirildi.
- İşman, A. (2005). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Öğreti Yayınevi.

- İşman, A. (2008). *Uzaktan Eğitim (3.basım)*. Ankara: Pegem Akademi.
- İşman, A., Dabaj, F. ve Gümüş, A. (2006). *İletişim Eğitiminde İnternet Bağımlılığı*. Eurasian Journal of Educational Research- Eğitim Araştırmaları, 23, 117-126.
- Kandilli, E., Ünal, R., Kandilli, C. ve Ellez, M.: "*Fotoelektrik Olay*" Konusunun *Bilgisayar ve İnternet Destekli Öğretiminin, Öğrenci Başarı ve Tutumlarına Etkisinin Değerlendirilmesi*, V. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu Bildiri Kitabı, Sakarya, 21-23 Eylül 2005, 346-351.
- Kaya, Z. (1996). *Uzaktan Eğitimde Ders Kitapları "Açık öğretim Lisesi Örneği"*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kaya, Z. (2012) *Uzaktan Eğitim*. Web: <http://www.canaktan.org/egitim/egitim-metodoloji/uzaktan-egitim.htm> adresinden 20 Ekim 2102'de indirildi.
- Kaye, A., Rumble,G. *Distance Teaching for Higher and Adult Education*, London: Croom Helm, 1981.
- Keegan, D. (2006). *Foundations of Distance Education*. New York: Routledge Press.
- Khoshemehr, A. H. (2013). *Bilgi ve Belge Yönetiminde Uzaktan Eğitim "İran ve Türkiye Milli Kütüphanelerinin Rolü Üzerine Bir Araştırma ve Kavramsal Model Önerisi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Karabük Üniversitesi. (2013). *Uzaktan Eğitim Merkezi*. Web: <http://kbuzem.karabuk.edu.tr/> adresinden 29 Eylül 2013 tarihinde indirildi.
- Kırıkkale Üniversitesi. (2013). *Uzaktan Eğitim Merkezi*. Web: <http://kuzem.kku.edu.tr/> adresinden 29 Eylül 2013 tarihinde indirildi.
- Koç, Z. (2006). *Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Eğitimi ve Uygulamalarında Bilgisayar Kullanımı Konusundaki Görüşlerinin Belirlenmesi*. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 10, 29-40.
- Küçük, M. (2010) *Çevrimiçi Öğrenenlerin Öğrenme Biçimi, Öğrenme Stratejileri Ve Eşzamansız Tartışmalara Katılımları Arasındaki İlişki*, Yayımlanmamış Doktora Tezi Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Eskişehir.
- Larry L., Peterson, B., Davie,S. (1996). *Computer Networks*, San Francisco: Morgan Kaufmann.
- Little,T.F. (2008). *An Investigation of the Link Between Learning Styles and Satisfaction with Distance Education in a Small Midwest University*. Unpublished Doctorate's thesis, University of Nebraska, Lincoln.

- Long, L.W, Javidi, A.(2001), “*A Comparison Of Course Outcomes: Online Distance Learning Versus Traditional Classroom Settings*”, Department Of Communication Illinois State University. Web: http://www.communication.ilstu.edu/activities/NCA2001/paper_distance_learning.pdf adresinden 29 Eylül 2013 tarihinde indirildi.
- Mahiroğlu, A., Coşar. M. (2008). *Web Tabanlı Uzaktan Eğitimde Sıra, Hız ve İçerik Kontrollerinin Akademik Başarıya Etkisi*. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi,6(1),63. Maltepe Üniversitesi. (2013). Uzaktan Eğitim Merkezi. Web: <http://museb.maltepe.edu.tr/> adresinden 29 Eylül 2013 tarihinde indirildi.
- Mc Greal, R., Davis, S., Murphy, T. & Smith, C. (2006). *Skill enhancement for health: An evaluation of an online pilot teaching module on epidemiology*. Turkish Online Journal of Distance Education (TOJDE), 7, 41-48.
- Mersin Üniversitesi. (2013). *Uzaktan Eğitim Merkezi*. Web: http://meruzem.mersin.edu.tr/index.php?page=sayfalar&s_id=31 adresinden 30 Eylül 2013 tarihinde indirildi.
- Mongan, C. (19-21 Mart 1979). *Açık Üniversite ve Yönetim*. Üniversite Yönetiminin Uluslararası Sorunları Sempozyumunda sunuldu, Ankara.
- Moore, M. G., Kearsley, G. (1988). *Distance Education A Systems View* Wadsworth Publishing Company.
- Moore, M. G. (1990). *The Effect of Distance Learning: A Summary of The Literature*, The Pennsylvania State University.
- Moore, M. G., Kearsly, G. (1996). *Distance Education A systems View*. Belmont, C. A. Wadsworth Publishing Company.
- Morabito, M. G. (1999). *Online Distance Education: Historical Perspective and Practical Application*, Unpublished Doctoral Thesis, American Coastline University.
- Nart, B. (2007). *Uzaktan Eğitim için Sınav Modülünün Hazırlanması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ODTÜ Sanal Kampüsü. (2012). *İnternete Dayalı Eğitim-Asenkron*. Web: <http://www.idea.metu.edu.tr> adresinden 20 Temmuz 2012’de indirildi.
- Olçay, A. (2011). *Turizm Eğitiminde Web Tabanlı Öğretimin Öğrenci Başarısına Etkisi “Gaziantep Üniversitesi Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksekokulu Örneği”*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı, Elazığ.

- Özkuş, A. E., Kabakçı, I. (2001). *İnternetle Öğretim Yararları ve Sınırlılıkları*. Eğitim Teknolojileri Sempozyumu, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Özkuş, A. E. (2004). *Açık ve Uzaktan Eğitimin Neresindeyiz?*. Uzaktan Eğitim Çalıştayı Mersin Üniversitesi, 30 Mayıs 2004.
- Özmen, A., Göktaş, İ., Ediz, İ.G. (2002). *Uzaktan Eğitim Ve Dumlupınar Üniversitesi Modeli*. Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu, 25 Mayıs. Web: http://aof20.anadolu.edu.tr/bildiriler/Ahmet_Ozmen.doc adresinden 20 Ağustos 2012'de indirildi.
- Picciano, A.G., (2002). *Distance Learning, Making Connections Across Virtual Space and Time*. New Jersey Upper Saddle River.Merrill Prentice Hall, s.94. Web: [http://faculty.weber.edu/eamsel/research%20groups/online%20learning/picciano%20\(2002\).pdf](http://faculty.weber.edu/eamsel/research%20groups/online%20learning/picciano%20(2002).pdf). adresinden 20 Ağustos 2012'de indirildi.
- Rumble, G., Desmond, K. (1982). *The Distance Teaching Universities*. London.
- Rüzgar, N. S. (2005). *Uzaktan Eğitim Eğilimleri ve Beklentileri*, Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu Bildiri Kitabı, Sakarya, 21-23 Eylül,s 858-863.
- Sakarya Üniversitesi. (2013). Uzaktan Eğitim Merkezi. Web: <http://www.ido.sakarya.edu.tr/Admin/PageViewer.aspx?name=bilmuhpage> adresinden 27 Eylül 2013 tarihinde indirildi.
- Salyers, V., Carter, L., Barrett, P, and Williams, L. (2010). *Evaluating Student and Faculty Satisfaction with a Pedagogical Framework*, The Journal of Distance Education,24(3).
- Süleyman Demirel Üniversitesi, (2013). *Neden Uzaktan Eğitim?*, <http://iibf.sdu.edu.tr/tr/calisma-ekonomisi-ve-endustri-iliskileri/neden-uzaktan-egitim-5071s.html>).
- Şahin, M. C. (2004). *İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitimin Etkililiği: Bir Meta-Analiz Çalışması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Şahin, S. (2008). *The Relationship Between Student Characteristics, Including Learning Styles, And Their Perceptions And Satisfaction In Web-Based Courses In Higher Education*, Turkish Online Journal of Distance Education- ISSN 1302-6488 9(1), Article 8.
- Şakar, A. N. (1997). *Anadolu Üniversitesi Uzaktan Öğretimde Bilgi Sistemi*. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.
- Şenyuva, E. (2007), *Hemşirelik Eğitiminde Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Uygulaması*

- “*Hasta Eğitimi Ders Örneği*”. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tablet P.C. (2013). *Tablet PC nedir?* Web: www.bucks.com.tr/blog/22/tabletbilgisayar-nedirislevlerinelerdi.html adresinden 29 Eylül 2013 tarihinde indirildi.
- Tanyıldızı, M. (2003). “*Çevrimiçi Eğitim Uygulamalarına İlişkin Öğretim Elemanı Ve Öğrenci Görüşlerinin Belirlenmesi*” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Elazığ.
- Taylor, J. C. (2001). *The Future of Learning-Learning for the Future: Shapping The Transition* Openpraxis. C.II.
- Ternus, M. P., Palmer, K. L., and Faulk, D. R. (2007). *Benchmarking Quality in Online teaching and Learning: A Rubric for course Construction and Evaluation*. The Journal of Effective Teaching, 7(2), 51-67.
- Terry T.K., Keengwe, J.(2009). *Adult Learning in the Digital Age: Perspectives on Online Technologies and Outcomes*. Yurchak Printing Inc, United States of America, s. 44.
- Terry K. (2009). *Online Education and Adult Learning:New Frontiers for Teaching Practices*. Yurchak Printing Inc, United States of America,s.192.
- Tezcan, M.(1995). *Toplumsal Değişme*. Feryal Matbaası, Ankara.
- Tuncay, S. (2006). *Akıllı Sınıfların Yüksek Öğretim Öğrencilerinin Akademik Başarı Ve Tutumları Üzerindeki Etkisi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Türk Dil Kurumu.(2013).*UzaktanEğitim*. Web:<http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=verilst&kelime=uzaktan+e%F0itim&ayn> adresinden 21 Ağustos 2013’de indirildi.
- Trakya Üniversitesi. (2013). Uzaktan Eğitim Merkezi. Web: <http://tuzem.trakya.edu.tr/pages/hakkimizda> adresinden 30 Eylül 2013 tarihinde indirildi.
- Uluğ, F. (1996). *Uzaktan Eğitimde Finansman ve Maliyet*. MEB tarafından düzenlenen I. Uluslararası Uzaktan eğitim Sempozyumu, 12-15 Kasım, MEB, Ankara.
- Uluğ, F., Kaya, Z. (1997). *Uzaktan Eğitim Yaklaşımıyla İlköğretim*. Uzaktan Eğitim Vakfı, Ankara.
- Usta, E. (2007). *Harmanlanmış Öğrenme ve Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarının Akademik Başarı ve Doyuma Etkisi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uşak Üniversitesi. (2013). *Uzaktan Eğitim Meslek Yüksek Okulu*. Web: <http://ue.usak.edu.tr/> adresinden 30 Eylül 2013 tarihinde indirilmiştir.

- Uşun, S. (2006). *Uzaktan Eğitim*.(1.baskı) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özarslan, M., Kubat, B. ve Bay Ö. F. (2007). *Uzaktan Eğitim İçin Entegre Ofis Dersi'nin Web-tabanlı İçeriğinin Geliştirilmesi ve Üretilmesi*, Akademik Bilişim Konferansı, 31 Ocak- 2 Şubat, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Varol, N. ve Varol, A., (1999). Bilgi Tünelinde Eğitim Teknolojileri, VIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon,1-3 Eylül.
- Varol, A.,Varol, N. (2000). *Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim ve Ders Hazırlama İlkeleri Üzerine Öneriler*, Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim Konferansı Bildiriler Kitabı. Ankara.
- Varol, A., Bingöl, A. F. (23-25 Mayıs 2002). *Türkiye'de Uzaktan Öğretim ve Fırat Üniversitesinin Uzaktan Öğretim Hedefleri*, Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumunda sunuldu, Eskişehir.
- Varol, A., Kuşç, Ş. (2003). *Fırat Televizyonu Yayın Sistemi*. Fırat Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi, S.1, s.118.
- Wikipedia. (2013). *Dinamik Web Sitesi*. Web: http://tr.wikipedia.org/wiki/Web_sitesi adresinden 29 Eylül 2013 tarihinde indirildi.
- Yadigar, G. (2010). *Uzaktan Eğitim Programlarının Etkinliğinin Değerlendirilmesi "G.Ü. Bilişim Sistemleri Uzaktan Eğitim Tezsiz Yüksek Lisans Programı Örneği"*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Ankara.
- Yenal, Ç. (2009) . *Uzaktan Eğitim*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı, İstanbul.
- Yıldırak, G., Tendürüs, U. B., Yılmaz, M. E. (2012). *Uzaktan Eğitim. "Yazılı Basılı Ortamlar"* Web: <http://gokhanyildirak.home.anadolu.edu.tr/2.pdf> adresinden 20 Temmuz 2013'de indirildi.
- Yu, S. & Yang, K.F. (2006). *Attitudes toward web-based distance learning among public health nurses in Taiwan: A questionnaire survey*. International Journal of Nursing Studies, 43, 767-774.
- Zırhloğlu, Ç. (2006). *Türkiye Genelinde ve Bölgeler Arasında Bilgisayar Kullanımı ve Uzaktan Eğitim İle İlgili İstatistiksel Analiz*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

K A Başarı Testi Ölçeği

Sayın Katılımcı,

Bu anket formu sizlerin görüşlerine göre değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Kişisel bilgilerinize yönelik sorulara vereceğiniz cevaplar, araştırmaya ışık tutacaktır. Ankette yer alan sorulara vereceğiniz cevaplar Doktora tez çalışması için kullanılacak olup başka bir amaçla kullanılmayacaktır. Lütfen araştırma kapsamında yer alan maddelerden hiç birini boş bırakmayınız.

Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Murat KILINÇ

İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalı

Doktora Öğrencisi

Kişisel Bilgiler						
1	Cinsiyetiniz			☐ Bay	☐ Bayan	
2	Medeni Durumunuz	☐ Evli	☐ Bekar		☐ Dul	
3	Çocuk sayınız(yazınız)					
4	Mesleğiniz	☐ İmam	☐ Müezzin	☐ Kuran Kursu Öğreticisi	☐ Diğer Yazınız	
5	Mesleki kıdeminiz(Hizmet yılınız)	☐ 1-5 yıl	☐ 6-10 yıl	☐ 11-15 yıl	☐ 16-20 yıl	☐ 21-25 yıl
6	Doğum yılınız(Yaşınız)					
7	Mezun olduğunuz Orta Öğrenim Türü	☐ Lise	☐ Endüstri Meslek Lisesi	☐ İmam Hatip Lisesi	☐ Anadolu Lisesi	☐ Diğer Yazınız
8	Çalıştığınız yer	☐ Köy	☐ Belde	☐ İlçe	☐ İl merkezi	☐ Diğer Yazınız
9	Köken (Büyüdüğünüz Yer)	☐ Köy	☐ Belde	☐ İlçe	☐ İl merkezi	☐ Diğer Yazınız...

İslam Ahlak Felsefesi Soruları

1. “İnsan fıtratında, kötülük yönünde denetim altına alınması, gerektiğinde tedavi edilmesi, geliştirilmesi ve insanlar arası ilişkilerin sürdürülmesi için ilahi bir rahmet ve insani deneyimlere dayalı olarak oluşturulmuş, değerini bireylerin çoğunluğunun vicdanen kabul ettiği, davranışsal ve eylemsel etkinliklerin gerçekleşmesine yönelik ortaya konan ilkeler, kurallar ve öğütler bütünüdür.” Bu paragrafta tanımlanan kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gelenek
- B) Adet
- C) Örf
- D) Görgü kuralları
- E) Ahlak

2. Aşağıdaki ifadelerden hangisi ahlakın bilinen anlamlarından biri değildir?

- A) seciye
- B) insanın iç ve dış görünüşü
- C) tabiat
- D) din
- E) şahsi hazların kemali

3. Aşağıdakilerden hangisi ahlak ilminin yöntemiyle doğrudan ilgilidir?

- A) Deneylere dayanır
- B) Akli deneyin önünde tutar
- C) Akli ve deneysel bir ilimdir
- D) Akli verilere dayanır
- E) Duyguculuğa dayanan bir ilimdir.

4. Aşağıdakilerden hangisi Ahlak felsefesinin ana konularından biridir?

- A) Davranışların altında yatan sebepleri araştırmak
- B) Kâinatın metafizik yapısı kavramak
- C) Kişinin kendince doğru gördüğü her şeyi açıklamak
- D) İnsanın şuurulu eylem ve davranışlarının kritiğini yapmak
- E) Ekolojik dengenin bozulma sebeplerini araştırmak

5. “Her türlü ahlaki eylem, salt ödev duygusundan kaynaklanmaktadır.” diyen Kant’ın bu sözünden aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- A) Ahlaki eylemi yapmadığım takdirde toplum beni dışlar.
- B) Ahlaki eylem, kişinin kendi vicdanının sesi olarak ortaya koyduğu davranıştır.
- C) Ahlaki eylem, kişinin insan olmamın gereği olarak ortaya koyduğu davranıştır.
- D) Bir toplumda yaşadığının bilincinde olarak eylemlerini içinden gelerek yapması.
- E) Eğer toplumda yaşıyorsam başkasının beni uyarmasına fırsat vermeden yapmalıyım.

6. Aşağıdaki ifadelerden hangisi “Dünyanın bir yerinde iyi görülen, başka bir yerinde kötü görülebilir” sözüyle zıt anlam oluşturur?

- A) Bir davranış yaşlılar için faydalı iken, gençler için zararlı olabilir.
- B) İnsanları aldatma bazı yerlerde kötü görülürken bazı yerlerde zekilik görülebilir.
- C) Her zaman çoğunluğun tayin ettiği görüşler doğru olamayabilir.
- D) Ahlak felsefesinin tüm kuralları her toplumda geçerlilik gösterir.
- E) Kopya çekmek kimine göre suç değilken, kimine göre her ne şartta olursa olsun suçtur.

7. Aşağıdakilerden hangisi Ahlakın amaçlarından biri değildir?

- A) İnsanın değerini anlamak.
- B) Toplumla zararı olsa bile kendine yararına olan davranışı doğru olarak görmesini sağlamak
- C) İnsanın belli bir düzen içinde mutluluk ve olgunluğa ulaşmasını sağlamak
- D) Birey ve toplumların birbirleriyle uyum içerisinde yaşayabilir hale gelmesini sağlamak
- E) Birey ve toplumların barışça yaşayarak var olmalarını ve devamlarını sağlamak

8. Aşağıdaki ifadelerden hangisi “Neden ahlaklı olmalıyız” sorusuna bir cevap olamaz?

- A) Hırsızlık, yalancılık ve kendini beğenme gibi davranışların tedavi etmek.
- B) Ahlakı olgunlaştırmak ve ruhsal hastalıkları tedavi etmek.
- C) Her türlü aşırılıktan uzaklaşıp, orta yolu bulmak.
- D) Duygu dünyası ile akıl dünyası arasındaki uyum ve düzeni sağlamak.
- E) İnsanın dünyada ulaşmak istediği her şeye ulaşmasını sağlamak.

9. Aşağıdaki ifadelerden hangisi Evrensel ahlakı gerekli gören sebeplerden biri değildir.

- A) Tüm insanların aynı karaktere, ruh yapısına ve manevi dinamığe sahip olması
- B) Çağlar geçmesine rağmen, İnsanların olaylara geniş ufuklu bakma becerisi kazanamaması.
- C) İşsizlik, fakirlik, açlık ve parçalanmış ailelerden insanlığın acılar çekmesi
- D) Toplumların bir arada ve barış içerisinde yaşama duygusunun iyice azalması
- E) Aile bireyleri arasındaki gerilimin ürkütücü boyutlara ulaşması

10. Aşağıdaki ifadelerden hangisi Evrensel bir ahlak anlayışı projesine katkı yapmaz?

- A)Tüm bireylerin fedakârlık göstermelerini istemek.
- B) Ruhlarımızın dua ve pozitif düşünme yolu ile disipline edilmesi.
- C) Bireylere karşı zorlayıcı tedbirler alınmasını sağlamak.
- D) Canlı, insan ve doğa sevgisine dayalı bir hayatın hedef seçilmesi.
- E) Karşılıklı bir anlayış oluşturmaya çalışılması

11. Aşağıdaki epigrafik ifadelerden hangisi batı ahlak felsefesinin temel ilkeleri olarak algılanmıştır?

- I- Kur'an-ı Kerimin öğütleri
- II-Hz. Âdemin(as) çocuklarına yaptığı tavsiyeler
- III-Tevrat'taki on emir
- IV-Hz. Lokmanın öğütleri
- V- Proetik ilkeler
- VI-Hz. İsa'nın(as) öğütlediği erdemli davranışlar

- A) I -II
- B)II-VI
- C) I-IV
- D)III- VI
- E) III-V

12. Aşağıdaki ifadelerden hangisi Ahlak felsefesinin çözümleyici manada teorik kısmına verilen isimdir?

- A) Proetik
- B) Metaetik
- C) Normatif etik
- D) Erdem etiği
- E) Uygulamalı etik

13. Gündelik yaşamla ilgili olarak; kürtaj, ötenazi ve hayvan hakları gibi bazı tartışmalı ahlak konularını ele alan ve farklı ahlak kuramlarının çözüm önerilerini inleyen etik dalı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Metaetik
- B) Normatif etik
- C) Ödev etiği
- D) Uygulamalı etik
- E) Proetik

14. Aşağıdaki ifadelerden hangisi, bilişselci Metaetik teorisyenlerin temelde ele aldıkları öğelerdir?

- A) Duyguculuk ve sezgicilik
- B) Akılcılık ve deneycilik
- C) Doğalcılık ve sezgicilik
- D) Akılcılık ve Öğütçülük
- E) Deneycilik ve Objektivizm

15. Aşağıdaki ifadelerden hangisi Uygulamalı Etikte yer alan sosyal ahlak ilkelerine bir örnek teşkil etmez?

- A) İdam cezaları
- B) Nükleer savaş
- C) Uyuşturucu kullanımı
- D) Irkçılık
- E) Çok eşliliğe karşı tek eşlilik

16. Ahlak felsefesi kuramları arasında bulunan Objektivistlerin savunduğu temel düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ahlak kuralları nesnel olmanın yanında mutlak ve ebedidir.
- B) Duygularımız ahlak kurallarının temelini oluşturur.
- C) Ahlak kurallarında Sezgiciliğin tüm ilkeleri benimsenir.
- D) Ahlak kuralları her yerde aynı oranda geçerli olamaz.
- E) Ahlak kuralları farklı zaman ve mekânlarda değişim gösterebilir.

17. Aşağıdaki ifadelerden hangisi Rölativistlerin temel düşüncelerinden biri değildir?

- A) Evrensel olan genel-geçer ahlak ilkeleri vardır
- B) Bütün ilkeler, değerler ve erdemler içinde buldukları çağa özgüdür.
- C) Bazılarımıza göre iyi olan, kimimize göre de iyi olmayan şeyler bulunur.
- D) Ahlaki doğruluğu keşfetmenin objektif/nesnel bir temeli yoktur
- E) Evrensel manada genel-geçer olarak ahlak ilkesi olamaz.

18. Aşağıdaki ifadelerden hangisi iş ahlakının problemleri arasında yer almaz?

- A) İş yaşamındaki toplumsal sorumluluk
- B) Aldatıcı reklamlar
- C) İşçi hakları
- D) İnsanlar üzerindeki tıbbi deneyler
- E) İş ortamının sağlıksız olması

19. Aşağıdaki ifadelerden hangisi İslam ahlakında Metaetik konular arasında yer alan bilim dalı hangisidir?

- A) Ödev-Sorumluluk ahlakı
- B) Fıkhi –Kelami ahlak
- C) Dini-Tasavvufi ahlak
- D) Dini –Akli ahlak
- E) Kelami-Felsefi ahlak

20. Mutezileye göre Allahın adalet ve hikmet sıfatlarının olması, insanın özgür bir iradeye sahip olmasını gerektirir. Bu anlayışa göre ahlaki değerlerin kaynağı nedir?

- A) Nakil
- B) Akıl
- C) Sezgi
- D) Duyu organları
- E) Vicdan mekanizması

21. İslam düşüncesinde ortaya çıkan ekolleri bir sınıflamaya tabi tutmak istersek en özgürlükçü ve objektivist olana doğru nasıl bir sıralama yapılmalıdır?

- A) Cebriye - Eşariye - Maturidiye - Mutezile
- B) Eşariye - Maturidiye- Mutezile- Cebriye
- C) Cebriye - Maturidiye - Mutezile - Eşariye
- D) Maturidiye - Eşariye - Mutezile - Cebriye
- E) Eşariye - Maturidiye - Cebriye- Mutezile

22. Aşağıdaki ifadelerden hangisi Tasavvuf ahlakının temel özellikleri arasında yer almaz?

- A) Nefis terbiye ve tezkiyesine önem vermek
- B) Ahlaki ve manevi gelişim sağlamak
- C) Aklın, naklin önünde olduğunun ispat etmek
- D) Sevgi ve hoşgörüyü ahlaki erdemin başında görmek
- E) Riyazet ve uzlet yöntemlerini kullanmak

23. *“Niçin ahlaklı olmalıyız? Yoksa ahlaklı olmamız için asıl neden cehennemi de kapsayan ceza korkusu veya cenneti de içine alan ödüllendirilmek arzusu mudur? Belki de, bütün bunlardan bağımsız olarak mutluluğa erişme, topluma uyum sağlama ve onurlu bir insan olma idealidir. Problemi daha genel bir çerçevede ele alırsak, filozoflarında ilgilendiği metaetik bir konu olarak, insan doğasında asıl olan bencillik mi, özgecilik mi hâkimdir.”* Yukarıdaki paragrafta anlatılan ve insanın ahlaki kararlarının nihai temelini araştıran metaetik konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Metaetiğin Metafiziksel konuları
- B) Metaetiğin Linguistik konuları
- C) Metaetiğin Psikolojik konuları
- D) Metaetiğin Metodolojik konuları
- E) Metaetiğin Sosyolojik konuları

24. Tarihsel olarak bakıldığında Batı felsefesi geleneğinde erdem etiği en eski normatif kuramlardan birisidir.-.....-, temel erdemler olarak nitelendirilen dört büyük erdeme vurgu yapar: Bilgelik, cesaret, itidal ve adalet. Yukarıdaki pasajda boş bırakılan yere uygun gelecek ifadeyi yazınız.

- A) Sokrates
- B) Platon
- C) Aristoteles
- D) Descartes
- E) I. Kant

25. “Çağdaş İslam ahlakçılarının, İslam toplumun için faydacılığı İslam ahlakına oldukça aykırı gördüğü anlaşılmaktadır. Ancak bize öyle geliyor ki faydacılık, yukarıda da belirtildiği gibi, salt bireysel çıkarıcılık ve menfaatçilik olarak algılanmamalıdır. Batı’daki faydacılık kavramı, en azından bazı yönleriyle faydalılık olarak, öteki insanlara faydalı olmak olarak anlaşılabilirse, bunu da İslam dininde ve ahlakında önemli bir yeri olduğunu düşünülebilir.” Yukarıdaki paragrafa bugün yeniden ele alınarak geliştirilmesi tekli edilen ve toplum yararını sağlayan kavram aşağıdaki ifadelerden hangisinedir?

- A) Mesalihi Mürsele
- B) Dinde Kolaylık
- C) Nassın Yorumu
- D) Maslahat
- E) Akli Yorum

26- Ahlakın kaynağı ve yöntemi sorununu inceleyen mantıkçı pozitivistler, problemin çözümü için, felsefenin genel işlevinin ne olması gerekliliği konusunda, aşağıdaki yöntemlerden hangisini önermektedirler?

- A) Analiz/Çözümleme
- B) Tasvir/Betimleme
- C) Tefsir/açıklama
- D) Tevil/Yorumlama
- E) Durum/İndirgeme

27- Bir takım delillere başvurarak ahlaki ifadelerin doğru veya yanlış olduğu kararına varılabileceği iddiası, doğalcı yanılğı denilen bir tür yanılğıya düşmektir. Dolayısıyla, delillere göre ötenazinin, hastanın acısını sona erdirdiği anlayışının doğru bir yaklaşım olduğu savunulamaz. Yukarıdaki ifadeler, Bilişselci Metaetik teorilere yöneltilen bir eleştiridir. Bu eleştiri, hangi Batılı düşünür tarafından yapılmıştır.

- A) E. Moor
- B) D. Hume
- C) J. Ayer
- D) M. Hare
- E) O. William

28- Tarihsel olarak bakıldığında, Eflatun’un geliştirdiği dört büyük erdemler, günümüz Batı felsefesi teorilerinden hangisi içerisinde ele alınıp incelenmektedir.

- A) Deontolojik etik
- B) Teleolojik etik
- C) Aksiyolojik etik
- D) Ödev etiği
- E) Faydacı etik

29- Kant düşüncesinde, genel ödev buruğu da denilen Kategorik imperativler, öğütlerden farklı birer yasa niteliğindedir. Aşağıdaki tanımlardan hangisi bu Kategorik imperativlere, yani kesin buyruklara uygun bir tanımlamadır.

- A) Her zaman doğruyu söyleyen, sonunda mutlu olur.
- b) Doğru bir şekilde ibadet yapmak, insanı cennete götürür.
- C) Öyle otur-kalk ki, herkes tarafından örnek alınsın.
- D) Kabir azabından korkanlar, dedi-kodu yapmamalıdır.
- E) Öyle yaşa ki, sonunda cenneti hak edesin.

30- Sadece İslam ahlakçılarının değil, çağdaş Batı felsefesi kitaplarında da önemi vurgulanan (epigrafi yapılan) ve gerçekte Hz. Peygambere ait bir söylem olan ahlaki ilke, aşağıdaki ifadelerden hangisidir.

- A) Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayınız.
- B) Asla zina etmeyiniz.
- C) Kadınların haklarını gözetmenizi tavsiye ederim.
- D) Ne zulmediniz, ne de zulme uğrayınız.
- E) Babanız birdir, hepiniz Âdem'in çocuklarıdır.

31- *"Bu, yaptıklarınızın karşılığıdır. Yoksa Allah kullarına asla zulmetmez."* (Al-i İmran/3.182) insanın özgür ve sorumluluk sahibi olduğunu, ceza ve mükâfatın buna göre yapılacağını, Allah'ın asla keyfi davranıp haksızlık etmeyeceğini beyan eden bu ayet, İslam ahlak teorilerinden hangisi için bir örnek oluşturmaktadır.

- A) Dini ahlak
- B) Tasavvufi ahlak
- C) Normatif ahlak
- D) Metaetik ahlak
- E) Uygulamalı ahlak

32- Antikçağ döneminin ahlak abidesi olarak bilinen Sokrates'in, erdemle ilgili olarak diğer düşünürler tarafından eleştirilen önermesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Erdem yüceliktir.
- B) Erdem bilgidir.
- C) Herkes erdemli olmalıdır.
- D) Erdem insanın tekâmülünü sağlar.
- E) Erdem toplumlarda kendini hissettirir.

33- Aşağıda erdem ve bilgi kavramları ile ilgili verilen önermelerden hangisi yanlıştır.

A) Bilginin erdemli olmayı sağlamak ve sürdürmek için yeterli olmayacağına; sigaranın sağlığa zararını bilmenin doktorların sigara içmesini sürdürmesi, önemli bir örnektir.

B) Erdemlilikte bilgi her şeydir, çünkü bir şey kötü olarak biliniyorsa bu davranış hiçbir yerde ve hiçbir kimse tarafından yapılmaz.

C) Erdemin bilgiye indirgenemeyeceği, erdem ve erdemsizliklerin bilgisine sahip olmanın da insanları ahlaklı yapmaya yetmeyeceği, doğal olarak kabul edilmelidir.

D) Sokrates'in erdemli olma konusunda bilgi faktörünün rolünü, tek başına yeterli saymakla abartılı davrandığı söylenebilir, ama tamamen yanıltmış olduğunu kimse söyleyemez.

E) Erdemli olma konusunda bilginin rolünün ne kadar, farkında olmaksızın kazanılan alışkanlık ve sosyal yaptırımların rolünün ne kadar olduğu elbette ki tartışmaya açıktır.

34- Aşağıdakilerden hangisi ahlaki ilkeler belirlenirken dikkat edilmesi gereken hususlardan biri değildir.

A) Ahlakın en genel ilkeleri sadece işin uzmanlarınca değil, olabildiğince herkes tarafından bilinmelidir.

B) Toplumun her kesiminin bilmesine gerek yoktur, belli kesimleri ilgilendiren konular öncelenmelidir.

C- Bunun için uzmanlar tarafından saptanan en genel ilkeler, hatırdaki kalacak sayıyı geçmeyecek şekilde belirlenmelidir.

D- Herkesin elinde tuttuğu bir pusula gibi olmalı ki, bu sayede insanlar yönlerini ve yollarını kolay ve doğru bir biçimde bulup takip edebilmelidirler.

E- Bunlar da kendi aralarında önem sırasına göre bir hiyerarşik düzenle formüle edilmeli ve mümkün olduğunca her bireye aşılmalıdır

35- Nahl Suresi 90. Ayette geçen kavramların karşılıkları olan bir takım ahlaki ilkeler bulunmaktadır. Bundan hareketle, hatırdaki yer tutan ve her Müslüman'ın kolayca anlayacağı dört temel erdem ortaya çıkmaktadır. Aşağıdakilerden hangisi bunlardan biri değildir.

A) Yardımlaşma B) Adalet C) Merhamet D) İffet E) Marifet

36-Aşağıdakilerden hangisinde Kant'ın görüşlerini olumlu ya da olumsuz anlamda eleştiren düşünürler bir arada verilmiştir.

I- İmam-ı Gazali   II- Abdullah Draz   III- Hamdi Onay   IV- A.H.Akseki
V- Mustafa Çağrıcı

A) I, II, III   B) I, II, IV   C) II, III, IV   D) I, III, V
E) II, IV, V

37- 'İslam Ahlak Felsefesi' ifadesini tarihsel olarak, *Klasik İslam Ahlak Felsefesi* ve *Modern İslam Ahlak Felsefesi* şeklinde iki döneme ayırmak mümkündür. İslam Ahlak Felsefesindeki bu kırılmayı sağlayan, ünlü düşünürü ..... olmuştur. .... sonrası dönemde Müslüman ahlakçıların artık erdem kavramından ziyade vazife, ilke, ödev, yasa, emir vb. kavram ve konuları daha fazla öne çıkardıkları görülmektedir.

Yukarıdaki pasajda boş bırakılan yere hangi düşünürün ismi gelmelidir?

A) Sokrates   B) Platon   C) İ. Kant   D) D.Hume   E)
Descartes

38- I- "Medine'yi yurt edinmiş ve gönüllerine imanı yerleştirmiş olan kimseler, kendilerine hicret edip gelenleri severler; onlara verilenler karşısında içlerinde bir çekememezlik hissetmezler. Kendileri zaruret içinde bulunsalar bile onları kendilerinden önde tutarlar. ... İşte onlar saadete erenlerdir."

II- "İşte siz, onlar sizi sevmezken onları seven ve kitapların bütününe inanan kimselersiniz. ..."

III- Mümin erkeklerle mümin kadınlar, birbirlerinin dostlarıdır. Onlar; iyiliği emreder, kötülükten alıkoyarlar, ..."

IV- "Hiçbiriniz kendisi için sevdiğini, kardeşi için de sevmedikçe iman etmiş olmaz."

V- "Düzeltilmişken, yeryüzünde bozgunculuk yapmayın. ..."

Yukarıda ele alınan ayet ve hadislerden daha çok, İslam ahlak felsefesinin hangi ilkesinin varlığı öne çıkarılmıştır.

A) Hak İlkesi   B) Kesinlik ilkesi   C) İyilik İlkesi   D) Sevgi İlkesi
E) Ölçülülük İlkesi

39- İslam Ahlak İlkeleri, Kur'an da geçen ayetlerin sık kullanılma istatistiğine göre, ya da genel yapı gözetilerek, bir ayette geçen vurgulu ifadelerle göre yapılmalıdır. Buna göre Aşağıdakilerden hangisi sıkça kullanılma istatistiğinin öne çıkardığı dört erdemden biri değildir.

- A) Sabır   B) Özverili davranış   C) Affedicilik   D) Doğruluk
E) Yardımseverlik

40- Abdullah Draz'ın görüşleri derinlemesine incelendiğinde, aşağıdaki ifadelerden hangisi Onun görüşleriyle bağdaşmayan bir düşünceyi oluşturmaktadır?

- A) Bütün insanların uygulayabileceği evrensel yasalar belirlenmelidir.
B) Evrensel bir İslami ahlak ilkesi olduğu iddiasına gitmemektedir.
C) Evrensellik türünden genel ilke belirlenimlerini pek mümkün görmediği anlaşılmaktadır.
D) Ona göre, yalnızca bir tek ödev yoktur. Hayat şartlarının karmaşıklığı ve sürekli değişimin ötesinde, ahlaki emirlerin çokluğu ve birbiri içine geçmişliği vardır.
E) Gerçekte tek bir veya birkaç genel ilkedен bahsedilemez.

41- Ünlü Alman düşünür İ.Kant, ahlak ilkelerini tespit edip vurguladığı kitabını sonuna, aşağıdaki kavramlardan hangisini bir ilke olarak ilave etmektedir?

- A) Sabır   B) Affedicilik   C) Yardım Severlik   D) Doğruluk
E) İyi niyet

42- Kant ahlakının başlangıç noktası, bilinçli bir ahlaki seçim yaparken sarf ettiğimiz toplam çabaya işaret eden bir nitelik olarak, ... dir; hatta dünyada ve dünyanın dışında bile, ... 'den başka kayıtsız şartsız iyi sayılabilecek hiçbir şey düşünülemez. Ayrıca bu ... .. , etkilerinden ve başardıklarından ve ya herhangi bir amaca ulaşmağa uygunluğundan değil, kendi başına iyi oluşundan kaynaklanmaktadır.

Yukarıda boş bırakılan yere Kant'ın sözünü ettiği hangi ilkesi getirtilmelidir?

- A) Hak ilkesi   B) Ölçülülük ilkesi   C) Kesin Buyruk   D) İyi İsteme
E) Dini Doğruluk İlkesi

43- Aşağıdaki ifadelerden hangisi Ahlaki ilke veya erdemle ilgili yanlış bir tanımlamadır?

- A) Erdemler, bireylerin sahip olduğu ve ahlaken övülen niteliklerdir
- B) İlkeler, bireylerin temel davranış kurallarını belirten önermelerdir.
- C) Erdem ve ilke, bir birinden farklı ve tek başına var olabilen cevherlerdir.
- D) Klasik mantıkta geçen ifadeyle söyleyecek olursak, ilke cins, kurallar tür gibi düşünülebilir.
- E) İlke, bir kurallar dizisinin bir veya birkaç ana ögesi, en genel kapsamlı özüdür

44- Genel olarak A.H. Akseki, Kant'ın düşüncelerini benimsediği, ancak bazı konularda eleştiri getirdiği görülür. Aşağıdaki ifadelerden hangisi, Kant'ın düşüncelerinin eksik gördüğü noktalardan biri değildir?

- A) Kant'ın Ödev ahlakı, bireylerin davranışlarının dikkate almamaktadır
- B) Ahlakı yalnızca kanun kavramı üzerine kurmak doğru değildir. Sevgi, şefkat, merhamet gibi duygulara yer vermeyen bir ahlakta fazilet yoktur.
- C) Kanuna itaat etmek, Kant'ın öngördüğü gibi isteksiz ve bir baş eğme değil, aksine akla uygun bir kabulleniş olmalıdır.
- D) Kant'ın kesin emir dediği şey gerçekte şartlı bir emirdir. Çünkü herkes öyle davrandığında bu davranışın yanlışlığını görmemizi sağlayan şey, bireysel ve toplumsal yararadır.
- E) Vazifenin kaynağı olarak akli göstermek yeterli değildir. O halde Kant, gerçek manada vazifenin kaynağını bulamamıştır.

45- A.H.Akseki'ye göre, "külli kanun"un ne olduğu, açık ve anlaşılır bir şekilde Allah tarafından Peygamberimiz aracılığıyla insanlığa bildirilmiştir. Akseki, bu bağlamda, arka arkaya hadisler vererek genel kanuna ulaşmaya çalışır. Aşağıdaki şıklardan hangisinde bu konudaki hadisler doğru bir şekilde verilmiştir.

I -Bir, yani hayır ve iyilik, kalbin tatmin olduğu şeydir. Kötülük de, nefsinin tahrik edip azdıran şeydir. Buna aykırı fetva verseler de aldırma.

II- Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayınız. Ortak iş yapanları Allah sevmez.

III-Senden sadır olduğunda halkın görmesini istemediğin şeyi, kendi başına iken de yapma

IV-Allah ne dilerse o olur. O'nun dilemediği ise asla olmaz.

V- İyilik ve hayır güzel ahlakıdır; günah ise kalbinde yerleşip de, insanların bilmesini istemediğin, yani herkesten gizlediğin şeydir.

EK B Araştırma İzin Yazısı

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü
(İNUZEM)

Sayı : B.30.İNÜ.0.00.00./ 124

24.01.2011

Konu : Araştırma İzni

REKTÖRLÜK MAKAMINA

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalı doktora öğrencisi Murat KILINÇ, Prof.Dr. Sebahattin ARIBAŞ'ın danışmanlığında yürütmekte olduğu 'İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama Programı Örneği' konulu doktora tezi ile ilgili araştırması yapması Merkezimiz tarafından uygun görülmüştür.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Prof.Dr.Mehmet KARAGÖZ
Merkez Müdürü

27-01-2011

T. C. İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ GELEN EVRAK	
GEN.SEK.	GEN.SEK. KAR.
YAPI İŞL.	PERS.
İD. MALİ. İŞL.	ÖGR. İŞ.
SAĞ. KÜL.	BİLGİ İŞ.
KÜT. DOK.	HUK. İŞ.
STRATEJİ GEL.	DÖN. SER.

24 Ocak 2011 936

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Personel Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.30.2.İNÜ.0.71.02/265/1199 -365 -
Konu : Görevlendirme

09 02 2011

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

İlgi : Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğünün 24.01.2011 tarih ve 124 sayılı yazısı.

Enstitünüz Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalı Doktora Öğrencisi Murat KILINÇ'ın, Prof.Dr.Sebahattin ARIBAŞ'ın, danışmanlığında yürütmekte olduğu "Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama Programı Örneği" konulu doktora tezi ile ilgili araştırma yapması hakkındaki ilgi yazı örneği ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. İlhan İÇEN
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

EK:İlgi yazı örneği (1 adet)

Dasayaya
02.02.2011

T.C. İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ Eğitim Bilimleri Enstitüsü GELEN EVRAK	
Tarih	Numarası
02.02.2011	85